

POEZIJA

Časopis bogoslova Franjevačke provincije
Presvetog Otkupitelja

UVODNA RIJEČ

ZAJEDNIŠTVO U
CRKVI

FRANJEVAČKO
ZAJEDNIŠTVO

MEDITACIJE

GLAZBA

TEOLOŠKI
POKUŠAJI

VELIKANI DUHA

INTERVJU I
SVJEDOČANSTVA

IZ ŽIVOTA
BOGOSLOVA

POEZIJA

POTICAJI

Prosinac, 2017.

ISSN 1331-0569

tema broja
Zajedništvo

Godina XIV. br. 1 (14), Split

- NOVI LOGO BOGOSLOVA -

POČEĆI

Časopis bogoslova Franjevačke provincije
Presvetog Otkupitelja

tema broja
Zajedništvo

O. Ante Antić jednom je u djetinjstvu, tamo na Prviću vidio franjevca. Bilo je to neobično jer je župu na Prviću vodio biskupijski svećenik. Maleni Antić tada je rekao: „Htio bih biti kao onaj furešti pop.“ I eto tu se rodila legenda, ne samo da je postao franjevac nego se danas, zbog njegova sveta života, samo očekuje trenutak kada će biti proglašen blaženim.

PAX ET BONUM MIR I DOBRO

S	UVODNE MISLI	5
A	ZAJEDNIŠTVO U CRKVI	6
Ž	ZAJEDNIŠTVO U CRKVI	8
R	NASTANAK KATOLIČKE KARIZMATSKJE OBNOVE	11
D	ZAJEDNIŠTVO S BOGOM IZVOR ŽIVOTA	14
A	JA VJERUJEM	17
J	GDJE SI?	18
	ISUSOVO KRŠTENJE NA JORDANU	20
	ZAJEDNIŠTVO U VJEČNOSTI	22
	DIJALOG BISKUPA JOSIPA JURAJA STROSSMAYERA S RUSKOM PRAVOŠLAVNOM CRKvom	24
	FRANJEVAČKO ZAJEDNIŠTVO	26
	DUŠE SVETI, OČISTI MOJU DUŠU	26
	PRIJATELJSTVO	28
	IZ DNEVNIKA JEDNOG MISIONARA	30
	GRADNJE ZAJEDNIŠTVA SPORTOM	33
	ZAJEDNIŠTVO	35
	AMOR DE CARITATE	36
	EVANGELIZACIJA – ŠIRENJE KRALJEVSTVA BOŽJEG	37
	MEDITACIJE	40
	PRED GOSPOM	42
	POTRAŽI ME MEĐU SIROMASIMA	44
	SLOBODA	45
	MEDITACIJA O MARIJI	46
	GLAZBA	49
	ZAJEDNIŠTVO I GLAZBA	50
	UČI ME GOSPODINE SVOJEM PUTU	53
	TEOLOŠKI POKUŠAJI	26
	INDIVIDUALIZAM U RAZMIŠLJANJIMA NIKOLAJA BERDJAJEVA	56
	PROCES OBRAĆENJA U MISLI WILLIAMA JAMESA, S POSEBNIM OSVRTOM NA MISAO CHARLES TAYLORA	59
	RUŽE	63
	VELIKANI DUHA	64
	NADBISKUP BARSKI FRA ŠIMUN MILINOVIĆ	66
	INTERVJU I SVJEDOČANSTVA	68
	INTERVJU S JOSIPOM DINIJEJEM BOTTERIJEM	70
	SVJEDOČANSTVO: SESTRA M. KATARINA ZRNO	75
	RAZGOVOR S FRA JOSIPOM REPEŠOM	79
	IZ ŽIVOTA BOGOSLOVA	83
	POKRENUTA INTERNETSKA STRANICA	84
	BOGOSLOVI I ŠTIČENICI CENTRA „JURAJ BONAĆI“ ZAJEDNO PROSLAVILI SV. NIKOLU	85
	HUMANITARNA AKCIJA: „ZA DJECU JUŽNOG SUDANA“	86
	BOGOSLOVI I MLADI IZ SAMOSTANA NA TRSTENIKU NA SHKM-U	88
	HUMANITARNI KONCERT MARIJANSKIH NAPJEVA	90
	DUHOVNE PRIPREME BOGOSLOVA ZA SVEČANE ZAVJETE	92
	KRONOLOŠKI PRIKAZ GODINE	94
	POEZIJA	96
	SVEČEV CJELOV I.	98
	FRANJO MI JE IME	99
	ŽELIM	100
	BRAT MALI	100
	MAJKO HTIO BIH ZNATI	101
	POTICAJI	102
	POTICAJI NAŠEGA OCA SV. FRANJE	102

P oštovani čitatelji,
u rukama držite novi (četnaesti) broj „Početaka“, časopisa bogoslova Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja. U njemu su sadržana duhovna razmišljanja, istraživanja, propitkivanja i poetski pokušaji studenata teologije. Kao takav on u pisanom obliku barem dijelom predstavlja odraz aktivnosti našeg odgojnog zavoda. Jezik je kuća bitka – govorio je Heidegger. Ono što jesmo, svo naše postojanje ne može biti izrečeno drugačije nego putem našeg jezika. Na tragu Wittgensteina možemo se pitati: bi li uopće mogli misliti ako ne bi poznavali neki jezik? Vjerojatno ne bi te bi u tom slučaju bili osuđeni ostati samo na razini nagona, lišeni dubljeg uvida u život i njegove fenomene. Zahvaljujući jeziku tu razinu nadilazimo i poput vječnih tragača povezujemo fragmentirane dijelove života u jednu cjelinu, dajući im okvir i smisao. Svaka napisana ili izrečena riječ ima svoje granice unutar nekog jezika. Bile te riječi zanosne i uzvišene ili pak posve jednostavne one uvijek nose u sebi određeno značenje, štoviše, nose nečiju nutrinu. Stoga tekstove uvijek treba čitati s poštovanjem.

Riječi mogu prenijeti najdublju emociju, one mogu stvoriti neke sasvim nove, čudesne i apstraktne svjetove ali i sasvim konkretan svijet. Kako znamo iz Ivanova prologa, sve je nastalo iz Riječi. Ona je bila prije svega i sve postade po njoj (Usp. Iv 1, 1-3). Ako je sve stvoreno po njoj, onda i stvorenja nose otisak Riječi, Boga koji je u sebi zajedništvo triju osoba. Boga koji u to zajedništvo želi i ljude uključiti. Krist je to svojim otkupiteljskim djelom učinio i isto ostavio Crkvi kao trajno poslanje: biti sakrament najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijelog ljudskog roda (usp. LG 1). Nadamo se da će i tekstovi koje vam u ovom broju nudimo na čitanje barem dijelom pomoći oko ostvarenja zajedništva s Bogom i produbljenja zajedništva jednih s drugima. Ponajviše s onima s kojima dijelimo svoju svakodnevicu. Ako u tome uspijemo, trud se isplatio.

Želim Vam ugodno čitanje našeg časopisa!

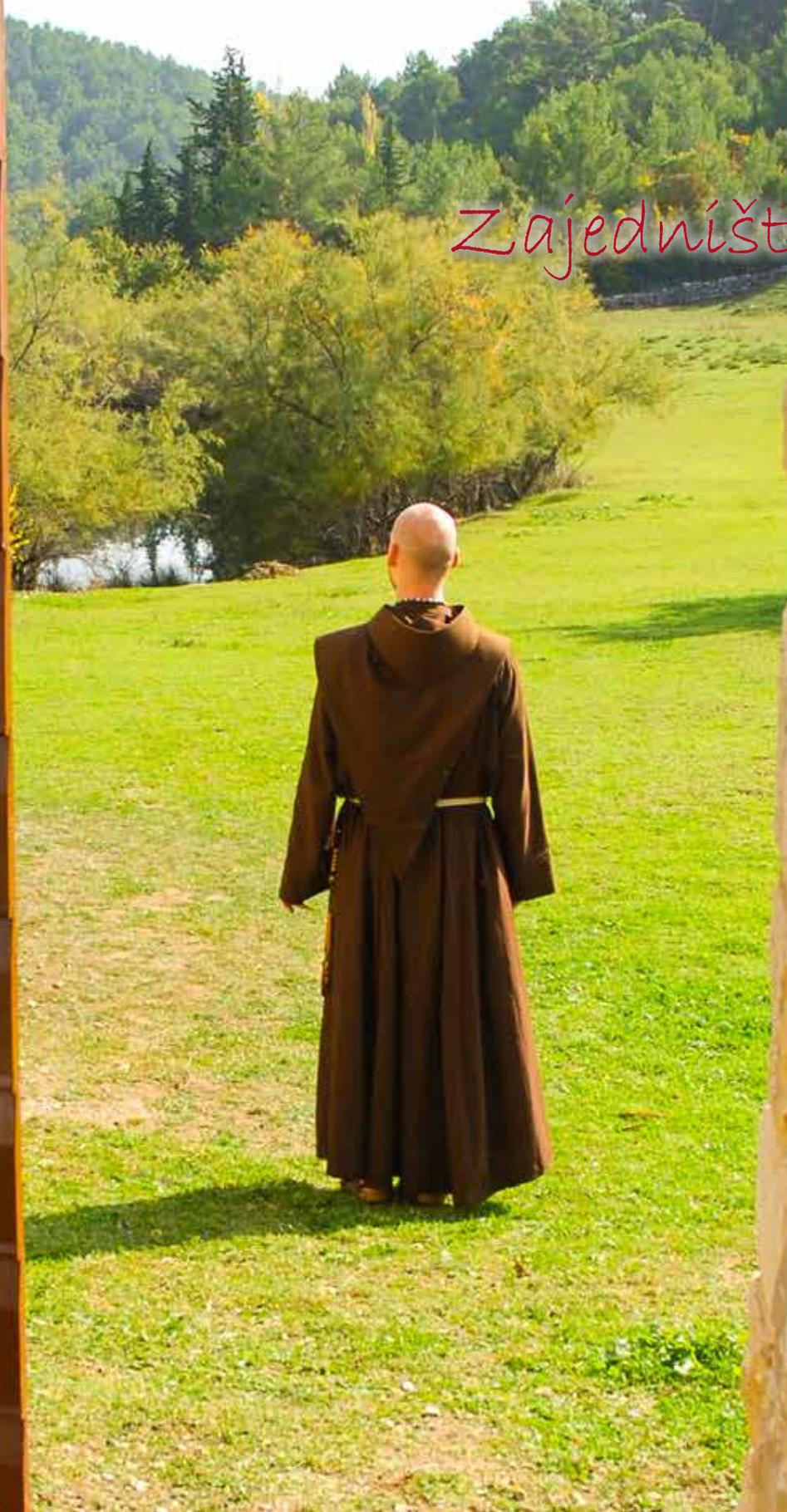
Urednik

Zajedništvo u Crkvi

Pravilo i život

Pravilo i život Male braće jest ovo:
obdržavati sveto Evanđelje
Gospodina našega Isusa Krista,
živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.

ZAJEDNIŠTVO U CRKVI

fra Milan Sladoja

Bog koji se objavljuje u povijesti spasenja jest trojstveni Bog. On želi zajedništvo i poziva čovjeka na zajedništvo jer zajedništvo pripada njegovoj božanskoj naravi. Drugi vatikanski koncil, u pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et Spes* kaže: "Posebno bitna crta ljudskog dostojanstva jest ta što je čovjek pozvan u zajedništvo s Bogom. Već od samog svog postanka čovjek je pozvan da stupi u dijalog s Bogom jer samo stoga postoji što ga je Bog iz ljubavi stvorio i što ga iz ljubavi stalno uzdržava" (GS 19). U Isusu Kristu Bog želi zajedništvo sa svakim čovjekom. Kristov Duh daje snagu kršćanima da budu drugačija zajednica, tj. ona zajednica koja je izazov svijetu nasilja i odbacivanja, s porukom i predanjem miru, prihvaćanju i oprostjenju. To znači biti određena zajednica utemeljena u Kristovom životu i oblikovana njegovim primjerom. Upravo kroz svjedočanstvo i život takve zajednice Bog se očituje u ovome svijetu. Takva zajednica očituje plodove Duha Svetoga koji nas osnažuje da živimo novu stvarnost Božjeg kraljevstva: "ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost" (Gal 5,22-23). Naša duboka vjera u Isusa Krista, kroz njegovog Duha, daje nam

pravi temelj za istinito zajedništvo i potiče nas da težimo jedinstvu.¹ Crkvena zajednica je zajednica života, ljubavi i istine. Ona je sakrament intimnog jedinstva ljudi s Bogom i jedinstva cijele ljudske obitelji. Krist je ustanovljuje kao model i instrument novog zajedništva i otkupljenja, kao svjetlo i sol zemlje. Crkva je instrument spasiteljskog djela u svijetu. Zajedništvo je u Crkvi bitni element po kojem ona nadilazi narode, rase i vjekove. Crkveno zajedništvo je slika božanskog Trojstva. U njemu je odsjaj božanskog života i nasljedovanje Isusa Krista.² Lumen Gentium, dogmatska konstitucija o Crkvi, kaže: "Narod Božji tvori zajednicu života, ljubavi i istine (LG 9), koja se očituje u trostrukoj dimenziji: vjeri, sakramentima i službenicima. To je osobito vidljivo u prvoj Crkvi. Možemo reći da važno svjedočanstvo nalazimo zapisano u Dj 2, 42: 'Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama'. Pojam "koinona" (lat. *communio*, hrv. zajedništvo) se u Novom zavjetu pojavljuje 45 puta, od čega 29

¹ CONSTANTINEANU, Corneliu, *Kraljevstvo Božje i kršćansko jedinstvo i zajedništvo: Rimljanima 14,17 u kontekstu*, u: *Kairos: Evanđeoski teološki časopis*, Vol.2 No.1, str. 16.

² JURČEVIĆ, Marjan, *Zajedništvo u Crkvi – Vrijednost u krizi?*, u: *Bogoslovska smotra*, Vol.71 No.2-3, str. 402.

puta u spisima sv. Pavla. Taj pojam bismo mogli definirati kao međusobni suodnos sudjelovanja i zajedništva s drugima u istoj zbilji koja im upravo kroz sudjelovanje postaje zajednička. U to zajedništvo ulaze osobe koje su u životnom suodnosu s obzirom na isti spasonosni događaj. Temeljni izvor svih tih zajedničarskih suodnosa jest zajedništvo s Ocem po Sinu u Duhu Svetom. Kod Dj 2, 42 možemo reći da je naglašeno: zajedništvo vjere (*koinonia* u nauku apostolskom), zajedništvo kulta – osobito euharistije (*koinonia* u lomljenju kruha i molitvama) i zajedništvo materijalnih dobara (usp. Dj 2, 44 -47).³ Euharistija je otajstvo

³ DUDA, Bonaventura, *Crkva kao zajedništvo – Koinonia*, u: *Bogoslovska smotra*, Vol.58 No.4, str. 144.

naše vjere, u euharistiji se vjera izražava, ali iz nje također raste i živi. Lomljenje kruha zbiva se u mjesnom i srdačnom okupu. Kršćani se skupljaju na Gospodnju večeru. Sva je euharistija protkana molitvom, stoga je molitva jedan od temeljnih čina okupljene zajednice. Euharistija je privilegirano mjesto naviještanja Božje riječi. Iz euharistije se rađa novi, Božji svijet. U apostolskom pismu *Coenae Dominicae* čitamo: "Ako se kršćanski život sastoji u izvršavanju najveće zapovijedi, to jest ljubavi prema Bogu i bližnjemu, ta ljubav ima svoj izvor upravo u ovom svetom Sakramentu koji se ponajčešće naziva Sakramentom ljubavi. Euharistija tu ljubav označuje, ona tu ljubav podsjeća, ona tu ljubav ponazočuje i u isto je

vrijeme ostvaruje. Euharistija nas temeljitije odgaja u toj ljubavi. Ona nam jasno pokazuje koliko je u Božjim očima vrijedan svaki čovjek, naš brat i sestra. Ako je naše euharistijsko štovanje autentično, onda po njemu mora rasti u nama svijest o dostojanstvu svakoga čovjeka. Svijest o tom dostojanstvu postaje najdublji motiv našeg odnosa prema bližnjemu."

Zato i mi, poput Marije, koja je nakon Anđelove blagovijesti pohitala u Gorje da bude "službenica Božja", i mi trebamo da s euharistije počemo na djela ljubavi!

LITERATURA:

Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu, u: Drugi vatikanski koncil. Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008.

Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi, u: Drugi vatikanski koncil. Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008.

Dominicae Cenaе, Apostolsko pismo pape Ivana Pavla II.

CONSTANTINEANU, Corneliu, *Kraljevstvo Božje i kršćansko jedinstvo i zajedništvo: Rimljanima 14,17 u kontekstu*, u: Kairos : Evanđeoski teološki časopis, Vol.2 No.1

JURČEVIĆ, Marjan, *Zajedništvo u Crkvi – Vrijednost u krizi?*, u: Bogoslovska smotra, Vol.71 No.2-3.

DUDA, Bonaventura, *Crkva kao zajedništvo Koinonia*, u: Bogoslovska smotra, Vol.58 No.4.

NASTANAK KATOLIČKE KARIZMATSKE OBNOVE

fra Ante Prološćić

Kada bi se promatrale okolnosti nastanka Katoličke karizmatičke obnove uočilo bi se da sam začetak pokreta spada u vrijeme kulturne krize. U vrijeme kada se odbacuje kršćansko shvaćanje spolnosti, bračnog i obiteljskog života.¹ To je vrijeme kada društvo želi živjeti u slobodi bez Boga. To je doba šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća. U tomu razdoblju snažno se širi uporaba opojnih sredstava, droge,² hedonizma.³ Besplatno školovanje je dovelo do porasta

broja studenata. Upravo će oni postati glavni nositelji promjena. Te generacije su osjetile potrebu unijeti promjenu u svijet. Oni su bili nositelji pokreta koji je okarakterizirao 1960.-e kao revolucionarno i buntovno desetljeće; u SAD-u su dominirali kontrakulturalni hippy i yuppie kontekst, politički aktivizam. Glavni moto tih buntovnih generacija je bio „Ne vjeruj nikome starijem od 30!“⁴

No, taj čisto naravni oblik življenja u čovjeku ne može izbrisati njegovu religioznu dimenziju, njegovu težnju za transcendentnim, za vječnim, za duhovnim. „Čežnja za Bogom upisana je čovjeku u srce, jer je od Boga i za Boga stvoren.“⁵ Čisto naravna društvena stvarnost šezdesetih godina, koja djeluje nagrizajuće prema duhovnoj stvarnosti, rodila je oporbu u onim krugovima koji se sa takvom ponudom ne zadovoljavaju.

S druge strane vrijeme je radikalnih promjena unutar Katoličke Crkve potaknute od eklesioloških i pastoralnih uputa Drugoga vatikanskog sabora. Događaju se promjene unutar Rimske

¹ „Jedan od nusproizvoda šezdesetih bila je seksualna revolucija. Američka novinarka Helen Gurley Brown, urednica magazina Cosmopolitan, pozvala je 1962. mlade američke djevojke da kažu: da seksu. Playbojev šef Hugh Hefner najavio je kraj puritanizma. Seks više nije bio tabu tema američkog društva, a kontracepcijska pilula koja se počela koristiti 1960. promijenila je seksualni život i pogled na seksualnost. Do 1963. godine 1,3 milijuna američkih žena upotrebljavalo je to sredstvo protiv začeca, a do 1970. gotovo dvije trećine udanih žena koristilo je pilulu ili neku drugu vrstu kontracepcije. Seksualna revolucija nije se odnosila samo na seksualne navike ljudi, već je postala dio javnoga i političkog života. Slogani poput «Vodite ljubav, a ne rat!», ili «Što se više bunim više vodim ljubav» postali su uobičajeni na prosvjednim skupovima protiv Vijetnamskoga rata, rasizma ili licemjernoga moraliziranja srednjega sloja. Seksualna revolucija oživjela je feminizam, koji se manifestirao kroz borbu za ženska prava i demistificiranje stereotipa o nuklearnoj obitelji pedesetih godina.“ Šezdesete-godine koje su promijenile svijet, u: <http://www.dazd.hr/images/izdavastvo-katalozi/sezdesete.pdf> (6. 5. 2017.).

² „Marihuana i nova sintetička droga LSD postale su oblik oslobođenja od represije državnog aparata i establishmenta, a među mladima je prevladavalo mišljenje da bi istinsko demokratsko društvo trebalo ozakoniti uporabu droge.“ Šezdesete-godine koje su promijenile svijet, u: <http://www.dazd.hr/images/izdavastvo-katalozi/sezdesete.pdf> (6.5.2017.).

³ „Seks i droga, simboli mladenačkoga bunta 1960-ih, predstavljali su oblik prkosa i otpora postojećem sustavu društvenih i moralnih vrijednosti.“ Šezdesete-godine koje su promijenile svijet, u: <http://www.dazd.hr/images/izdavastvo-katalozi/sezdesete.pdf> (6. 5. 2017.).

⁴ Šezdesete-godine koje su promijenile svijet, u: <http://www.dazd.hr/images/izdavastvo-katalozi/sezdesete.pdf> (6. 5. 2017.).

⁵ Hrvatska biskupska konferencija, *Katekizam katoličke crkve* (11. XI. 1992.), Glas koncila, 1994., 27 (dalje: KKC).

kurije, ustrojstvu župa i biskupija. U isto vrijeme osnivaju se različite molitvene zajednice, organizirani oblici crkvenoga i obiteljskoga pastorala, želja da se na različite načine živi evanđelje.⁶ Sabor je htio potaknuti vjernike da razmišljaju o danu Pedesetnice, o ulozi Duha Svetoga u Crkvi,⁷ u njihovom životu. Želio je potaknuti vjernike da urone u dubine crkvenog blaga kao što su otački spisi, a poglavito Sveto pismo. Sabor je upućivao na razmišljanje: Je li iskustvo silaska Duha Svetoga koje je apostolima omogućilo svladavanje straha, nešto što se više ne ponavlja? Može li to doživjeti svaki vjernik? To je imalo

⁶ Usp. J. Mamić, „Duhovski pokreti u Crkvi“, 159.

⁷ O ulozi Duha Svetoga u životu Crkve i vjernika Sabor posebno govori u konstitucijama *Lumen gentium* i *Dei verbum*. Usp. LG, 4, 8, 9.

Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Božanskoj objavi *Dei Verbum* (18. XI. 1965.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 4, 8, 10, 12 (dalje: DV).

odlučujuću ulogu na snažno duhovno gibanje koje će uslijediti. To gibanje nije imalo početak u izvanjskim formama, nije ustanovljeno nekim aktom crkvene hijerarhije.⁸

To se jasno vidi u opisu početka karizmatškog pokreta u Rimokatoličkoj Crkvi. Uzroci nastanka pokreta vežu se još uz sami kraj 19. stoljeća i početak 20. stoljeća. U to vrijeme živjela je talijanska blaženica Helena Guerra. Odlikovala se pobožnošću prema Duhu Svetom i imala je snažan utjecaj na vrhovni autoritet Rimokatoličke Crkve.⁹ Više puta je pisala

⁸ Usp. T. Ivančić, *Duhovni pokreti u Crkvi u Hrvata*, str. 247. Ivančić upućuje da bi prikladan naziv bio Duhovi pokreti, pokreti Duha, nego duhovni jer je riječ „duhovan“ dvoznačan.

⁹ Uz blaženu Helenu Guerrau (1835. - 1914.) još jedna blaženica se u svojoj pobožnosti odlikovala štovanjem Duha Svetoga: Sveta Maria iz Betlehema (1846. - 1878.), što baš i nije bilo tako učestalo.

tadašnjemu papi Leonu XIII. Plodovi komunikacije između pape Leona XIII. i Helene su mnogobrojni:¹⁰ godine 1895. papa Leon XIII. uvodi Devetnicu Duhu Svetom papinskim pismom *Provida Matris Charitas*, zatim 1897. godine na svetkovinu Duhova objavljuje encikliku *Divinum illud munus*, da bi potom „U osvit dvadesetoga stoljeća – odnosno, u noći između 31. prosinca 1899. godine i 1. siječnja 1900. godine, posvetio cijelu Crkvu Duhu Svetome.“¹¹ Sam papa Leon XIII. je te večeri zapjevao himan *Veni Creatori Spiritus*. Njegova molitva Duhu Svetom nije ostala neuslišana. Uslijedio je događaj iskustva „govora u jezicima“ u jednoj kući u Topeku koji će označiti početak pentekostalizma, koji će se proširiti po cijelome svijetu. Pentekostni pokret zahvatio je i Katoličku Crkvu i utjecao na nastanak Katoličke karizmatške obnove.

Pokret Katoličke karizmatške obnove rođen je 1967. godine na sveučilištu Duquesne u Pittsburgu.¹² Godine 1966.¹³ nekoliko profesora laika (jedan on njih je bio Ralph Keifer) osjećaju se razočaranim osobnim vjerskim dinamizmom pa odlaze na kongres *Cursilos de cristiandad* i susreću Stevea Clarka i Ralpha Martina. Njihova

¹⁰ Usp. Tomislav Pervan, „Ne u sili ni snazi, nego u Duhu Svetomu...“ (*Zah 4,6*), Katolički tjednik, 16 (2017.), 22., 10.-11.

¹¹ Leon XIII., *Sveta Mariam iz Betlehema-glasnica Duha Svetoga*, u: <http://www.stellamaris-naklada.com/hr/sveci/sv.-mariam-iz-betlehema---glasnica-duha-svetoga,14.html> (16. 3. 2017.).

¹² Usp. R. Laurentin, *Karizmatička obnova*, 14.-19.

¹³ Ako se poprate događanja u cjelovitijem smislu onda se može uočiti da je to vrijeme nastanak prve sotoništke crkve: Taj naziv dolazi od Antona Szandora LaVeya (1930. - 1997.), autora Sotonske biblije i utemeljitelja prve Sotonske crkve. LaVey je navodno osnovao prvu Sotonsku crkvu 1966. godine. Kao samoproglašeni autoritet o svemu što se tiče zla, počeo je držati tjedna predavanja po cijeni od 2 dolara po osobi. I tako se rodila Sotonska crkva. O nastanku sotonske crkve, u: <http://hu-benedikt.hr/?p=12354> (15. 3. 2017.).

su se razmišljanja uglavnom podudarala. Stevea Clark je čitao knjigu „Križ i bodež“ koja donosi svjedočanstvo pastora koji je živio mirnim župničkim životom, a onda je odjednom postao „prijatelj“ grješnika. Tvrdio je da je uzrok tome Duh Sveti. Dva mjeseca profesori su zajedno razmatrali o tome i molili. U međuvremenu je jedan od profesora, Ralph Keifer, pronašao knjigu koja govori o glosolaliji. To ih je potaklo da se nakon nekoga vremena opet sastanu, a tema njihove molitve bila je himan „Dođi Stvorče Duše Svet.“ Zatim su odlučili potražiti neo-pentakostalce da im objasne kako primiti „krštenje u Duhu.“ Odlučili su sudjelovati na nekoliko njihovih molitvenih sastanaka. Zanimljivo je da je prvi imao za temu Bogojavljenje (govori o Isusovu krštenju na rijeci Jordanu). No, od njih četvero jedini Ralph se odlučio vratiti. S njim i Patric Bourgeois koji je, također, bio profesor na Teološkomu fakultetu. Zamolili su ih da polože ruke na njih i da se pomole. „Kad je to bilo učinjeno, oni su doživjeli tipično pentekostalno iskustvo i počeli su govoriti u jezicima.“¹⁴ Dva mjeseca kasnije, tj. 18. i 19. siječnja, na sveučilištu Duquesne, sastalo se tridesetak profesora i studenata. Na neke od njih Ralph Keifer položio je ruke i oni su doživjeli isto iskustvo. U isto vrijeme to doživljava i studentica Patricia Gallagher, u kapeli na temelju spontane molitve, bez polaganja ruku.

Uslijedio je domino efekt te su svoje iskustvo prenijeli drugim studentima. Pokret se proširio na sveučilište Notre Dame (Indiana). Zatim na druga sveučilišta, samostane, župne zajednice. Proširio se po cijeloj Sjevernoj Americi.

¹⁴ Francis A. Sullivan, *Karizme i karizmatška obnova*, Duh i voda, Jelsa, 1984., 46.

ZAJEDNIŠTVO S BOGOM IZVOR ŽIVOTA

fra Ivica Jurić

Zašto bi se Bog trebao pobrinuti da nam život na Zemlji bude kao iz bajke, kad je za nas pravi život isplanirao tek poslije ovog života, u vječnosti? Da, Bog nam ne može sada dati ono što nam je predvidio dati poslije. Zanimljiv je taj Božji raspored „davanja“ kao i inače Njegova logika koju najbolje u evanđeljima otkrivamo.

Je li to samo neka lijepa bajka? To da je Bog lijepo stvari - život lišen sadašnjih poteškoća - , za nas pripremio tek nakon smrti. Možda je to tek utješna misao, osobito za one najneutješnije među nama; za one koje život nije mazio i kojima je sreća najveća strankinja? Nadalje, nije li ta usmjerenost na budući život onkraj ovoga samo puko preusmjeravanje pozornosti, odnosno odbacivanje odgovornosti za sebe i za ovaj svijet? Možda i prepuštanje letargiji i ravnodušnosti u odnosu na prave životne probleme?

Nipošto. Upravo suprotno: naš život dobije smisao a s njim i ljepotu upravo onda kada je gledan iz optike vječnosti. Drugim riječima, naš život dobije smisao onda kad ne završava ovdje na zemlji, kad se nastavlja u vječnosti, s Bogom i njegovim odabranicima.

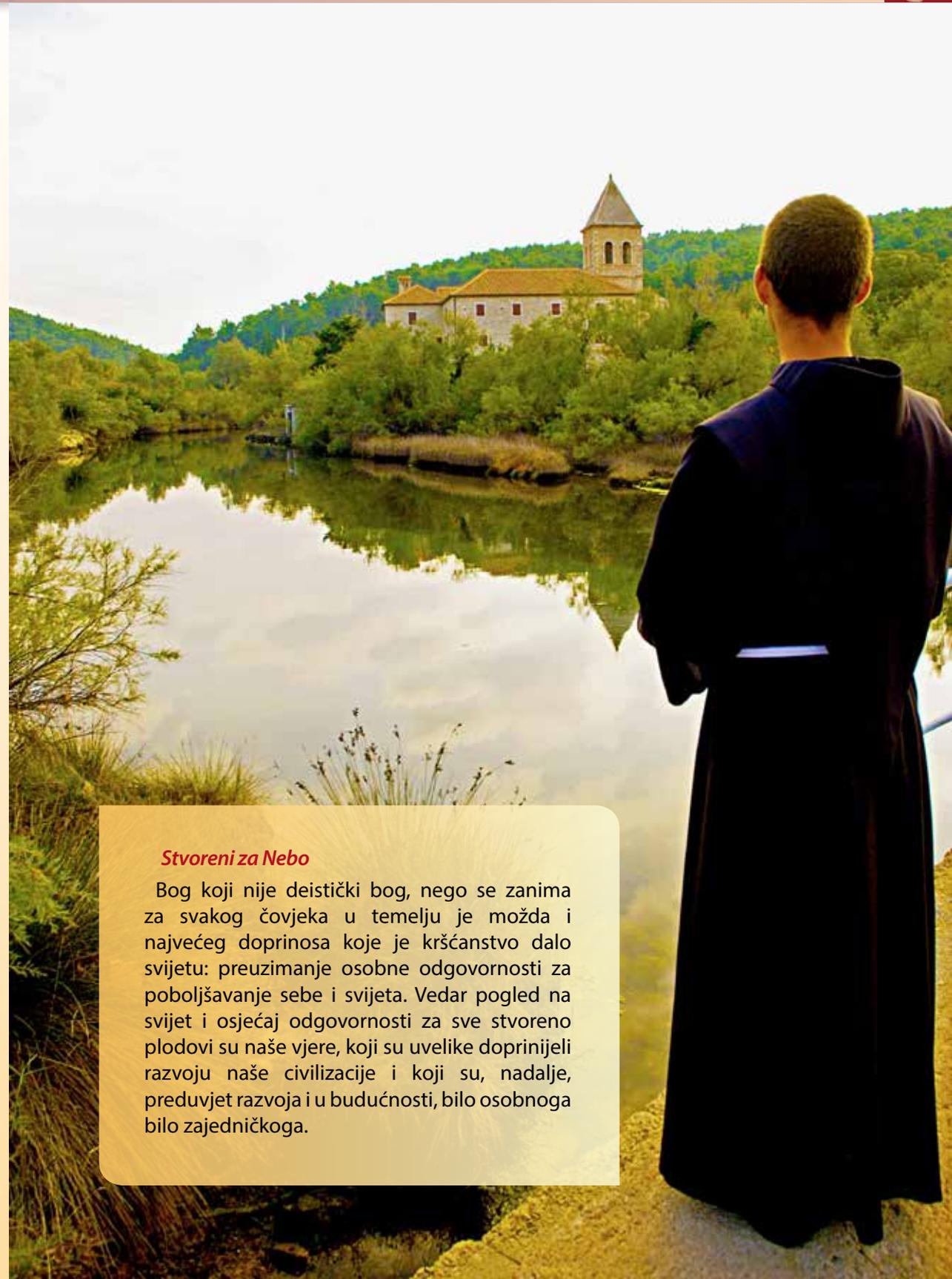
Optimizam prethodi aktivizmu

Nadalje, naš odnos prema budućnosti ne tiče se samo budućnosti već se reflektira i na našu svakidašnjicu: nada u budući život snaga je koja ovaj život (sada) čini smislenim i lijepim. Upravo ona čovjeka najbolje čuva od apatije i životne anemičnosti. Upravo ona briše godine, uljepšava bore i čini razliku od čovjeka do čovjeka. Tko se nada živi drugačije, kvalitetnije. Onaj tko se ne nada boljemu, tj. onaj tko ne gleda s optimizmom na budućnost, taj ne može ni u sadašnjosti živjeti zadovoljno. Negativan, zatvoren pogled prema budućnosti, dakle, ne tiče se samo budućnosti, već ima direktne implikacije/posljedice na našu sadašnjost. Ljudska psiha, kako stručnjaci ističu, zdrava je jedino ako je otvorena i usmjerena k budućnosti.

Kršćanstvo je od svoga iskona usmjeravalo vjernike na budućnost, na novi dolazak Gospodinov i na izgradnju društva sukladno vrijednostima Kraljevstva Božjega. Jedno s drugim je povezano jer samo optimistička verzija svijeta kojim Bog upravlja i jamči pobjedu dobra nuka ljude na neprestano usavršavanje na svim područjima, upoznavanje i ovladavanje stvorenim svijetom (Post 1,11) te zauzimanje za opće dobro. Optimizam, dakle, prethodi aktivizmu, zauzimanju za Božje neprolazne vrijednosti.

Stvoreni za Nebo

Bog koji nije deistički bog, nego se zanima za svakog čovjeka u temelju je možda i najvećeg doprinosa koje je kršćanstvo dalo svijetu: preuzimanje osobne odgovornosti za poboljšavanje sebe i svijeta. Vedar pogled na svijet i osjećaj odgovornosti za sve stvoreno plodovi su naše vjere, koji su uvelike doprinijeli razvoju naše civilizacije i koji su, nadalje, preduvjet razvoja i u budućnosti, bilo osobnoga bilo zajedničkoga.

Bog nas nije stvorio samo zato da bismo trošili (jeli, pili, uživali, provodili se...), nego i zato da bismo stvarali različita dobra. Mi smo stvoreni da ostavimo trag, štoviše, stvoreni smo da "osvojimo" vječnost - život s Bogom. Život prolazi, a vječnost traje. Nije mudro, stoga, zbog kratkotrajnog ushita propustiti trajnu radost.

Iako mnogi bestseleri, mediji, portali, medijske zvijezde i zvjezdice... uporno dociraju o tome kako da izvučemo najviše od života, Bog nas nije za to stvorio. On koji nas je stvorio, valjda, nam može odrediti i svrhu zar ne!? Točno onako kako mi ljudi određujemo svrhu različitim aparatima, uređajima koje konstruiramo.

Dakle, stvoreni smo za Nebo i zato da bismo pridonijeli životu na zemlji; da bismo davali, a ne samo uzimali od života. Ako se ne držimo onoga za što smo stvoreni – Božjeg plana - kako planiramo biti sretni ljudi? "Uputstva" o tome kako izvršiti Božji plan i kako postići trajnu sreću, a ne tek časoviti ushit, nalaze se u Svetom pismu, na osobit način u evanđeljima.

Sol zemlje i svjetlo svijeta

Po tim evanđeoskim uputstvima naš život na zemlji služi tome, da prije predviđenog života u nebu, izgradimo i ojačamo svoj karakter, a ne da po svaku cijenu tražimo ugodu računajući kratkoročno samo na ovaj život i sve blagodati koje on pruža.

To bi bilo upravo ono što Krist traži od svojih učenika: da budu sol zemlje i svjetlo svijeta. Drugim riječima, da budu uzori koji će nadahnjivati, ljude voditi Bogu i jedne drugima. Sol je, osobito prije a ponegdje i danas, služila za očuvanje hrane. Ujedno ona hrani daje i okus. Poslanje kršćana ima „sličnu“ ulogu kao i sol: ono čuva svijet/

društvo da se moralno ne iskvari, daje mu okus božanskoga i oplemenjuje ga. Kršćani su i svjetlo svijeta, veli Gospodin. Kao takvi dok hodočaste životom strpljivo napredujući između progonstava svijeta i utjehe Božje (Augustin) pozvani su biti sve više začim društva, svjetlo koje ukazuje na pravi put koji vodi u život, kvasac humanosti i svjedoci pravih vrijednosti.

Okolnosti, nevolje, problemi su prolazni, a naš karakter će vječno ostati. On nas trajno obilježava. Kako se izgrađuje karakter? Kako se to postaje „sol zemlje“ i „svjetlo svijeta“, začim društva koje ga drži da se moralno ne uruši? Vrlo jednostavno i istovremeno jako zahtjevno - usvajanjem dobrih i napuštanjem loših navika.

Karakter je u biti zbir navika. Drugim riječima, to je ono kako se redovito ponašamo. Ne možemo reći da smo ljubazni ako nemamo naviku biti ljubazni s drugima na poslu, u prometu, na igralištu, u bolnici itd. Drugo što valja istaknuti jest to da se navike ne postižu odjednom nego upornim prakticiranjem. Stoga, ako se u nečem trudimo, s vremenom ćemo i postati jako dobri u tome.

Ako nam uopće nije stalo – tko nas može natjerati da budemo Kristovi suradnici, zauzeti vjernici u izgradnji društva po Njegovim vrijednostima koje oplemenjuju svakog čovjeka? Nitko. A ako nam je stalo – sami sebi ćemo biti najveći kritičari. Izbor je, dakle, jako jednostavan: u suradnji s Bogom i ljudima neumorno raditi na promjeni, poboljšanju životnih okolnosti znajući pritom da duhovni rast uvijek prethodi materijalnom ili se kukavički predati i odgovornost za sebe i društvo adresirati samo na druge osobe, institucije, lobije, urote itd. Jedno je sigurno: bit će onako kako svatko od nas izabere.

JA VJERUJEM

fra Nikola Dominis

Ja vjerujem da će ova civilizacija još dugo trajati, vjerujem da je ljubav snaga koja će pokrenuti čovječanstvo na vraćanje onom iskonskom početku, svojoj duši. Ja vjerujem da je ljubav koju nam Isus donosi u stanju promijeniti svijet u tolikoj mjeri da se ljudi zgroze nad grubom riječju, a kamoli ne nad nekim težim grijehom. Ja vjerujem u onog koji se rodio u jaslama, razapetog, uskrslog i živog Isusa Krista. Ja vjerujem u njegovu čistu ljubav koja će učiniti da se podrugljivi, nasilni i zli ljudi, kakav sam i sam bio, pretvore u jako dobre ljude. Ja vjerujem da će se po toj ljubavi svjetska bogatstva konačno raspodijeliti pravedno i da bogate zemlje više neće izrabljivati siromašne. Ja vjerujem da će Kristova ljubav pohlepne ljude pretvoriti u darežljive koji će podijeliti svoje bogatstvo sa najsiromašnijima. Vjerujem da ćemo mi, svi zajedno zaustaviti glad, žeđu i bolesti u zemljama trećeg svijeta. Ja vjerujem da će doći dan kada se po prvi put u povijest ni u jednom dijelu Zemlje neće ratovati. Ja vjerujem u Kristovo obećanje Novog neba i Nove zemlje koje će nam jednog dana dati, ali ja vjerujem da je već došlo vrijeme da se napravi nešto novo. Došlo je vrijeme za Civilizaciju Ljubavi, civilizaciju koja će živjeti u ovome svijetu, ali u Kraljevstvu Božjem! Isuse, blagoslovi nas i daj nam ljubav da njome osvijetlimo ovaj mračni svijet. Daj nam ljubav da ohrabrimo ljude koji se boje budućnosti, daj nam ljubav da možemo ljubiti onako kako si Ti ljubio nas. A sada, ti što čitaš, pitaš se kome ovo govorim, pa brate, sestro upravo tebi govorim. Ako se pitaš odakle početi graditi Civilizaciju Ljubavi, kreni od sebe samog, ako se pitaš kad bi se to moglo ostvariti, a kada ako ne sada jer ovo je vrijeme milosno, jer ovo je vrijeme spasa!

GDJE SI?

fra Ivo Rastočić

„Bdijte postojani u vjeri, muževni budite, čvrsti.“ (1 Kor 16,13)

Kada si mi, uredniče, rekao temu ovih Početaka, odmah mi je pala na pamet tema muževnosti. Koliko znaš danas je ta tema nekako prešla u zaborav i negdje se u ovome svijetu zbrke i konfuzije izgubila pa bi ju trebalo nekako odmah ili danas iznijeti na vidjelo.

Što me potaklo? Pa neki dan kada sam išao kupiti trenirku prodavačica u dućanu mi je vadila mnoge trenirke, ali ni jedna nije bila standardnoga kroja. Ili je uska ili je široka, sve nekako ženskasto i feminizirano. Kada sam upitao prodavačicu ima li muških trenirki, ona mi je odgovorila da su to sve trenirke. Nekako sam pobjegao glavom bez obzira iz dućana. Dok sam išao prema samostanu, primjećivao sam odijevanje i muškaraca i žena i nekako je sve bilo isto ili slično. Postavih sebi pitanje: Jesmo li izgubili muževnost ili su izgubile ženstvenost?! I tako dođoh do zaključka da se negdje putom izgubila muževnost. Da bi nešto izgubio, morao si to imati, zar ne?!? I tako po primjerima nekih muževa, shvativ ustvari koliko smo mi danas uskraćeni za tu muževnost. Medijski pritisak, feministički i gaylobij su nekako izlobirali da se sve izjednači.

Pa kada si mi ponudio da pišem o temi zajedništva, u ovoj godini Očeva koju je proglasio naš nadbiskup, želim ukazati

na primjere muževnosti, primjere muškaraca koji su nas svojim primjerom očaravali i vraćali nam sliku pravoga muškarca koji je čvrst u vjeri, poučljiv i koji bdije nad obitelji i domovinom.

Vrijeme je da opjevam slavne muževe:

Adam prvi čovjek i danas cijeli svemir odijekiva pozivom Gospodina „Gdje si“ (Post 3,9) i eto odakle naslov teksta. Abel pravedni koji „postane stočar“ (usp. Post 4,2) i kao stočar prinese žrtvu pravednu od prvina stoke i „Gospodin milostivo pogleda na Abela i njegovi žrtvu“ (Post 4,4) biva ubijen iz zavisti ali njegova „krv iz zemlje više“ (Post 4,10) zašto si izgubio muževnost, gdje ti je muževnost pa ubijaš iz zavisti, ubijaš brata svoga?!?

Abraham koji vjeruje, koji se ne boji o kakav je to muž slavni bio, Mojsije slavni muž izvede Izraela iz Egipta od vlasti faraona i zapjeva svome Gospodinu: „U čast Gospodinu zapjevat ću, jer se slavom proslavio!“ (Izl 15,1). David kralj veliki uzet od ovaca, muž slavni, uredniče, kakav je on tek muž bio sagriješio ali bio je toliko jak pa se pokajao. Salomon čiju su mudrost svi dolazili slušati i sa istoka i sa zapada... Petar stijena, Pavao koji postaje Savao i Luka i Matej i Ivan... Moglo bi se nabrajati u nedogled.

Ali jednoga muža ću i tebi uredniče i tebi čitatelju i čitateljice istaknuti, muža našega uzora, sv. Franjo Asiški kakva je to tek muž. Franjo zahvalan na svemu čak i na „sestrici smrti“. Franjo hrabar

koji se usudio živjeti Evandjelje, koji se odrekao svoga oca, koji je popravio Crkvu svoju. Franjo koji je čovjek molitve! Molitve koja završava ili svoj vrhunac dobiva na La Verni sa stigmama. Franjo...

I eto nakon što sam opjevao slavne muževe, ti se čitatelju zapitaj:

Gdje je tvoja muževnost i skriva li se kao Adam?

Prinosiš li svoju muževnost kao žrtvu Abela pravednoga?

Vjeruješ li poput Abrahama?

Jesi spreman izvesti svoju muževnost na pučinu kao što je Mojsije svoj narod?

Jesi se spreman pokajati kao David?

Jesi mudar kao Salomon?

Gradiš li svoj život na stijeni Evandjelja ili na pijesku prolaznosti i nametanja?

Jesi li zahvalan, hrabar i moliš li poput Franje iz Asiza?

Kada, dragi čitatelju, odgovoriš na ova pitanja dopusti da ti ovi slavni muževi budu uzori i da od njih uzmeš ono najbolje kao smjernice u svom životu. Čitatelju, budi ono što trebaš biti: muževan obiteljski čovjek, čvrst u vjeri i odan domovini. A ti, čitateljice, dužna si od dečka ili muža izgrađivati poštenog i dobrog muškarca, a ne „njonju“.

Eto dragi uredniče toliko od mene, kao Pilat sada mogu reći: „Što napisah, napisah“!

ISUSOVO KRŠTENJE NA JORDANU

fra Ivan Grubišić

Božićno vrijeme završava blagdanom Kristova krštenja na Jordanu. Evanđelisti opisuju ovaj događaj pri počecima svojih izvještaja i čitajući dublje Božju riječ shvaćamo kako je u vodi i uranjanju u izvoru Kristove ljubavi ključ našeg kršćanskog poslanja i življenje.

Sjetimo se Ivana Krstitelja i trenutka kada je ugledao Isusa i kada jedan prorok riječima drugoga proroka, proroka Izaije potvrđuje njegovo poslanje i kaže: "Glas viče: Pripravite Gospodinu put kroz pustinju. Poravnajte u stepi stazu Bogu našem!" Čujete li Riječ koja za vama viče, koja vas poziva na djelovanje? Čujete li Gospodina u svome životu gdje vam govori i više od samoga govora? On viče za vama jer ga ne čujete i što ste okupirani raznim drugim poslovima, mislima i stvarima koji su vam važniji od samoga Gospodina. Da, to je često moja i tvoja istina. Gospodinu nije dovoljno govoriti blagim i ljupkim riječima jer ga pažljivo oslušujemo u svojoj svakodnevnicu. Gospodin mora vikati za nama, vikati jer ga u vrevi ovoga svijeta ne čujemo i ne prepoznajemo.

Upravo taj glas ti sada upućuje poruku, tebi u ovom trenutku, da pripraviš put Gospodinu. Kako? Kroz pustinju! Pustinja za kojom Gospodin viče jest njegova potreba da u tvome životu ne postoji

ništa što pretpostavljaš Gospodinu. On želi zauzeti prvo mjesto. Ne zato što bi to njemu bilo potrebno, nego upravo zato što te ljubi i što ti u toj ljubavi ne želi uskratiti ono za čim zapravo najviše čežneš, a to je On. On je onaj kojega tražiš u svijetu, u tolikim stvarima, u ispunjavanju tolikih želja... I Bog žeđa za tobom, On upravo kao i sa Samarijankom sjedi na tvome zdencu, na zdencu tvojih potreba i želja gdje si došao po vodu od koje ćeš opet ožednjeti. Isus kaže: "Daj mi piti", drugim riječima traži tvoju čežnju i potrebu koju žudiš ispuniti i utažiti. To je moja žeđ, da ti zauzvrat dadem i više negoli možeš zamisliti. Sjetimo se priče na zdencu kako je Samarijanka spoznala Gospodina, bacila krčag i otišla je zasićena kao nikad prije i svugdje nosila glas što joj je Gospodin učinio.

Sam Isusov ulazak u vodu, predstavlja njegov ulazak u tvoju i moju tamu, u tvoj i moj grijeh, u tvoju i moju udaljenost od Boga u našoj svakodnevnicu. On za tebe čini ono što ti nisi spreman učiniti za sebe. I kada ti se uspije darovati, to jest kada mu dopustiš da uđe u tvoj ponor i u tvoju udaljenost od njega, onda će ti se dogoditi što se dogodilo i Samarijanki. Zasićena je ona, ali i Gospodin. Isus više ne žeđa jer dolaze učenci i donose mu jesti i piti, a on odbija. Zasitio se potpuno njenim prihvaćanjem njega. To je hrana za koju kaže: „Valja mi se hraniti jelom

koje vi ne poznajete". I to je razlog njegovog dolaska, njegovog ulaska u vodu jer obred krštenja s jedne strane simbolizira smrt iz koje stoji simbolika potopa koji uništava i razara. Gospodin te želi očistiti i osloboditi od prljavštine prošlosti koja opterećuje i nagrđuje život i koja tebe i njega ostavlja žednim i gladnim. Radi se o novome rođenju, o novome čovjeku. I Gospodin Isus ti pokazuje kako između njega i Boga Oca nema zapreke i udaljenosti. Čim izađe iz vode, nebesa su otvorena, nema oblaka među njima, njihova ljubav je čista kao vedro nebo, jasno vide jedan drugoga. To nam je Bog spremio i na to nas poziva. Isus je na sebe uzeo teret krivnje cijeloga čovječanstva, što uključuje i moj i tvoj grijeh, moju i tvoju sadašnjost.

Isus je sve naše grijeha ponio u Jordan. Dakle, svoje djelovanje započinje stupanjem na mjesto grešnika i započinje ga anticipacijom križa. On je, slikovito govoreći, pravi Jona koji je rekao mornarima: "Uzmite me i bacite u more!" I smisao svega što Isus za nas čini, ovo njegovo nošenje „sve pravednosti“ postaje očito tek na križu: krštenje je prihvaćanje smrti za grijeha čovječanstva, a glas „Ovo je Sin moj ljubljeni“ nagoviješta Uskrsnuće. Ono što ja i ti trebamo uvijek iznova učiniti jest ovo: pristupajmo u molitvi i razmatranju o Isusovu krštenju kao što se on poistovjetio s nama. On je za nas ušao u našu smrt, a mi s njime uđimo u njegovo uskrsnuće.

Poravnajte staze Gospodinu u pustinji i tišini svoga srca. Nađi mir u molitvi i u svom srcu, udaljujući sve što si stavio ispred sebe kao čežnju koja vapi za ispunjenjem. Gospodin ti govori: znam da ti je sve to potrebno, ali traži najprije kraljevstvo nebesko pa će ti se sve ostalo nadodati. Nije

Gospodin protiv lijepih stvari u životu, ali je protiv uvjerenja da je zdravlje, blagostanje, uspjeh i ostalo najvažnije u životu. Tebi je potreban jedino Bog, a s Bogom ćeš zadobiti sve za čim tvoje srce uistinu čežne. Služi se sa svime što je lijepo i dobro, ali na pravi način. Kako? Kao što kaže sveti Pavao: kada posjedujete – kao da ne posjedujete! Ovo je mudrost koja otkriva stanje slobode otkupljenog čovjeka, čovjeka uskrsnuća koji je ušao s Kristom u svoju smrt, a sada živi od uskrsnuća. Gospodin nam zapravo po svetom Pavlu želi reći da ne dopustimo da naša radost i mir ovise o vanjskim stvarima. On nam želi biti dovoljan, želi da gospodarimo ovim svijetom, a ne da budemo robovi vanjskih stvari i poroka.

ZAJEDNIŠTVO U VJEČNOSTI

fra Filip Čogelja

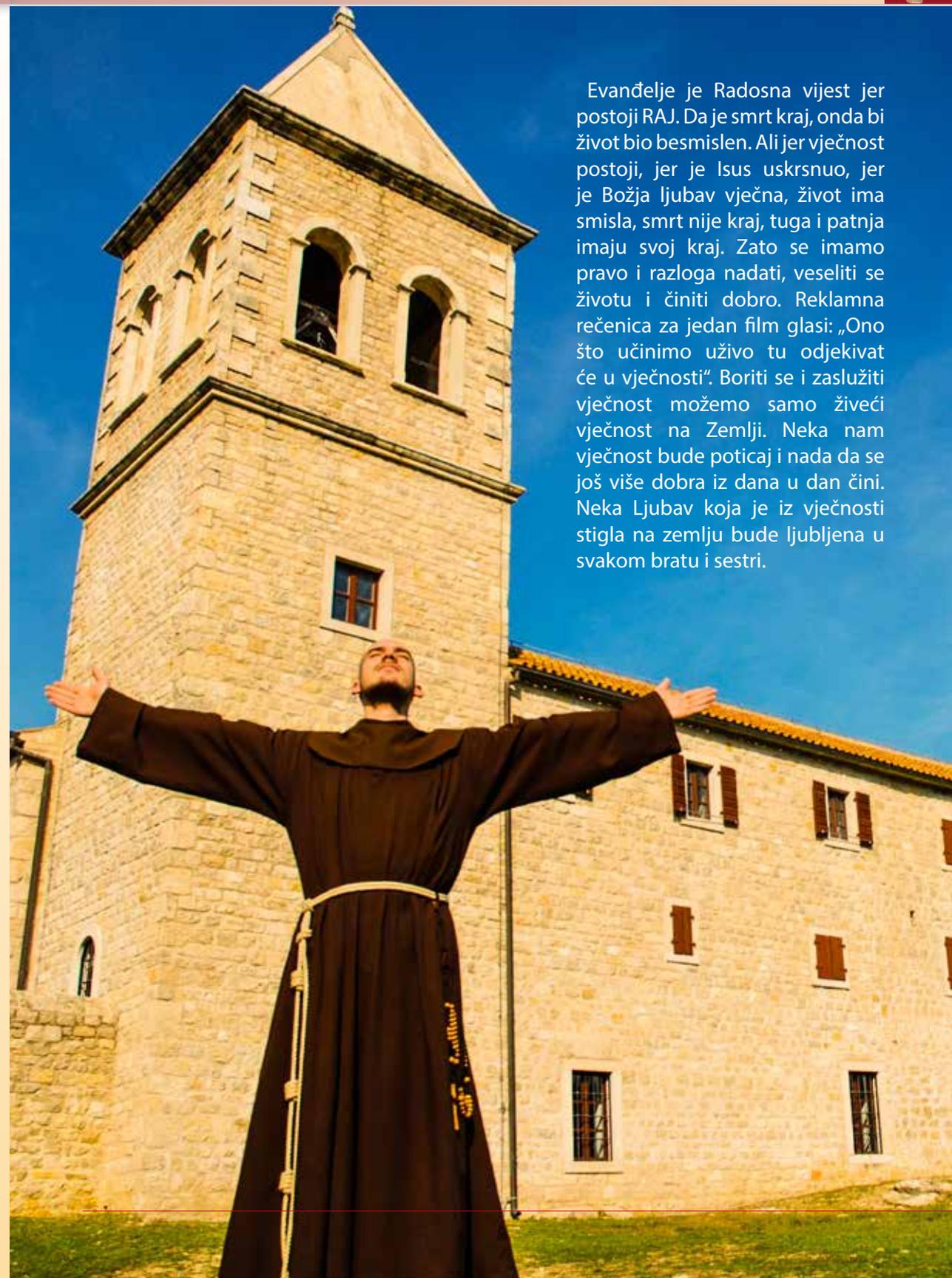
Težina života i patnja očituje se u mnogim stvarnostima života koje svakodnevno proživljavamo. Besmisao i brojna pitanja česti su nam prijatelji. Pitanja poput „zašto?“ i „kako?“, „zbog čega?“ i „čemu sve ovo?“ možda su razlozi naše nesanice i nemira. Vrhunci pitanja i nerazumijevanja su često međuljudski odnosi. Djeca ne razumiju roditelje, roditelji ne razumiju djecu, žena muža, muž ženu, prijatelj prijatelja, kolega kolegu, i tako u nedogled. Čovjek ima potrebu pripadati, biti negdje gdje je svoj, negdje gdje je domaći, gdje je slobodan i prihvaćen, gdje diše život i gdje je radostan. Ali prije ili kasnije svi mi doživimo nerazumijevanje, osamljenost i neprihvaćenost, svi mi osjetimo bol ne-zajedništva. Mnoga zajedništva koja su se gradila bez Boga i njegovih vrijednosti brzo su propala jer, kako kaže naš narod – „Svaka sila za vrimena“.

Jedini istinski uzor zajedništva i ljubavi koju pred nas kao istinu stavlja Crkva jest – Presveto Trojstvo. Presveto Trojstvo je nesebično zajedništvo triju božanskih osoba koje svojom ljubavi čine zajedništvo svetim i vječnim. Zato molimo u molitvi Oče naša: „Kako na nebu tako i na zemlji“. Isus Krist nam je ostavio nadu i radost svojim

uskrsnućem i otvaranjem vrata raja. Nada u vječnost koja predstavlja kraljicu svakog pravog zajedništva i sreće. Vječnost je svrha i cilj našeg života, ispunjenje one svake čežnje koju čovjek posjeduje, svakog snova i svake radosti koju sanja, život koji nema premca, kojemu teži sav ovaj naš raspadljivi i zemljski život. Za nebo smo rođeni jer „smo rođeni i nikada nećemo umrijeti“.

Katekizam Katoličke Crkve nam kaže: To je punina života, zajedništvo života i ljubavi s Presvetim Trojstvom, s Djevicom Marijom i svim blaženicima; to je krajnji cilj i ostvarenje čovječjih najdubljih težnja, stanje najveće konačne sreće (KKC 1024). Živimo kao sveti u općinstvu svetih, živimo Ljubav prema kojoj smo težili cijelog svog života, ljubljani smo i ljubimo. Za Boecija vječnost je prisutnost svakoga dobra. Vječni život je poput vječne svadbe. Svatovi su sretni zbog ljubavi zaručnika i zaručnice, zbog ljubavi koju su okrunili za cijeli svoj život. Na svadbi nitko nema povrijeđen, nitko tužan, nitko usamljen. Tako je i nebo vječna svadba na koju smo mi pozvani kao svatovi kako bi proslavili ljubav Zaručnika i Zaručnice, Krista i Crkve, ljubavi koja će trajati vječno. „Bog hoće da se svi ljudi spase“ (1 Tim 2,4), tj. Bog želi da živimo radost i sreću u zajedništvu sa svima, bez patnje, bez zavidnosti, bez oholosti, bez grijeha, bez nerazumijevanja, živeći ljubav koja kraja nema i ljubav koja je bezuvjetna. Svaka nepravda će se ispraviti, svaka krivina izravnati.

Evangelje je Radosna vijest jer postoji RAJ. Da je smrt kraj, onda bi život bio besmislen. Ali jer vječnost postoji, jer je Isus uskrsnuo, jer je Božja ljubav vječna, život ima smisla, smrt nije kraj, tuga i patnja imaju svoj kraj. Zato se imamo pravo i razloga nadati, veseliti se životu i činiti dobro. Reklamna rečenica za jedan film glasi: „Ono što učinimo uživo tu odjekivat će u vječnosti“. Boriti se i zaslužiti vječnost možemo samo živeći vječnost na Zemlji. Neka nam vječnost bude poticaj i nada da se još više dobra iz dana u dan čini. Neka Ljubav koja je iz vječnosti stigla na zemlju bude ljubljena u svakom bratu i sestri.

DIJALOG BISKUPA JOSIPA JURAJA STROSSMAYERA S RUSKOM PRAVOSLAVNOM CRKVOM

fra Ante Proločić

Biskup Josip Juraj Strossmayer (Osijek, 4. II. 1815. – Đakovo, 8. IV. 1905.) stalno se u svojim nastojanjima i razmišljanjima držao jedne misli: da dokaže Kristovu istinu: da Crkva njegova ima biti jedna, sveta, sveopća – kako joj i ime veli: Katolička – i apostolska, a takva nije crkva istočna, slavenska. Ruska pravoslavna crkva trebala je imati glavnu riječ u djelu izmirenja i sjedinjenja dviju crkava. Ono sjedinjenje koje leži na srcu Isusa Krista i spada na bitnu dužnost Crkve. Biskup Strossmayer je kao i drugim slučajevima činio sve ne bi li zbližio ruski narod Svetoj Stolici i obrnuto. Tragove toga nalazimo već u njegovoj Pro-memoriji godine 1859. na Pija IX. Na Prvom vatikanskom koncilu pred ocima je upozorio da Sveta Stolica treba imati što više obzira.¹

Znao je biskup da do dogovora neće tako lako doći, stoga je pokušao potaknuti Rusiju da u pogledu svojih katolika ugovori konvenciju sa Svetom Stolicom. Njegovo nastojanje nije dovelo do konkordata, ali je Rusija 1879. odredila svoga poslanika koji je trebao utrti put konkordatu. Do toga bi možda i došlo da nije bilo su-protivnog nastojanja sa više strana. 1881. ponudila

je Rusija biskupovom prijatelju Račkom nadbiskupiju Mohilevsku sa vlašću metropolitice nad svim katolicima carstva sa sjedištem u Petrogradu. Rački je to odbio jer nije htio napustiti rad u Akademiji, ali još istančaniji razlog jest što nije postojao konkordat kojim bi se osiguravao položaj katolika u Rusiji. Brojna poznanstva ostvario je biskup i sve ih je pokušao iskoristiti radi zbližavanja istoka i zapada. Jedan od onih koji je dijelio isto mišljenje jest Vladimir Solovjev, filozof i pisac. Sam je pišući iznosio želju za ujedinjenjem pravoslavaca i katolika.²

Jednu je činjenicu biskup dobro razumio, a to je opća nesklonost zapada prema Slavenima. (Općenito je smatrao da se slavenski narodi trebaju ujediniti, a pogotovo manji poput Srba i Hrvata jer će tako imati veći utjecaj i neće potpadati pod vlast drugih naroda). Smatrao je da bi taj žalac zapadne Europe oslabio kada bi se potpisao konkordat. Nesklonost Europe očitovala se kada je kršćanska Rusija mogla pobijediti otomansku silu i na Aja Sofiji postaviti sjajni križ, ali na nju se digao, ne samo masonski i židovski, već i katolički tisak. Drugačije bi se sudilo o Turcima u ovim krajevima, kada bi ti kršćani po Balkanu bili Nijemci, Mađari i Španjolci, no ruska djela i borbe protiv Turaka idu njoj u korist i na taj način sama sebi stječe slavu i zaslugu.

¹ Usp. M. Pavić – M. Cepelić, *Biskup Josip Juraj Strossmayer*, 807.

² Usp. Isto, str. 807 – 808.

*Josip Juraj
Strossmayer
(1815.-1905.)*

Franjevačko
zajedništvo

DUŠE SVETI, OČISTI MOJU DUŠU

Svemogući Bože, vječni pravedni i milosrdni Oče, daruj mi, da po tvojoj milosti, uvijek vršim tvoju Volju i da želim ono što Ti hoćeš. Očisti moju dušu, da obasjana svjetlom Duha Svetoga i upaljena njegovom ljubavlju, može slijediti primjer Tvoga Sina i našega Gospodina, Isusa Krista.

Daj mi da po tvojoj milosti dođem k tebi, Uzvišeni i Svemogući Bože, koji živiš i kraljuješ u slavi, u savršenom Trojstvu i Jedinstvu, u sve vijeke vjekova. Amen.

Molitva sv. Franje Asiškog

PRIJATELJSTVO

fra Jerko Kolovrat

Mnogo je mudroga i korisnoga već rečeno i napisano o prijateljstvu. Nova promišljanja na tu temu nadograđivanje su na stara, tj. na postojeću bogatu spoznajnu i iskustvenu baštinu o prijateljstvu. Ta nam baština sa sigurnošću govori da je za prijateljstvo potrebno barem dvoje. U prijateljskom susretu dvaju Ja, ono Ti koje se rađa, ne dokida Ja. Upravo suprotno, moje Ja, moja osobnost ne može rasti bez Ti koje mi pokazuje tko sam. O tome je lijepo pisao Martin Buber, austrijski filozof židovskog podrijetla. Nadalje, prijateljstvo je vjerojatno najuniverzalniji ljudski odnos. Uspostavlja se među djecom, mladima i starima, među ljudima različitih vjeroispovijesti, spola, društvenog položaja, političkog opredjeljenja, obrazovanja itd. Prijateljstvo može nadići razlike i ne gledati na njih kao na ograničenje, već kao priliku za rast. Uspostavljanjem prijateljskih odnosa među ljudima, svijet postaje ugodnijim mjestom za život, stoga je prijateljstvo hvalevrijedan način na koji ljudi biraju živjeti zajedništvo.

Ponekad smo se sigurno zapitali kako pronaći, prepoznati pravo prijateljstvo i koje bi ga vrijednosti trebale resiti. Neki su još u traganju za odgovorima na ta pitanja, neki su pronašli način življenja i vrjednovanja prijateljstva, a neki su možda izgubili nadu i odustali

od traganja za prijateljstvom. Kako god, ipak ćemo zajedno promisliti o tome na čemu se treba temeljiti prijateljstvo da bi bilo uspješno. Od pravog prijatelja uvijek ćemo očekivati najbolje. To je i pravedno jer se time ostavlja prostor za rast drugoga i ne ograničava ga se na površnost. Tako ćemo cijeliti osobe koje su odane, vjerne, iskrene, brižne, nesebične, odgovorne, točne, zanimljive, opuštene i šaljive. Naravno, bilo bi idealistički očekivati i tražiti od drugoga da posjeduje sve nabrojene osobine u potpunosti. Ako bi netko i bio tako „savršen“, nekima opet ne bi bio dovoljno dobar i prikladan za prijatelja. Možda je najvažnije pitanje kakav ja trebam biti, jesam li prijatelj ili samo očekujem od drugih primiti prijateljstvo. Ne mogu tražiti od drugoga ono što ni sam ne mogu dati. Kako tražiti oprostjenje ako nisam kadar oprostiti? Kako tražiti ljubav ako ne ljubim? Prije nego drugima postavim ljestvicu vrijednosti potrebno je „pogledati se u zrcalo“. Nestvarna očekivanja od drugih hrane se nestvarnom slikom o sebi. Za prijatelje imam ljude, a ne bogove. Ako želim ući u prijateljski odnos onda moram prihvatiti ograničenosti i nesavršenosti drugih jer sam i sâm takav. U tome i jest veličina prijateljstva da pred prijateljem možemo biti ono što jesmo. Pri tom ne mislim na ponašanje po načelu apsolutne, rekao bih raskalašene slobode koja ne poznaje odgovornost, već na otvaranje drugome u jednostavnosti. Svaki prijateljski odnos u sebi je prihvaćanje rizika da budemo odbačeni i povrijeđeni. Doista, koji vide u

svemu opasnost, pa tako i u prijateljstvu, teško postaju otvoreni za nove stvari, događaje i osobe. Zatvaraju se u svoj „savršeni“ svijet u koji mogu zaviriti samo „predodređeni“. Zato je prijateljstvo ujedno i lijek za svaku vrstu sebičnosti i škola u kojoj se uči cijeliti drugoga.

Iako ne možemo ne vidjeti nedostatke i mane ne bi bilo dobro samo na njima zaustaviti pogled. Mnogo više nam je dobroga i lijepoga svakodnevno pred očima. Ne bi bilo mudro zažmiriti i proći pored dobra kao pored nečeg

samorazumljivog. Nažalost, većina medija predlaže nam afere i ljudske padove kao vijesti koje trebaju privući našu pažnju. Ako ćemo biti iskreni, nerijetko u tome i uspijevaju. Unatoč svemu, važno je truditi se širiti pozitivno ozračje koje može biti poticajno za uspostavljanje novih i očuvanje već uspostavljenih prijateljstava. Stoga, bio prijatelj (pa i na facebooku), bio poznanik ili netko sasvim novi, neka ne naiđe u meni na zatvorenost. Ono što svatko zaslužuje jest prilika, a prijateljstvo je prilika koju ne smijemo propustiti.

IZ DNEVNIKA JEDNOG MISIONARA

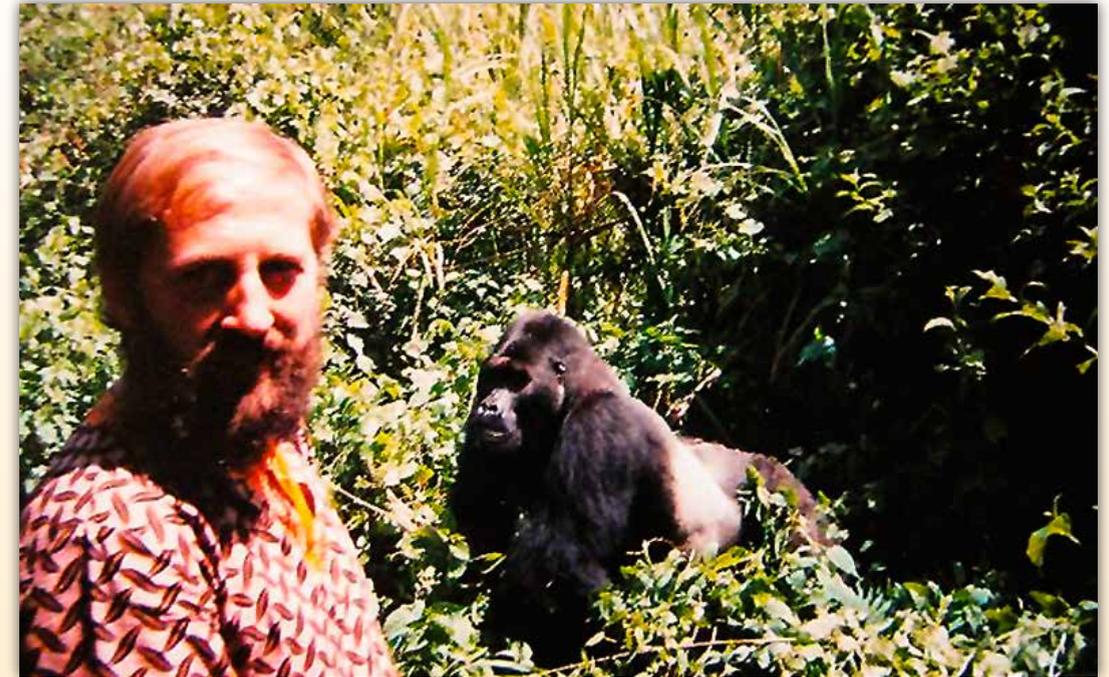
fra Stojan Damjanović

Nedjelja, 21. ožujka 1999. godine

Danas smo išli posjetiti sestre Poljakinje u Burhyni. Ponovo su strani vojnici otišli u Burhyni da vide ima li tamo may may. Netko im je rekao da tamo dolaze u jedno selo i tu spavaju i zadržavaju se. Stigli su u to selo i pobili 150 ljudi da ih kazne što su primili i dozvolili da kod njih borave may may. Nisu birali, sve redom su ubijali do koga su stigli, žene, starce i djecu. Ovo je četvrti put da se u našoj župi čini na ovakav način masakr, od strane ovih i njihovih kolega prije njih. Ovo smo čuli od ovih koji su uspjeli pobjeći i došli kod nas na župu da nam jave. Strašno nas je to pogodilo. Nismo mogli ostati mirni. Kažu nam da su sestre Poljakinje tamo ostale same, a sav svijet oko njih u širem krugu je pobjegao. To je razlog da smo morali poći u Burhyni. Znali smo da moramo riskirati i ići tamo gdje se dogodio takav zločin. Moramo vidjeti sestre u kojem su stanju i treba li im pomoć. Našim dolaskom i ljudima ćemo pokazati, ako ništa drugo, da smo još tu. Bojali smo se da ovi zločinci ne izgube živce i ne kažu kako mi uvijek idemo posjetiti sestre nakon što oni pobiju nevine ljude. Lako mogu pomisliti da mi kao bijelci istražujemo

Sestre se boje, ali su odlučne ostati i nastaviti svoj misionarski posao s pouzdanjem u Boga. Kažu kako su se spremile za smrt dok su klečale u kapelici pred Presvetim i molile Boga. Kada smo o svemu ovome razgovarali, zaključili smo da u početku nismo bili toliko spremni riskirati kao sada, ali sad se osjećamo tako jaki da smo spremni ostati ako treba i umrijeti.

njihove zločine i šaljemo informacije vani u svijet. Oni ljudi koji tako olako mogu ubijati nevine žene, djecu i starce, moraju biti i psihički bolesni pa nikad ne znaš koliko takvima treba povoda da ubiju nekoga. Neki talijanski ksaverijanci su već bili optuženi da su u svijet slali vijesti o masakru pa im je prijetila opasnost da ih ubiju, zato su se morali što prije vratiti kući da spase živu glavu. Kad smo prolazili cestom pokraj naše katoličke škole vidjeli smo ih jer su se smjestili u školi. Nismo se zaustavljali, nego smo produžili do sestara, a kad smo se pojavili, sestrama je bilo drago što nas vide. One zahvaljuju što smo bili tako hrabri i došli ih vidjeti

kada im je najteže, a ispričale su nam kako su pretrpjele veliki strah. Pričaju sestre, jedan mladić kojega su rafalom zahvatili po tijelu, mislili su da je mrtav, nekako se dovukao do sestara pa su ga sestre liječile. Svi koji nisu pobijeni su pobjegli pa nije imao tko pokapati tijela, stoga se tražilo one najhrabrije da pokopaju mrtve. Ovdje nema groblja, nego se u normalnim prilikama pokopaju u banane, blizu kuća, a u ovakvim prilikama odmah na licu mjesta ili u neposrednoj blizini. Ovu snagu mi nismo sebi dali, nego Onaj koji nas je ovdje zadržao. Sad se tako osjećamo jaki da nitko od nas ne želi ostaviti svoju misiju i otići na neko sigurnije mjesto. Može kasnije doći vrijeme da se neke stvari poslože pa da i drugačije netko od nas počinje razmišljati i da nađe opravdane razloge da ode iz ove misije, ali to sve u svoje vrijeme. Isusovi učenici su se u nekim slučajevima sklanjali od opasnosti i bježali u sigurnija mjesta, a

kasnije ti isti su ostajali i davali svoje živote za Krista. To treba sve prepustiti Bogu da te on nutarnjim poticajima vodi, što ti je činiti u određenom trenutku. Sada mislim da treba ostati ovdje s ovim ljudima i ponijeti dio tereta ove grozote. Sama naša prisutnost njima mnogo znači. Slobodan sam ovo tumačiti, kako se zlo služi i sa jednim i drugim da bi se međusobno ubijali i nanosili jedni drugima zlo. Ovi domaći may may se služe fetišom, nekim savezom preko vrača s neakvim duhovima protiv ovih svojih protivnika, koji su upravo sad zbog may may pobili 150 nedužnih ljudi, a ne ovih fetišera may may, koji su uzrok njihove ljutnje. Već sam prije pisao o njihovim bočicama koje nose oko vrata i u njima neku tekućinu što im je dao njihov veliki i glavni vrač s kojom se služe protiv svojih protivnika. Nose po sebi još nekakve od fetiša znakove i uroke protiv

neprijatelja. Ne znam u kojem postotku, ali znam da neki u to vjeruju na fanatičan način, da kopljem idu na neprijatelja koji je naoružan s automatskim naoružanjem, vjerujući da mu njegov fetiš oko vrata može pomoći i protiv metaka. Oni to sami svjedoče, da se meci od njih odbijaju i padaju na zemlju kao zrna od kukuruza, a jedan je njemački novinar o njima pisao kao o blindiranim ljudima. Vojnici koji su izvršili masakr u tom selu rekli su kako im je dokaz da su u tom selu surađivali sa may may taj što su našli njihove fetiš bočice u nekim kućama. Iz ovoga se vidi da zlo priprema teren da stradavaju nevini. Teško je Europljanima ovo razumjeti. Ovi imaju svoja iskustva, oni ne kriju da se boje fetiša, a ovi ne kriju da se njima služe protiv neprijatelja. Ovi Tutsi i pobunjenici koji se bore protiv may may su alergični na njih. Prija deset dana may may su ranili i zarobili zapovjednika Tutsi vojske u župi Burhale, mučili ga da im oda neke tajne. Ovaj nije pristao na suradnju pa su mu oni izvadili srce i nabili ga na koplje i sa

tako uzdignutim kopljem u ritmu plesa, kao u transu vikom trčali po naseljima. Taj zapovjednik čije je srce bili nataknto na koplje brat je zamjenika guvernera u glavnom gradu Bukavu pokrajine Kivu. Sam guverner je iz naše župe Luhwinje, iz Kazibe. Domaći čovjek. Misli se kako je on samo figura, zbog domaćeg svijeta, a da glavnu riječ ima taj njegov zamjenik, čijega su brata tako na brutalan način ubili i srce mu nosili na koplju.

Riječ urednika:

Ne sjećam se što sam radio te zimske nedjelje 1999. ali ovaj još neobjavljeni tekst odvodi moje misli iz klerikatske sobe dolje na jug i ne mogu ne osjetiti težinu ovog trenutka iz fra Stojanova života. Hrabročću prvih mučenika oni su bili spremni sve dati za svoju braću i sestre, premda s odmakom i jasno sagledanom situacijom u ovom se tekstu ipak prepoznaje nešto svetačko, veliko, i nadam se da će jednom, što skorije, biti objavljena čitava knjiga sjećanja na te misionarske godine.

GRAĐENJE ZAJEDNIŠTVA SPORTOM

Sport je sastavni dio života ljudi različitih dobi i društvenog položaja. Sport je od velike važnosti za čovjeka, jedan od najupečatljivijih oblika čovjekove kreativnosti. Sport krasi mnoge karakteristike kao što su želja i zadovoljstvo u proširivanju granica ljudskih mogućnosti i spontanost. Sport osim ovih karakteristika je važan u očuvanju zdravlja te stvaranju radnih sposobnosti, ali ima i značajnu društvenu ulogu. Ta uloga je prvenstveno usmjerena na odgojno - obrazovne vrijednosti. Značajan je utjecaj sporta na formiranje osobnosti. On omogućava razvijanje humane kvalitete kao što je odgoj za zajedništvo koji suzbija egoistično zatvaranje u sebe.

Točka koja povezuje sport i vjeru je osjećaj zajedništva. „Ivan Golub za svoje

fra Martin Romić

misli o sportu utemeljuje u definiciji Tome Akvinskog koji kaže da postoje dvije značajke sporta: sport pruža zadovoljstvo i radnje sporta se ne usmjeruju na nešto drugo, nego se traže radi sebe samih. Za Goluba je karakteristično shvaćanje čovjeka kao slike Božje u temelju njegova shvaćanja čovjeka kao homo ludens. Kako, s jedne strane, od čovjeka koji se igra upućuje na Boga koji se igra, Golub tako i od Boga igrača upućuje na čovjeka igrača. Ako je čovjek stvorenje Božje i kao takav slika Boga, tada bi i čovjek po svome ontološkom određenju trebao biti igrač. (Golub, Prijatelj Božji). (...) Zapravo, čovjek je i "stvoren kao biće

odnosa, da bi živio s drugima u odnosu solidarnosti i ljubavi. Zabranjeno mu je, dakle, igrati sam ili protiv drugih da bi njima gospodario ili ih uništavao. Zajedništvo je zlatno pravilo i u sportu, koji je značajna pojava društvenog okupljanja. Jasno je da onaj koji se bavi sportom želi pobijediti, ali ne igra kako bi stekao moć ili vlast nad drugim čovjekom. Natjecanje je sastavni dio sporta dok ostaje u granicama utakmice, ali je prijatnija kad postane znak ekscentričnog i sebičnog protagonizma. Ako je lišen te socijalizacijske dimenzije, sport postaje fizička ekshibicija radi zarade i samodopadnog protagonizma ili pak puka sirova tehnika. Profesionalno bavljenje sportom može biti spektakl i zabaviti gledateljstvo, ali riskira da izgubi svoju sportsku dušu ako mu nedostaje mreža osobnih odnosa ljubavi i solidarnosti, što je oznaka svake uspjele ljudske djelatnosti.” (Marijanović, *Odgajati sportom!*)² Ovaj

¹ Ivan Marijanović, *Odgajati sportom*, Kahetetski salezijanski centar, Zagreb, 1993

² Dario Novak, *Kršćanstvo i sport*, u: Ivana Zagorec (ur.), *O sportu drugačije: Humanistički aspekti sporta*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 2014., str. 99

citat oslikava teološku viziju uloge sporta i zajedništva u kršćanskom životu.

Mnoštvo crkvenih dokumenata ukazuje na fenomen sporta i na pozitivno karakteristike sporta za društvo. Primjerice, sport se spominje kao fenomen koji ima golemu edukativnu vrijednost u kojoj pojedinac uči odbacivati egoizam i suočavati se s ostalima. Važnost sporta je naglašavao i sveti papa Ivan Pavao II.: „Doista, ispravno bavljenje sportom mora biti praćeno umjerenošću i odgojem za odricanje; često ono zahtijeva i dobar timski duh, stav poštovanja, vrednovanja tuđih kvaliteta, iskrenost u igri i poniznost u prihvaćanju vlastitih granica. Sport, napokon, osobito u svojim manje natjecateljskim oblicima, znači i poziv na slavlje i na prijateljsko druženje. I kršćanin može, dakle, u sportu naći pomoć u razvoju stožernih kreposti - razboritosti, pravednosti, jakosti i umjerenosti - u utrci prema zadobivanju „neraspadljivoga“ vijenca!”³

³ Isto. str. 105

ZAJEDNIŠTVO

Bog je na samom početku stvorio muškarca, a potom i ženu kako čovjek ne bi bio sam. Svima nama potrebna je zajednica koja će nam biti podrška i oslonac na našim životnim stazama da bi naš posljednji korak na ovom svijetu mogao biti onaj prema Nebu.

Zajednica su ljudi koji te prihvaćaju onakvih kakav jesi, sa svim svojim manama i nedostatcima. Zajednica su ljudi koji će te utješiti kad si tužan, a radovati se s tobom kad si radostan. Kad padneš i ne možeš ustati, zajednica će ti pružiti ruku. Svi smo mi dio barem obiteljske zajednice, a neki ljudi su uključeni u više zajednica. U svakom slučaju, ako krenete razmišljati

Sara Franić, Frama Gospe od Zdravlja

o životu i pogledate u prošlost, možete primijetiti koliko ste blagoslovljeni kao dio zajednice. Zajednica je uistinu dar od Boga. Zajedništvo je način života jedne zajednice. Zajedništvo je kad više nisam važna “ja”, nego smo važni “mi”. To zahtijeva puno žrtve, strpljenja i ljubavi, ali daje višestruke plodove. Zajedništvo je kad se male ruke slože i sagrađe veliki neboder. Iako je sam proces gradnje možda dugotrajan i iscrpljujući, plod je vrijedan divljenja i pokazuje nam kako je zajedništvu samo nebo granica.

EVANGELIZACIJA – ŠIRENJE KRALJEVSTVA BOŽJEG

Kada Krist izriče riječi: »Treba da navješćujem Evanđelje o Kraljevstvu Božjem. Ta za to sam poslan.« (Lk 4, 43) – on govori o samoj biti svoga poslanja, naviještati Evanđelje o Kraljevstvu. A najvažniji dokument Drugog vatikanskog koncila o evangelizaciji veli: „Crkva je od Boga poslana svim narodima da bude „univerzalni sakrament spasenja“. Ona nastoji iz najdubljih zahtjeva svog katoliciteta i slušajući nalog svoga Utemeljitelja (usp. Mk 16, 16) naviještati evanđelje svim ljudima.“¹

Primjeri svetaca

Sa koliko su žara sveci, svetice i velikani Crkve kroz povijest izvršavali ovu zadaću, koliko je znoja, suza i krvi proliveno za ovaj uzvišeni cilj. Ima nevjerojatnih primjera u povijesti Crkve, kao što su sveti Franjo Ksaverski, moreplovac i Božji putnik, slušamo o predivnim životima mnogih misionara među kojima su i otac Ante Gabrić, Majka Terezija i Nikola Tavelić, a zanimljiv je primjer i Malog Cvijetka, svete Terezije od Djeteta Isusa koja je iz svoje karmelske ćelije vruće čeznula da ode na sve četiri strane svijeta, na sve kontinente i u najudaljenije krajeve da tamo donese Tvoj sveti Križ, i to ne samo za svog života, već bi htjela da je to radila od postanka svijeta pa sve do kraja vjekova.² Kakva predivna duša. No sjetimo se i naših početaka, sjetimo se

¹ Dokumenti - drugi vatikanski koncil, Ad gentes, br. 1. - Dogmatska konstitucija o Crkvi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986.

² Usp. Sveta Terezija od Djeteta Isusa, *Povijest jedne duše*, 5. izdanje, Zagreb, 1984.

fra Nikola Dominis

onih petorice misionara prve Franjine braće, svetog Bernarda i njegovih drugova, koji su početkom 1220. godine poginuli mučeničkom smrću u Maroku. Gledajući u te primjere, a i primjer samog oca Franje koji je pun žara išao k Saracenima naviještati Krista, jednostavno moramo istaknuti kako je naviještanje Kraljevstva posebno važan i od samih početaka istaknut dio franjevačke karizme.

Evangelizacija danas

„To evanđeosko svjedočenje obaveza je cijelog bratstva, bez obzira jesu li braća klerici ili laici, i ne stavlja u središte naše brige metode ili institucije ili pastoralne strukture, nego evanđeosku kvalitetu našeg života.“³ Prava učinkovita evangelizacija oduvijek je bila svjedočanstvo života, riječi mogu biti lijepe i zanosne, ali ukoliko ih život ne potvrdi malo toga mogu postići. Dakle, „prvi korak na putu evangelizacije je da se mi dademo prvi duboko evangelizirati“ – kao zaključak iznose braća na generalnom kapitulu u Asizu 1985. „Svi su naime vjernici – veli se u dekretu AG – živjeli oni bilo gdje, primjerom života i svjedočanstvom riječi dužni novoga čovjeka, koga su krštenjem obukli, i snagu Duha Svetoga, koji ih je po potvrdi ojačao, tako očitovati da ostali ljudi, promatrajući

³ Dokument generalnog kapitula Reda manje braće, *Red i evangelizacija danas*, br. 6, San Diego 1991. god.

AMOR DE CARITATE

Ah, ja vidim da se Mudrost skriva u tom otajstvu, a ljubav se sama opaža; no moć se ni najmanje ne pokazuje. Ljubav je sama poput potoka tekla: nakana, volja, sve bijaše ljubav, koja je zauvijek prigrlila čovjeka na drvetu Križa.

Lav le Monier navodi dio pjesme: Amor de caritate

njihova dobra djela, slave Oca (usp. Mt 5, 16) i potpunije shvate pravi smisao ljudskoga života i sveopći vez zajednice ljudi.⁴ Zato, jednostavno, treba živjeti i životom, riječima i svim mogućim sredstvima komunikacije naviještati, naviještati Najradosniju vijest, sreću svijeta, sreću onih što povjerovaše. Jer ista je zapovijed dana nama i „Dvanaestorici — „Idite, navješćujte Radosnu vijest“ — ta poruka vrijedi tako, premda na drugi način, i za sve kršćane... Radosna vijest o Kraljevstvu koje dolazi i koje je započelo vrijedi, uostalom, za sve ljude i za sva vremena.“⁵

Cilj evangelizacije

„Neka svi sinovi Crkve imaju živu svijest svoje odgovornosti prema svijetu; neka gaje u sebi pravi katolički duh i neka ulažu svoje sile u djelo evangelizacije... Njihova, naime, revnost u Božjoj službi i ljubav prema drugima donijet će novo duhovno oživljavanje cijeloj Crkvi koja će se očitovati kao znak podignut za narode (usp. Iz 11, 12), kao »svjetlo svijeta« (Mt 5, 14) i »sol zemlje« (Mt 5, 13).“⁶ Ovo je bit evangelizacije, redovnici i redovnice, od vas se očekuje da probudite svijet.⁷

„Istinska vjera uvijek podrazumijeva duboku želju za promjenom svijeta, prenošenjem vrednota, da iza sebe ostavimo donekle bolji svijet nego smo ga našli.“⁸

Naše redovničko zvanje i smisao opstojanja jeste evangelizacija.⁹ „Odatle nastaje dužnost

⁴ Dokumenti - Drugi vatikanski koncil, Ad gentes, br. 11. - Dogmatska konstitucija o Crkvi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986.

⁵ Papa Pavao VI., *Evangelii nuntiandi*, br. 13., Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu.

⁶ Dokumenti - drugi vatikanski koncil, Ad gentes, br. 36. - Dogmatska konstitucija o Crkvi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986.

⁷ Usp. Pismo pape Franje redovnicima i redovnicama za Godinu posvećena života

⁸ Papa Franjo, *Evangelii gaudium* br. 183, Apostolska pobudnica, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014.

⁹ Generalni kapitul reda manje braće, San Diego 1991.

redovnika da radi prema silama i vrsti svoga zvanja, bilo molitvom, bilo aktivnim djelima, da se ukorijeni i ojača Kristovo kraljevstvo u dušama i da se širi na sve strane.“¹⁰

Posvetiti sav svijet Kristovom prisutnošću

Nema tog mjesta koje ne može biti oplemenjeno katoličkim duhom, nema tog čovjeka koji ne bi ušao u to duhovno Kraljevstvo samo kad bi vidio koliko je uzvišeno živjeti u njemu. O kad bi imali one istinske, duboke riječi i kad bi živjeli kao prvi kršćani, kao prvi franjevci, kad bi postali vrela iz kojih će izvirati radost, i ljubav, i mir Kraljevstva, o kako bi se mnogi oduševili i prišli Kristu i Majci Crkvi. O kad bi mi prestali samo govoriti o Evandjelju i tumačiti ga, a počeli ga živjeti onako redovnički, zaneseni i zaljubljeni poput Franje, nitko ne bi mogao zaustaviti širenje Kraljevstva, ni mediji ni korporacije koje kuju kojekakve „urote“, ni agresivni ateizam, ni agnosticizam, ni masoni, nitko, nikakve sile tame nit ikakvo zlo jer Bog bi brzo postao centar svijeta. Ljubav nikada nije ovisila o drugima, već uvijek o nama, o meni, i ako netko ne ljubi taj „nije upoznao Boga“ (1 Iv 4, 8) sa sigurnošću mogu reći da taj čovjek još uvijek ne zna ni to da je ljubljen, ali vi redovnici i redovnice i svi vi kršćani recite im, recite im da „Bog je ljubav“ (1 Iv 4, 8), to je najvažnija poruka koju svijet mora čuti.

Iznad svega ljubav

„Pokaži mi svoju vjeru bez djela – veli apostol Jakov – a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru.“ (Jak 2, 18) Franjo je imao ideal bratstva putnika i pridošlica, mirotvornih i poniznih ljudi i jednostavnih ljubitelja Krista. Krista čije se lice najviše oslikavalo na licima gubavaca, krajnjih i napuštenih. „Postoji jedan znak koji

¹⁰ Dokumenti - drugi vatikanski koncil, Lumen Gentium, br. 44. - Dogmatska konstitucija o Crkvi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1986.

ne smije izostati: opredjeljenje za posljednje, za one koje društvo odbacuje i baca van.“¹¹ Stoga „franjevački evangelizatori nalaze svoje pravo mjesto kad kulturu prosuđuju i vrednuju iz perspektive siromašnih i kad se stavljaju uz siromašne i rubne u njihovoj borbi za pravdu i mir (usp. GG KK 68, 1)“¹² No ne zaboravimo ova ljubav nije altruizam, ona je ono što vjekovima nosi ljude, kršćane, ona ne donosi samo ublažavanje boli, ona tu bol otkupljuje vječnošću. I tamo gdje svi ljudski govori nemaju više što za reći, Bog progovara i donosi radost i mir u napaćene duše, a Njegovo Nebo oslikava se u našem dobru na zemlji.¹³

Biti malen to je radost

Uistinu „posvećeni je život, tijekom povijesti Crkve, bio živa nazočnost djelovanja duha, kao povlašteni prostor apsolutne ljubavi prema Bogu i bližnjemu, svjedok božanskog plana da od cijelog čovječanstva u okviru

¹¹ Papa Franjo, *Evangelii gaudium* br. 195, Apostolska pobudnica, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014.

¹² Dokument Generalnog kapitula Reda manje braće, *Red i evangelizacija danas* br. 12., San Diego 1991. god.

¹³ Usp. Sveta Terezija od Djeteta Isusa, *Povijest jedne duše*, 5. izdanje, Zagreb, 1984.

civilizacije ljubavi stvori veliku obitelj djece Božje.“¹⁴ Kakav svijet ćemo, dakle, ostaviti naraštajima što dolaze, djeci što tek počinju sanjati, svijet rastrgan sukobima i mržnjom ili svijet ljubavi i radosti u kakvom se može živjeti. Svaki grijeh korak je nazad, dok svako dobro djelo, svaki čin kreposti širi Kraljevstvo. Svijet kakav vide oči nevinog djeteta, to je svijet budućnosti, takav svijet sanjao je Franjo Asiški i mnogi sveci, naivno reći će neki, to su zanesenjaci „ali ako ne postanete kao djeca nećete ući u Kraljevstvo nebesko“ (Mt 18, 3). Žalim preozbiljne, žalim prebogate, premudre i moćne, oni su daleko od Kraljevstva, žalim i one što misle da se odrasli nemaju više čemu veseliti! Radost... istinska radost uvijek je stanovala u nevinim srcima, samo maleni i jednostavni mogu mijenjati svijet, ali istinski, duboko, oni mogu mijenjati samu bit svijeta, samo ga oni mogu učiniti boljim, „veliki“ samo žele kraljevati, a maleni od svijeta čine Kraljevstvo, oni to čine od srca, za druge. Tko, dakle, želi biti veći od malenih, taj nije shvatio Evandjelje.

¹⁴ Papa Ivan Pavao II., *Vita consecrata*, br. 35. – Sinoda biskupa 27. listopada 1994.

Meditacije

PRED GOSPOM

fra Slaven Čeko

Svi su spašeni posredništvom presvete Spasiteljeve Majke. Kao što nam je dala početak spasenja privolom da postane Spasiteljevom Majkom, tako po njoj istoj imamo i dovršenje spasenja gledanjem Boga u blaženoj domovini. Ona ostaje nepomična Zvijezda jer je nepromjenjiva volja Božja da nam sve dade po Mariji.

Majka je svete nade u kojoj je pohranjena milost svega puta i istine, sva nada života i kreposti. Ona se ne može iznevjeriti svojoj misiji ako smo ju zazivali kako treba: „Poslije ovoga progonstva pokaži nam Isusa, blagoslovljeni plod utrobe svoje.“

Obavijeni tminama i bacani valovima gorkog života upiremo pogled u tebe, o Marijo! Ti si nam jedina zraka nade da ćemo ući u svjetlost bez sjene, da ćemo kušati slast blaženoga života na nebu, da će tu naše nemirno srce jednom naći spokoj.

Majko koja u blagom pogledu sve nas gledaš, šutke primaš naše molitve i blagim pogledom tješiš.

Majko šutnje i poniznosti, izgubljena i nađena, Ti živiš u bezdanom moru Otajstva Gospodnjega.

Ti si raspoloživost i prihvaćanje.

Plodnost si i punoća, pažnja si i skrb za braću.

U tebi sjaji ljudska zrelost i duhovna tankoćutnost.

Najprije si gospodarica same sebe, a onda naša Gospa.

U Tebi nema ničega rastresenoga.

U jednostavnom je i potpunom činu Tvoja duša, nepromjenjiva, nepokolebljiva i poistovjećena s Gospodinom. U Bogu si i Bog je u Tebi. Cjelovita tajna obuhvaća Te i prožima, obuzima Te, zauzima i dopunjuje cijelo Tvoje biće. Još nikada nije bilo tako milog ljudskog lika i nikada više neće na zemlji biti tako neizrecive žene. Ipak Tvoja šutnja nije odsutnost, nego je prisnost. Uronjena si u Gospodina, a istovremeno si sva za braću, kao u Kani.

Nikada zajedništvo nije tako duboko kao onda kada šutimo, nikada tišina nije tako rječita kao onda kada ništa ne poručujemo. Daj da shvatimo da šutnja nije nehaj za braću, već izvor snage i zračenja. Nije zatvaranje, nego otvaranje. Da bismo se mogli razdavati, moramo se najprije napuniti.

Svijet tone u moru rastresenosti, a braću nije moguće ljubiti s rastresenim srcem. Daj da shvatimo da je apostolat bez šutnje otuđenost, a da je šutnja bez apostolata udobnost.

Ogrni nas plaštem svoje šutnje, daj nam čvrstoću svoje vjere, ustrajnost svoje nade i dubinu svoje ljubavi. Ostani s onima koji ostaju i pođi s nama koji odlazimo.

Kroz tmine i uzburkano more budi nam Zvijezda vodilja dok ne stignemo tamo gdje ti boraviš s tvojim Isusom.

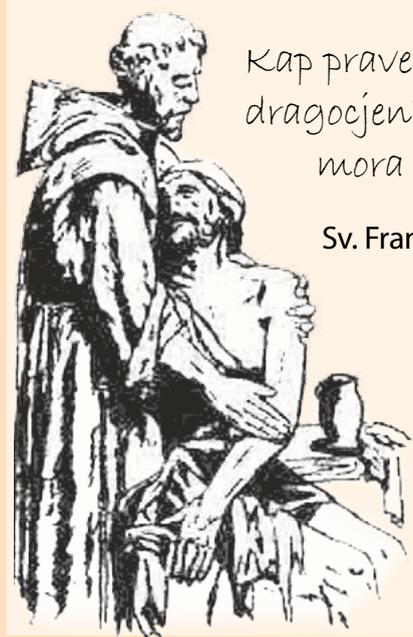

POTRAŽI ME MEĐU SIROMASIMA

fra Nikola Dominis

Potraži me u predgrađima svjetskih velegradova, najsiromašniji među siromašnima, taj sam! Najgladniji među gladnima, žedan ležim na ulici, na golj zemlji i bez tvoje pomoći ne mogu ustati. Među tužnima tugujem, među zaplakanima plačem, odbačen među odbačenima, da, tamo sam u slamovima i favelama tamo ćeš me naći. A ti, ti putuješ samo osvjetljenim ulicama gradova, diviš se umjetnosti i arhitekturi, ali ja nisam vezan samo za prostor, već za ljude. Ti radiš, živiš lagodno i brineš se za svoju obitelj, ali ja nemam obitelj na zemlji, a tako bih ju volio imati. Ti se zabavljaš, ideš na koncerte i utakmice, ali tamo, tamo me nećeš naći. Možda odeš nedjeljom na misu, i to je predivno, ali ja ne živim samo u crkvi, ja živim među siromasima, ja sam jedan od njih, možda upravo onaj koji je danas prošao pored tebe! Tamo među siromasima, tamo me potraži jer uzaludan nam je i život i uzaludna vjera, sve je uzaludno ako djela nema!

*Kap prave ljubavi
dragocjenija je od
mora znanja.*

Sv. Franjo Asiški

SLOBODA

Dokora će valjati izgraditi strogo izolirane samostane... U njima će se prezirati brzina, količina, učinak mase, iznenađenja, suprotnosti, novosti i lakovjernosti. Odlazit ćemo onamo u pojedine dane kako bismo kroz (unutar) rešetke promatrali pokoji primjerak slobodnog čovjeka.¹
Paul Valéry, (1871. – 1945.)

¹ Donosi: Pascal Bruckner, Bijeda blagostanja, Algoritam, Zagreb, 2004., str. 137

MEDITACIJA O MARIJI

fra Ivan Grubišić

Pitali su mudraca, koji je trenutak čovjekovog života najbitniji, koji je najbitniji čovjek kojega u životu susreće i koje je djelo u životu najnužnije.

Odgovor je glasio: Najbitniji trenutak uvijek je sadašnjost, najbitnija osoba uvijek je baš ona koja se nalazi nasuprot tebe, a najnužnije djelo uvijek je ljubav.“

Meister Eckhart (1260-1328)

Tri ključne riječi su: sadašnjost, osoba i ljubav. Ako ćemo ovo pravilo primijeniti na molitvu krunice, ali i na svaku drugu molitvu, jer svaka molitva je odnos sa osobom, onda je važno da svoje misli okupimo u sadašnjosti trenutka molitve, da ne lutamo mislima po prošlosti, budućnosti, nego da svu svoju pažnju i ljubav usmjerimo na osobu koja stoji pred nama, a to je presveta Bogorodica. Dogodi se da naša molitva postane poput pisma koje pišemo dragoj osobi, mislima smo povezani s tom osobom i govorimo joj svoje nakane i poteškoće. Rekao bih da i na taj način iskazujemo svoju ljubav prema Mariji, kao da joj upravo pišemo pismo, a ne da govorimo osobi koja se stvarno nalazi pred nama, koja nas promatra i koja želi ući u prisan odnos s nama. Nedostaje ljubavi u našoj molitvi, nedostaje onaj zanos koji proizlazi iz razmjene ljubavi i duhovnog sjedinjenja sa jednom konkretnom osobom, ovdje i sada. Tek kada postanemo svjesni da stojimo

pred živom prisutnošću presvete majke Božje, tek kada se ponizimo pred njezinim veličanstvom i kada joj govorimo onako kako bismo to činili da je sada vidimo svojim fizičkim očima, tek tada možemo reći da molimo jer molitva je odnos, a ne poštar naših riječi. Jedno je misliti na nekoga čovjeka, a drugo je biti u odnosu s nekim čovjekom.

U Pjesmi nad Pjesmama čitamo redak: „tvoja ljubav bolja je od vina“. Naše kušanje Gospodinove i Gospine prisutnosti možemo slikovito usporediti kušanjem najplemenitijeg vina u našim čašama. Malo tko može razlikovati fine nijanse koje se skrivaju iza sličnog okusa koji je vinu svojstven. Ono što je profesionalni kušač vina, to bismo trebali biti mi kršćani na duhovnom području, na području molitve, no često puta smo poput neiskusnih kušača vina koji zure u svoje čaše i ne znamo što pijemo. Štoviše, razlog nije u tome što bi molitva krunice bila monotona i dosadna, nego je dosada u nama poput oporosti jezika neuvježbanog kušača vina.

U svakoj umjetnosti i svakoj ljepoti očituje se načelo: potrebna je vježba da bismo stvarno uživali i otkrili ono što se krije pod površinom. Ako jedna sveta Terezija Avilska tvrdi: „da nema te stvari materijalne ili duhovne koja se ne može izmoliti krunicom“, onda bismo mi trebali biti dovoljno ponizni i priznati svoju neprofesionalnost na području molitve u odnosu na nju.

Gospa želi da nam postane toliko prisna, toliko poznata, da više o njoj ne moramo

razmišljati, nego da potpuno uronimo u Otajstvo, koje nam je već poznato, dok ona odzvanja i djeluje iz pozadine. Upravo tu leži smisao ponavljanja. Ponavljanja su vrata u dubinu i ponavljanje nam daje sigurnost jer znamo što slijedi i zato se lakše prepuštamo i otvaramo. Sjetimo se ovdje još jednom kušača vina. Tek ponavljanjem i kušanjem istoga vina, možemo razabrati one fine nijanse koje daju veliku vrijednost vinu. No zato je potrebno biti u sadašnjosti, biti ovdje s Marijom, ljubiti Mariju i ljubiti molitvu, kako bismo razabrali ono što nam je dosad promaklo, čega još nismo svjesni.

Dopustimo zato Majci Božjoj, koja je posrednica svih milosti Božjih, da nas preobrazi u molitelje po srcu njezina Sina, da nas nanovo rodi za svoga Sina, da nas odgoji u ratnike svjetla kojima je oružje molitva. Dopustimo da nas dovede do dubljeg iskustva molitve koja će preobraziti naš život i učiniti nas sposobnima da budemo kreposni i sveti kao što je On svet jer, kao što kaže jedan poznati teolog: „Kršćanin budućnosti će biti mistik, mistik sa osobnim iskustvom ili ga neće biti.“

ISUS I MALI IGNACIJE

U jednom selu na rubu šume živio je mali Ignacije. Svaki dan je morao hodati pet kilometara kroz šumu do škole, rano ujutro i kasno navečer natrag kući. Bojao se pa zamoli majku da ga prati. Siromašna majka udovica morala je raditi pa mu odgovori da zamoli dragog Isusa da ide s njime. Dječak učini tako i uistinu Isus ga je pratio svako jutro do škole i navečer iz škole. Za učiteljev rođendan su sva djeca morala donijeti neki dar, takav je bio običaj. Ignacije opet zamoli mamu, a majka mu odgovori kako su siromašni i nemaju novca za dar i neka zamoli dragog Isusa. Dječak je zamolio Isusa i donio na dar učitelju pun vrč mlijeka. Učitelj je zamolio pomoćnika da istoči vrč u drugu zdjelu kako bi vratio vrč malom Ignaciju, no kako bi ga ovaj ispraznio, vrč bi se opet napunio i opet i opet. Učitelj upita Ignacija tko mu je dao taj vrč, a on odgovori: „Dragi Isus“ i ispriča im kako ga svaki dan prati u školu i natrag. Učitelj i svi učenici otprate Ignacija do ruba šume i kažu mu da pozove Isusa. Ignacije je doživao Isusa, ali nitko nije odgovarao. Zaplače Ignacije i u suzama zamoli Isusa da dođe jer će ga proglasiti lašcem. U tom trenutku Ignacije začuje Isusov glas koji mu kaže: „Ne mogu doći. Onog dana kad oni budu imali čisto srce poput tvoga i djetinju vjeru poput tvoje, ja ću doći.“

Priredio fra Nikola Dominis po jednoj staroj istočnjačkoj priči

Glazba

ZAJEDNIŠTVO I GLAZBA

Blaženko Juračić,
doc. mag. crkvene glazbe-skladatelj

„Sve nas sabra sad u jedno, ljubav Krista“

Već iz ovog retka himna „Ubi caritas“ da se zaključiti što je ono što nosi i pronosi zajedništvo. To je prije svega ljubav, i to ne obična, već gdje je mnogima najvažnija glazba, a ne iskustvo Spasiteljske ljubavi koja bi trebala prethoditi glazbenom zajedništvu i slavlju. Glazbi opet nedostaje ono što je čini velikom, a to je iskustvo ljubav Krista, raspetog i uskrsnulog za mene, tebe i sve nas. U njemu postajemo dionici istog misterija darovane ljubavi iz srca najvećeg od svih srdaca. To je ono srce koje nas je ljubilo „dok još bijasmo grešnici“. Iz te spoznaje nastaje najprirodnije zajedništvo. Sva su ostala zajedništva plod bilo kakve potrebe, a jedino je ovo plod darovanosti. Glazbeno zajedništvo trebalo bi biti plod darovane ljubavi vidljive vanjskom gestom „vidite kako se ljube“, ali upravo te vanjske geste danas najviše nedostaje. Zašto? Možda iz obrnutih vrijednosti Riječi koje se najviše i najdublje upija u nas preko iskustva svete tišine.

Misterij tišine prati sve ono što izrasta iz Božje darovanosti. U njoj se opet krije sve ono što nam treba za crkvenu ili liturgijsku glazbu izraženu pomoću kontemplacije i shvaćanja dubine misterija utjelovljene Riječi. To je u potpunosti ostvarila Majka Božja koja je

u dubokoj tišini utjelovila, rodila, pohranila u srce i razmatrala Riječ koja se u njoj i s njom sljubila u svim dimenzijama života. Čak je i Miles Davis znao reći da „je prava muzika tišina“. U tišini otkrivamo da je nebo u nama, a Zundela nam prosvijetljen govori da „glazba nastaje u tišini i vodi nas k tišini. Glazba je pjesma tišine.“ Glazba je pjesma duše u kojoj osluškujemo nebeske harmonije. Ljubav se hrani tišinom iz koje izvire plemenita jednostavnost, nužno potrebna za sadržajnost svete i liturgijske glazbe. Tišina je, također, participatio actiosa, aktivno sudjelovanje gdje se slušajući shvaća, dohvaća, pobuđuju sveti osjećaji, kako kaže papa Benedikt XVI.

Tišina nas uči diviti se Riječi koja je po svojoj naravi blaga poput „lahora“ kao „za dnevnog povjetarca“ u rajskom vrtu ili objavom Iliji proroku kad je ostao sam u „šapatu laganog i blagog lahora“, skrovito i nenametljivo. „Bog se Iliji „objavljuje kao šutnja koja govori i govor koji šuti“, odnosno „glas tihe šutnje“ veli nam don Josip Mužić. Čim glazbi nedostaje takva kvaliteta lahora u kojem se očituje širina i misterij jer „ne znamo odakle dolazi“, ali dolazi sa jasnom kvalitetom, neuhvatljivom sveprisutnošću, ona postaje ono što jest danas, nametljiva i plitka. Danas u zajednici vjernika imamo uglavnom glazbenike koji nisu dorasli izričaju „lahora“ pa se nameću svojom vizijama popularne, eterične i nadasve površne glazbe. U takvim zajednicama nedostaje iskustvo misterija, stoga nedostaje i dubinskog zajedništva. Sjetimo se samo Gospodinovog preobraženja gdje Petar u zanosu govori „lijepo nam je biti tu“.

On želi sagraditi sjenice da bi u zajednici kontemplirali taj misterij preobraženja.

Zajedništvo se ne stvara brojem ljudi, već kvalitetom odnosa s Bogom koji je preduvjet smisla glazbe, a smisao glazbi dajemo mi s našim iskustvima. Primjer za to može biti jedna frekvencija tona (npr. 440 Hz) na kojoj možemo izraziti svu paletu iskustvenih stanja kojih možemo susresti u psalteriju (sreća, tuga, bol, tjeskoba, povjerenje, nada...) izražavajući Gospodinu pomoću pjesme sva naša stanja duha. Stoga u zajednici sve počinje iz osobnog iskustva ali u odnosu prema Spasitelju i Otkupitelju. To nam svjedoči i kralj David koji uzvikuje: „Tebi, samom tebi ja sam zgriješio...“ Glazba se krije u odnosu sa Svesilnim, „sveto je ime njegovo“ a iz tog odnosa rađa se potreba naviještanja tj. veličanja Gospodina kao što Marija hrli rodici Elizabeti da bi joj ispjevala Magnificat.

U glazbi sve što je sveto proizlazi iz spoznaje da mi „velika djela učini Svesilni. Sveto je ime njegovo!“. Najdublje zajedništvo u glazbi je ono koje izvire iz samog Gospodina „koji nas predodredi za sebe...“ po sv. Euharistiji. U njoj nam se daruje cijelim bićem, onim ljudskim i Božanskim, rađajući u nama zahvalnost zbog najvećeg dara spasenja. Iz te zahvalnosti prelaska preko „Crvenog Mora“, mora presvete krvi Kristove, stvara se „canticum novum“ svih onih koji piju iz iste čaše spasenja. U tom kaležu sadržana je sva glazba, svo zajedništvo i svo iskustvo kušane ljubavi o kojoj duša želi pjevati. Stoga, mjera pravog zajedništva jest mjera iskustva ljubavi Božje, a ne samo teološkog predznanja i poznavanja liturgijskih načela jer i sam David uzvikuje „o ljubavi tvojoj Gospodine, pjevat ću dovijeka“. Ljubavlju svjedočimo „pravog Boga od pravog Boga“. Ta ljubav je sjedinjenje s

Njim preko njegovih zapovijedi gdje postajemo jedno, sinkronizirajući se s Njim, ali ne samo preko frekvencije izražene u hertzima, već po sinkronizaciji sa apsolutnom Ljubavi. Međutim, ljubav se najdublje očituje dubinom umijeća bez koje nema prave umjetnosti. Benedikt XVI. nas upozorava na uvjete prave umjetnosti imenovanih u Knjizi izlaska: umjetnik treba biti pokrenut iz srca; mora imati inteligenciju i spoznaju, tj. mora biti sposoban i mora razumjeti ono što mu je sam Gospodin navijestio. Sam Logos je veliki umjetnik u kojem su sva umjetnička djela – ljepota svemira – sadržani od samog početka kaže Benedikt XVI. i Ivan Pavao II. primjećuje da postoje tri karakteristike koje razlikuju svetu liturgijsku glazbu, a to su: „svetost“, „prava umjetnost“ i „univerzalnost“. Biti umjetnik znači svjedočiti svoje iskustvo žive Riječi u zajednici vjernika uronjen u misterij kušajući kalež Spasiteljeve ljubavi u lahoru koji se zrcali u dubokoj tišini duše koja radi na svom umjetničkom, ali i vjerskom zanosu otkupljenja.

UČI ME GOSPODINE SVOJEMU PUTU

Otpjevni psalam. Subota nakon srijede pepelnice
(Ps 86, 1-6)

fra Frano Bosnić (2017.)

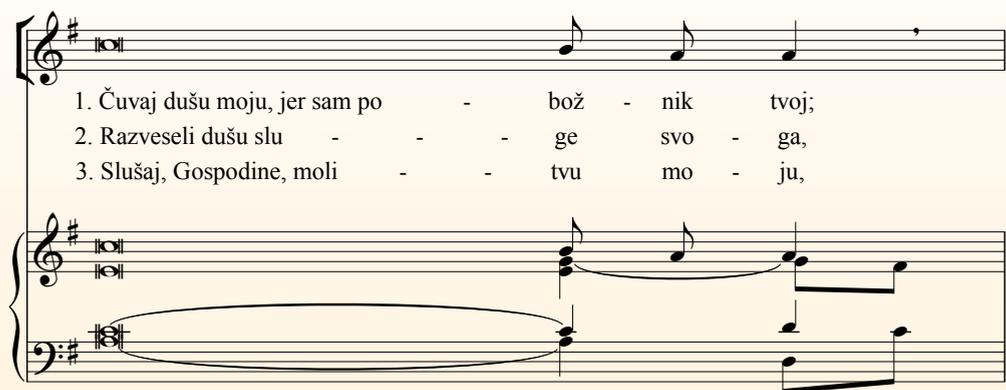
SOLO / ZBOR

U-či me, Go-spo-di-ne, svo-je-mu pu-tu da ho-dim u is-ti-ni tvo - joj.

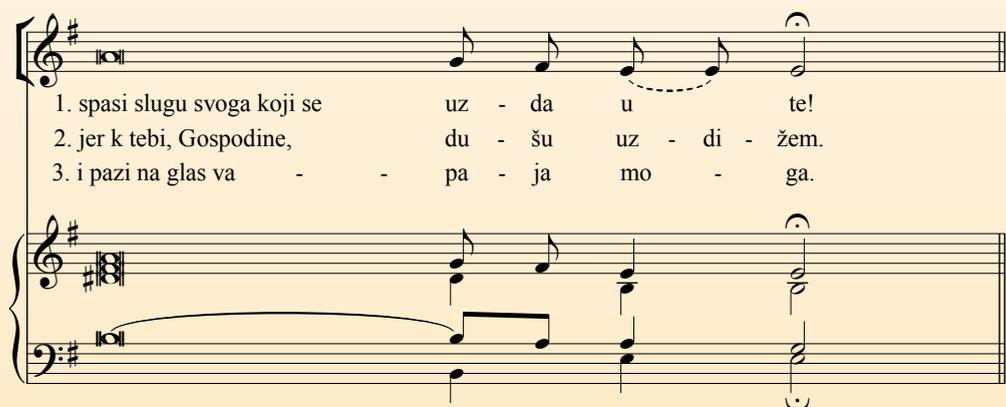
SOLO

1. Prigni uho svoje, Gospodine, i usli - ši me,
2. Ti si moj Bog; o Gospodine, smi - luj mi se,
3. Jer ti si, Gospodine, dobar i ra - do praš - taš,

1. jer sam bije - dan i u - bog.
2. jer povazdan va - pi - jem k te - bi.
3. pun si ljubavi prema svima ko ji te za - zi - va - ju.

1. Čuvaj dušu moju, jer sam po - - bož - - nik - - tvoj;
 2. Razveseli dušu slu - - - - ge - - svo - - ga,
 3. Slušaj, Gospodine, moli - - - - - tvu - - mo - - ju,

1. spasi slugu svoga koji se uz - da u - te!
 2. jer k tebi, Gospodine, du - šu uz - di - žem.
 3. i pazi na glas va - - - - pa - ja mo - ga.

Teološki pokušaji

INDIVIDUALIZAM U RAZMIŠLJANJIMA NIKOLAJA BERDJAJEVA

fra Stipan Vugdelija

Nikolaj Aleksandrovič Berdjajev ruski filozof, kršćanski egzistencijalist i personalist. U brojnim filozofskim spisima Berdjajev je zaokupljen temom osobe, slobode i objektivacije. Po njemu je glavno obilježje kršćanskoga religioznog iskustva osoba, sloboda i ljubav. Pad je duhovni i kozmički događaj, pripada praiskonu i trajan je. Sloboda je iracionalna i iskonska, izvor je čovjekova stvaralaštva, punine i tragedije. Povijesno kršćanstvo suprotstavilo je Boga čovjeku, moderna misao čovjeka Bogu. Budućnost kršćanstva vidi u bogočovječanskom jedinstvu u Duhu.

U svojim razmišljanjima, Berdjajev polazi od postavke u kojoj subjektivno i individualno svodi na objektivno i opće. Ta razmišljanja su rezultirala raspravama između Berdjajeva (koji je u to vrijeme, točnije 1894. godine, bio pridružen marksistima) i Mihajlovskoga (koji je bio vodeći teoretičar skupine narodnjaka – oblika predmarksističkog socijalizma koji se sredinom šezdesetih godina prošlog stoljeća počeo širiti u Rusiji). Mihajlovski se Berdjajevu suprotstavlja premisom kako ne vidi pomirenje u odnosu između individuuma i društva: ili napreduje društvo, a nazaduje osoba ili napreduje osoba, a nazaduje društvo,

treće alternative nema. Berdjajev u svojoj kritici individualizma Mihajlovskoga i individualizma općenito, smatra kako konkretni čovjek nije subjekt svoga mišljenja i htijenja, nego društvo koje u njemu misli i hoće. Na taj način svodi Berdjajev subjektivno i individualno na objektivno i opće. Opredjeljuje se za radikalni univerzalizam, u kojem posljednju riječ ima suvremena filozofija. „Najsvetiji ideali osobe, sve uzvišeno u životu čovjeka za što se isplati živjeti, sve je to rezultat prilagođavanja općem, povezivanja s univerzalnim, koje se nalazi izvan uskog horizonta individuuma, izvan njihovih malih individualnih interesa.“¹ Individualizam proizvodi samo apstrakcije i iluzije i završava u nihilizmu i anarhizmu.

Ali, takvo Berdjajevo razmišljanje došlo je u pitanje 1901. god., nakon ponovnog vrednovanja subjektivnog i individualnog. Etika u ovoj fazi njegovih razmišljanja dobiva prvenstvo pred ontologijom. Osoba ima etički primat nad društvom i dužna je suprotstaviti se vanjskom tradicionalnom moralu.

Godine 1904. donosi radikalni preokret u Berdjajevu misaonom razvoju. Odbacuje kritizam i marksizam, a njegovo zanimanje za kršćanstvo postaje sve življe. Paralelno s time i njegovo nijekanje općeg i univerzalnog u korist individualnog i

¹ DEVČIĆ, Ivan, *Subjektivizam i individualizam u filozofiji Nikolaja Berdjajeva*, u: *Crkva u svijetu*, 2/16, 1981., str. 136.

pojedinačnog. Polazeći od Kanta, u članku „Etički problem u svjetlu filozofskog idealizma“ (1902), Berdjajev je uvjeren da je Kantova etička nauka samo opravdavanje malograđanštine modernog društva, zbog čega joj ostaje nedokučiva bit etičkog problema. Također, odbacuje i marksizam i njegov princip prividno-stvarnog života na zemlji koji je protiv religioznog smisla života, u kojem se ljudska osoba ne pojavljuje kao cilj nego kao sredstvo. Glavna kategorija Berdjajeve metafizike u toj fazi jest supstancija, shvaćena kao aktivni živi duh. Supstanciji je svojstvena sloboda, koju Berdjajev određuje kao „supstancijalnu moć, stvaralačku silu duhovne egzistencije, koja iz sebe stvara budućnost“². Nadalje, Berdjajev tvrdi da je princip jedinstva Bog, najviša duhovna supstancija, u kojoj je dana punina svakog bitka i prema kojoj supstancije teže kao svojem krajnjem cilju. Berdjajev je težnja na religioznoj bazi pomiriti individualno i univerzalno. Religija je objava Logosa. Krist je inkarnirani Logos zato je njegova osoba princip i uzor pomirenja. Taj religiozni univerzalizam Berdjajev će označiti

² Isto, 137.

kao konkretni univerzalizam, koji se ne suprotstavlja osobi, nego je pretpostavlja, a kojem se suprotstavlja onaj univerzalizam koji je nastao kao posljedica grešnog pada. Potrebno je stvoriti kako Berdjajev to definira, sobornost – kozmičko-crkveno zajedništvo. U takvom zajedništvu, spoznajni subjekt nije ‘ja’ nego ‘mi’, tj. sama zajednica: „Ne: ja mislim, nego mi mislimo, tj. misli zajednica u ljubavi“³.

Po Berdjajevu, sama sloboda nije dostatna da bi stvaralački akt odnosno osoba bili mogući. Za to je potrebna i milost Božja. Tako je stvaralački akt suradnja milosti i slobode, onoga što od Boga silazi k čovjeku i onoga što se od čovjeka uzdiže k Bogu. Stvaralački akt pretpostavlja i dar, koji Bog Stvoritelj daruje čovjeku sustvoritelju. U Božjim darovima i karizmama, koje Berdjajev shvaća u Pavlovu smislu, dolazi do izražaja čovjekov poziv i čovjekovo određenje. Stvaralaštvo je odgovor na Božji zov. U tome se vidi njegova teologalna i dijagonalna bit. Predmet tog stvaralačkog dijaloga jest svijet, „koji pruža materijal za čovjekovo stvaralaštvo“⁴. To znači da

³ Isto, 138.

⁴ DEVČIĆ, Ivan, *Subjektivizam i individualizam u filozofiji*

stvaralaštvo nije nikakva privatna stvar između Boga i mene. Ono je upravljeno na svijet koji čovjek kao suradnik Božji mora preobraziti i dovršiti. Zato prema Berdjajevu stvaralački akt nije identičan s umjetničkim proizvođenjem, nego je obuhvatniji; označava transcendiranje palog i viziju boljeg svijeta, u borbi za ostvarenje. Stoga je u stvaralačkom aktu uvijek prisutan i eshatološki moment. Iz tog proizlazi da je osoba po svojoj biti teologalna i dijagonalna. Ne konstituira se samo u odnosu prema 'Ti', kao kod Bubera, nego i u odnosu prema 'Mi' – afirmacija 'Mene' uključuje i 'Tebe' i 'Nas': „Ja' je primarno, ali kad kažem 'Ja', kažem i afirmiran već 'Ti' i 'Mi'".⁶ To „Mi“ Berdjajev definira „kao unutarnje zajedništvo i zajednicu između 'Ja', u kojoj je svako 'Ti', ali ne 'Ono'.⁵ To zajedništvo se događa u trećem; ono pretpostavlja participiranje na jedinstvu koje obuhvaća i 'Mene' i 'Tebe'. To jedinstvo je Bog, a prožimanje između 'Mene' i 'Tebe' se nužno događa u Bogu. 'Mi' je

⁶ Nikolaja Berdjajeva, str. 141.

⁵ Isto, 141.

zapravo identično sa sobornosti: „Sobornost je egzistencijalno 'Mi'".⁶ Princip sobornosti je duh. U duhu je osoba s Bogom i čitavim svemirom ujedinjena, ali to ujedinjenje ne ukida jedinstvenost osobe. U duhovnom životu Jedno „se ne suprotstavlja mnoštvu; ono prožima mnoštvo i stvara život, a da ne ukida mnoštvo”.⁷

Berdjajev u konačnici vidi mogućnost pomirenja subjektivnog i objektivnog, individualnog i univerzalnog u etičkoj osobi, ali za razliku od Mihajlovskoga, etička je osoba prema Berdjajevu i u teologalnom i dijalogalnom odnosu, po čemu je ona upravo osoba. Taj je odnos racionalno neizraziv i nedokučiv jer je neponovljivo individualan i subjektivan, a racionalno mišljenje ne podnosi ništa individualno i subjektivno. Ali budući da je ono, kao sve objektivno i univerzalno, posljedica grešnog pada, ne pripada prvotnom stanju bitka. Na taj način posljednja riječ pripada iracionalizmu i misticizmu.

⁶ Isto, 141.

⁷ Isto, 142.

PROCES OBRAĆENJA U MISLI WILLIAMAMA JAMESA, S POSEBNIM OSVRTOM NA MISAO CHARLES TAYLORA

Plodovi obraćenja

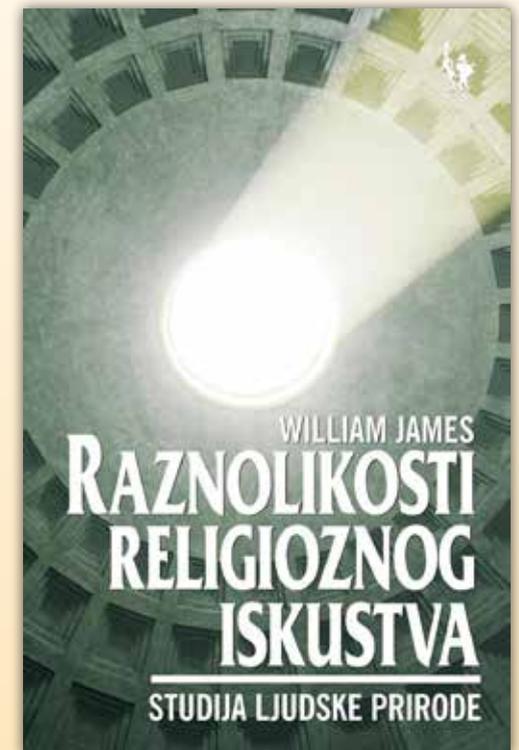
U knjizi „raznolikosti religioznog iskustva” američkog psihologa i filozofa Williama Jamesa, nalazimo detaljna istraživanja ljudi koji su u svom životu doživjeli ono što mi danas nazivamo „instant obraćenja”, odnosno trenutna obraćenja. Ono što ljudi u tim prijelomnim trenucima vlastitih života doživljavaju jesu iskustva oslobođenja koja dovode do dubokog mira i spokoja, u odnosu na ono što ih je do tada najviše opterećivalo, proganjalo i davalo za misliti. Plodovi takve sigurnosti su gubitak svake brige te sigurnost da će na koncu sve biti dobro, da postoji tzv. „happy end” i za onoga koji je sebe vidio pred provalijom, koja mu poput neizbježnog vakuuma uručuje jednosmjernu kartu u provaliju potpunog očaja. Navodeći konkretne primjere kao što su obraćenja Henrya Allinea¹, pukovnika Gardinera² i Alphonsea Ratisbonnea³, James potvrđuje

¹ W. James, Raznolikosti religioznog iskustva, str. 147.-149.: „...činilo se kako će mi se duša rastopiti od ljubavi. Nestao je teret krivnje i osude, mrak je bio prognan, srce mi je postalo skrušeno i ispunjeno zahvalnošću, a cijela moja duša, koja je prije nekoliko časaka stenjala pod brdima smrti i mraka...”

² W. James, Raznolikosti religioznog iskustva, str. 149.-151.: „...predao sam mu se najdublje uvjeren kako će moja osobnost biti uništena, kako će mi on sve oduzeti, i na to sam pristao. U takvoj predanosti leži tajna svetog života. Od tog časa piće me više nije plašilo, nikad ga ne pijem, nikad ga ne želim...i tako sa svakim poznatim grijehom, oslobođenje je u svakom slučaju bilo trajno i potpuno. Od časa obraćenja nisam pao ni u kakvo iskušenje...”

³ W. James, Raznolikosti religioznog iskustva, str. 152.-153.; radi se o obraćenju slobodoumnog francuskog židova na katoličanstvo: „...Izlazeći iz kavane...sjećam se samo posve

fra Ivan Grubišić

crnog psa koji je skakutao i okretao se preda mnom dok sam bio utočio u misli. U trenu nestade psa, iščezne cijela crkva, nisam više ništa vidio...bio sam ondje, ispružen na tlu, okupan suzama, a srce mi je htjelo iskočiti kad me M.B. dozvao natrag u život...nisam znao gdje sam, nisam znao jesam li Alphonse ili netko drugi. Samo sam osjećao da sam izmijenjen i kao neki drugi ja. Tražio sam sebe u sebi i nisam se nalazio. U dnu duše osjetih prasak žarke radosti...u jednom trenu mi je s očiju spao povez, i to ne samo jedan već cijeli niz poveza u kojima su me odgajali...promjenu ne mogu bolje objasniti negoli usporedbom s dubokim snom ili analogijom nekog tko je rođen slijep, pa su mu oči iznenada ugledale danje svjetlo.”

da se u spomenitim slučajevima, ali i u mnogim drugima, po svojoj logici dogodio zahvat „odozgor“, djelovanje Božje milosti posredstvom Duha Svetoga te da u tim trenucima u nas biva udahnuta posve nova narav i da tako u pravom smislu postajemo sudionici Božje biti⁴.

Kroz cijelu knjigu provlači se ona čudesna zatečenost koja se javlja kada nas zatekne nešto suprotno onome što inače susrećemo u svijetu. To su, primjerice, plodovi obraćenja koja nam pokazuju stvarnost radikalne slobode od prijašnjih navezanosti, kao što su sve vrste ovisnosti te raznolike patnje duše i tijela. James se služi slikom majke kako bi opisao nagli preokret u viđenju stvarnosti⁵. Sve ono što je majka dotada smatrala napornim i nezamislivim dijelom svojega života, kao što je noćno dizanje, čuvanje od propuha, ispijanje čaja, prestanak pušenja i drugo, sve to sada postaje normalno jer su se parametri promijenili. Obuzeta majčinskim uzbuđenjem, ona bez oklijevanja ili riječi pritužbe prihvaća bdijenje, umor i trud. Inhibitivna moć gubi onu snagu koju je imala nad osobom kada su u pitanju interesi djeteta.

Isto se događa i s ulaskom Boga u naš život. Iz dosad rečenog možemo zaključiti da emotivno uzbuđenje ima razornu moć u odnosu na inhibicije. James ovdje posebno naglašava „gnjev“ kao najjaču snagu za uništenje i najjačih inhibicija.⁶ Sjetimo se ovdje poslanice Hebrejima u kojoj piše: „Ta još se do krvi ne oduprijeste grijehu“ (Heb 12, 4). Kada se čovjek do krajnjih granica razljuti na najboljega prijatelja, spreman je doživotno prekinuti

⁴ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 153.

⁵ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 178.

⁶ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 179.

ono što je prije smatrao trajnim pa mnogo puta i gore od samog prekida prijateljstva.

Oni koji uspijevaju živjeti svoje ideale, posjeduju odgovarajući stupanj žestine koja uništava inhibicije, dok drugima nedostaje upravo to, stupanj žestine prema samome sebi ili prema onome što stoji kao zapreka između nas i cilja koji želimo postići. Ovdje važnu ulogu ima i „dar suza“ kojega su posjedovali sveci od kojih James spominje sv. Tereziju Avilsku i Ignacija Loyolskog⁷. Dok se tvrdoća srca kod nekih vraćala, sveci su darom suza neprestano rastapali led hladnog i tvrdog srca u odnosu na Boga te su tako neprestano prebivali u emocionalnoj uzbuđenosti ili pod duhovnim entuzijazmom. Takav doživljaj stvarnosti uvijek nanovo očituje i raspaljuje zadivljenost svekolike Božje dobrote koja se providonosno zamjećuje u svemu stvorenju i na svakom koraku njihove svakodnevnice. Bog je za njih uistinu Jahve, onaj koji je tu s njima, Emanuel – s nama Bog.

Nama je danas zanimljivo Jamesovo mišljenje vezano za nestanak starih poriva i sklonosti.⁸ U Jamesovo vrijeme, ali i danas, vlada mišljenje da je uzrok nestanka poriva i sklonosti posljedica hipnotičke sugestije u kojima subliminalni utjecaji igraju odlučujuću ulogu. Međutim, James nam donosi da ukoliko Božja milost djeluje čudesno, onda ona vjerojatno ulazi kroz subliminalna vrata.

„Kolektivno ime za zrele plodove religije u karakteru pojedinca jest svetost. Svetački karakter jest karakter za kojeg su duhovni osjećaji uobičajeno središte osobne energije. I u životu ljudi sa svetačkim

⁷ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 182.

⁸ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 183.-184.

karakterom mogu i dalje postojati iskušenja, ali unutra nema ničega da im odgovori jer im se srce potpuno priklonilo uz Boga. Slika univerzalne svetosti koja se može naći u svim religijama ima nekoliko točaka: pojavljuje se osjećaj da stojimo u uskoj vezi s nekom idealnom silom (koju kršćani personificiraju kao Bog), dobrovoljnim podređivanjem toj sili koju doživljavamo kao prijateljsku, golemo oduševljenje i sloboda kao posljedica brisanja granica

zagušujuće otajstvenosti, premještanje osjećajnog središta od vlastitog ja prema ljubavi i harmoniji. Za Jamesa ove četiri točke čine korijen svake religije⁹.

Praktične posljedice univerzalne svetosti jesu: asketizam, duševna snaga, čistoća i milosrđe, dok se plodovi u susretu sa svakodnevnicom očituju u potpunoj odsutnosti straha, kako to zorno pokazuje

⁹ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 184.-185.

slučaj Frank Bullena¹⁰ i gospođe Guyon¹¹ koja je radosno gledala smrti u oči tijekom žestoke oluje koja je jedanaest dana bješnjela na otvorenom moru te slučaj sestre Seraphique de la Martiniere koja proživljava pohođenje božanske ljubavi tolikom silinom da moli za pošteđenje jer misli da će umrijeti od prekomjerne ljubavi.¹² Drugi plodovi su raj unutarnje smirenosti¹³, odsutnost svake boli u trenucima mučenja i polaganja svoga života za Krista¹⁴, Čistoća koja se u nekim slučajevima postiže jednim udarcem, efikasnošću spiritualnog žara. Daljnji su plodovi potpuna prepuštenost božanskoj providnosti kada je osoba toliko natopljena božanskom dobrotom da se uopće ne brine kako će završiti dan, nego sve u sadašnjosti prima iz Božje ruke, tren za trenom, ne mareći za prošlost, ni budućnost.¹⁵ U svim analima svetaca nalazimo uvijek istu značajku koja se ponavlja: „oslonite se na Božju providnost bez ikakvog osiguranja – ne brinite se o sutra – prodajte sve što imate i dajte to siromasima – samo kad je žrtvovanje nemilosrdno i bezbrižno, stvarno će stići viša sigurnost.“¹⁶ Ostale plodove siromaštvo, čednost i poslušnost opisuje poimanjem katoličkih pisaca na tu temu na sljedeći način:

Siromaštvom žrtvuje svoju imovinu. Čednošću prinosi žrtvu svoga tijela, a poslušnošću upotpunjuje žrtvu te daje Bogu sve što još smatra svojim vlastitim, svoja dva najdragocjenija dobra, volju i intelekt. Žrtva je tada potpuna, istinska žrtva paljenica, jer cijela biva potrošena Bogu u čast. U katoličkoj disciplini ne slušamo pretpostavljenog kao čovjeka, već kao Kristovog predstavnika.¹⁷

Statistika koju James spominje¹⁸ uključuje 100 ljudi na kojima su provedena ispitivanja nakon njihovog obraćenja. Riječ je o članovima evangeličke i metodičke crkve. Većina su i nakon obraćenja doživjeli padove, no statistika pokazuje, da većina onih koji su se opredijelili za religiozni život, u njemu ustraju, bez obzira koliko religiozno oduševljenje splasnulo. No mnogi su primjeri potpunog oslobođenja gdje više ne postoji povratak na staro, kao ni pojava želje za prijašnjim zadovoljstvima.

Na kraju krajeva, kaže James, „samo su dva načina putem kojih se možemo riješiti gnjeva, brige, straha, očajanja i drugoga. Jedan je da nas nesavladivo obuzme suprotno obojeno uzbuđenje, a drugi da se u borbi toliko iscrpimo da moramo prestati – naprosto se skljojamo, predamo i ne marimo više. Sve dok egoistična zabrinutost duše stražari pred vratima, srdačno povjerenje duše koja vjeruje ne može ući.“¹⁹

¹⁰ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 196.

¹¹ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 195.

¹² W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 189.

¹³ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 194.

¹⁴ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 197.

„Uzalud su žene vikale: Moramo udvostručiti udarce, ona ih ne osjeća jer niti govori, niti viče. A kako bih vikala kad sam iznutra od sreće gubila svijest?“

¹⁵ James ovdje spominje primjer svete Katarine Đenovske; Isto 197

¹⁶ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 219.

¹⁷ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 212.

¹⁸ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 174.

¹⁹ W. James, *Raznolikosti religioznog iskustva*, str. 144.

RUŽE

Vani je vjetar zviždukao, mlateći maslinovim granama. Susnježica je vijala pred crkvom. Franjo se bosonog uputi. Klara ga je slijedila koji korak iza njega. Htjela ga je zadržati. Barem je htjela da joj obeća skori novi posjet. Franjo navuče kukuljicu preko čela:

- Sestro Klara, dobro je da se zbog pogleda svijeta odijelimo. Ostavljam te tvojim brigama.

Klara se na sjaju snijega, koji je prekrivao zemlju, osjeti izgubljenom. - što ću činiti bez tebe? Ti me vodi i prosvjetljuje. Franjo podigne oči k mrkožutom nebu.

- Gospodin će te voditi.

- I ne ćemo se više vidjeti?

Franjo pogleda oko sebe. Izmjeri vrijeme, zapazivši grm trnja pokriven snijegom.

- Opet ćemo se vidjeti kad procvatu ruže.

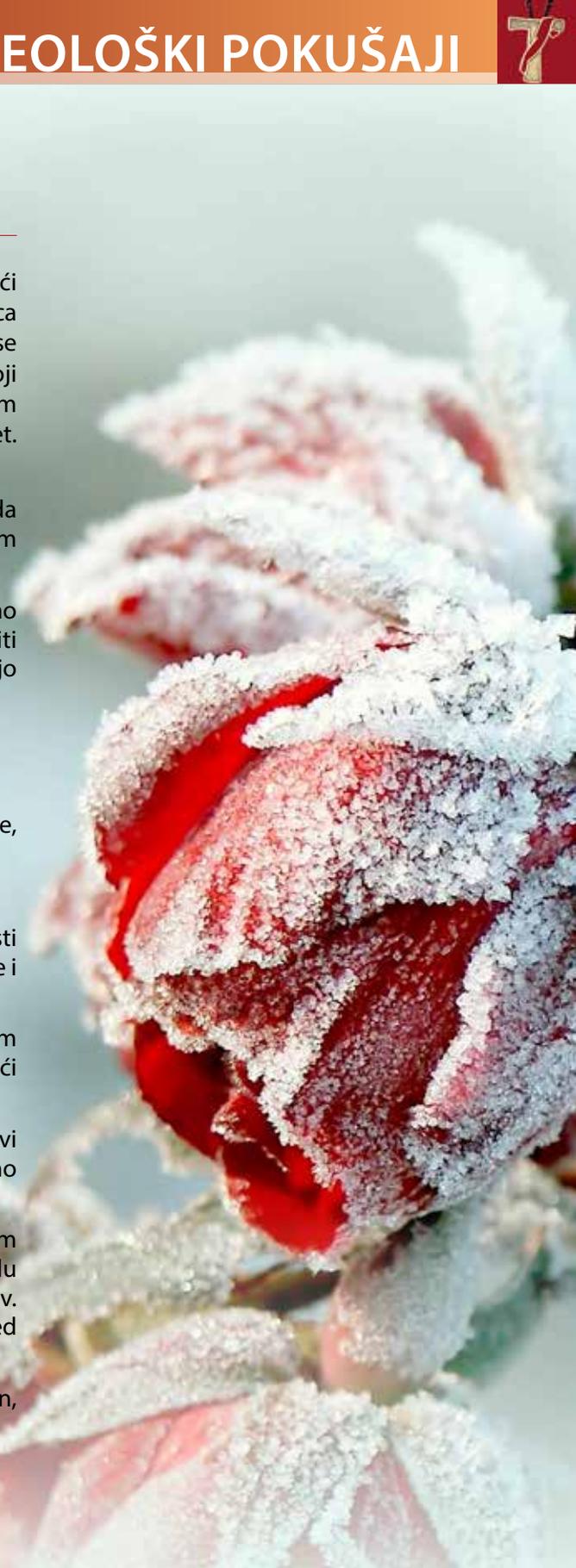
Bijaše početak zime, a ruže neće procvasti do kasnog proljeća. Franjo je između sebe i Klare postavio čitavu dob.

- Nek bude tvoja volja, ujedno s onom Gospodinovom odvрати Klara, sagibajući glavu.

Franjo se htjede odalečiti, ali ga zaustavi neočekivano crvenilo. Na grmu nenadano i čudnovato procvjeta kita ruža.

Klara se pod svojom dvostrukom koprenom smiješila, i kad Franjo icheznu prema Spelu u snježnoj vijavici, Klara siđe prema Sv. Damjanu s rukoveti ruža, koju položi pred noge Raspetoga.

Piero Bargellini, *Cvjetici sv. Klare*, Symposion, Split, 2008

velikani
duha

PROSJAK I PAS

Živio jednom jedan prosjak koji je imao psa. Često su ga ljudi poprijeko gledali i potihom šaputali: „Ni sam nema što jesti, a on još hrani psa.“ Mudrac je prolazio onuda pa upita svoje učenike što misle o ovom prosjaku. Oni svi redom počеше govoriti kao i ostali: „Što će mu pas!?“ No mudrac reče svojim učenicima: „Ja vidim čovjeka koji ima čežnju biti ljubljen i prihvaćen. Očito je da su mu ljudi to uskratili.“

fra Nikola Dominis

NADBISKUP BARSKI FRA ŠIMUN MILINOVIĆ

fra Ante Prološčić

Biskup Josip Juraj Strossmayer nastojao je da Crna Gora sklopi konkordat sa Svetom Stolicom. Time je želio podići ugled Crne Gore u svijetu, a dobio bi naklonost i zaštitu svjetskog moralnog autoriteta, rimskog Pape. U ovom njegovom nastojanju od velike pomoći biti će mu njegov „učenik“, profesor franjevačke gimnazije u Sinju fra Šimun Milinović koji se rodio 24. veljače 1835. u Lovreću koji se u to vrijeme nalazio u Austro-Ugarskoj, kao i cijela Dalmacija. U Sinju je završio Franjevačku gimnaziju, a bogosloviju u Šibeniku i Makarskoj. Zaređen je za svećenika 11. travnja 1859. g., a 1865. diplomirao u Beču s odličnim uspjehom povijest, geografiju i slavistiku.¹

Ono što će označiti njegov vjerski, kulturni i politički život jest povezanost s biskupom Strossmayerom. U njemu je Milinović gledao svoga vođu i uzor u borbi protiv germanizacije. On će utjecati da će Milinović biti postavljen za barskog nadbiskupa (1886. g.) u Crnoj Gori poslije sklapanja konkordata između Svete Stolice i Crne Gore. Strossmayer je znao da u Milinoviću nalazi svoga sumišljenika i suradnika u borbi za slavensku ideju. Dotad je Milinović 28 godina predavao u sinjskoj Gimnaziji.

¹ Usp. Žarko Maretić, *Strossmayer – Milinović (njihov zajednički rad na uniji)*, Biakova, Zagreb, 2010. str. 45 – 51.

Milinović je bio pun zanosa nakon dolaska u Crnu Goru. (1886.). Mislio je da će se sve njegove i Strossmayerove ideje ostvariti u kratkom roku. Mislili su da će pomoću crnogorskog slučaja uspjeti približiti katoličke i pravoslavne Slavene, vjerski i politički. Crna Gora bi zatim poslužila kao model, uzor ostalim pravoslavnim slavenskim zemljama kako treba urediti svoj odnos prema Katoličkoj Crkvi. To bi jedinstvo u duhu katoličkog mišljenja onoga vremena značilo više povratak pravoslavnih u Katoličku Crkvu koja bi im zauzvrat ostavila određenu autonomiju, pravo na posebnost. Milinović će ostvariti dobre veze s crnogorskim knezom Knjazom, u kojeg će, barem u početku, polagati veliko povjerenje, no s vremenom pokazat će se kako su Knjaz i crnogorska vlada samo obećavali, ali nisu ništa

ostvarivali. Unatoč ponekim trzavicama u odnosima, ostvarilo se približavanje između pravoslavaca i katolika. Ono što će okarakterizirati crnogorsku vladu jest neiskrenost. Jedno su mislili, a drugo govorili. Koristili su Milinovića da bi ostvarili dobre odnose sa Strossmayerom. Crnogorci nisu katolike smatrali rodoljubima, stoga su kočili osnivanje i gradnju sjemeništa, obustavljali gradnju crkava. Župe su bile tako siromašne da nisu mogle ni misu plaćati. Milinović se bojao da će katolici zbog nedostatka svećenstva prijeći na drugu vjeru. Isticao je da će nestati crkava, stanova župnika, a potom i katolika. Ono za što su se Strossmayer i Milinović posebno borili jest obnova staroslavenskog bogoslužja. Najžešća se borba vodila oko uspostave toga bogoslužja u Barskoj nadbiskupiji i izdavanja Misala u istu svrhu. Kao opravdanje za svoju ideju navodili su nekoliko razloga, a prvi je da narod razumije ono što pjeva i moli, a to bi ujedno omogućilo približavanje vjernika različite vjere. Nakon nastojanja Knjaza, Strossmayera i Milinovića papa Leon XIII. usprkos svim zaprekama 5. IV. 1887. dozvoljava staroslavenski jezik za područje Barske nadbiskupije. Osim Austrije i Mađara ni Rimljani nisu bili oduševljeni takvom Papinom odlukom. Često su na Slavene gledali s prezirom, kao na shizmatike.

Sljedeća borba koja je uslijedila jest tiskanje staroslavenskog Misala na glagoljicu. Trebalo je mnogo truda i strpljenja da se tiska taj Misal, ponajviše zbog utjecaja Austrije na Papu jer su se bojali širenja sveslavenske ideje. Svi ti događaji nagnat će Milinovića da dva puta uputi ostavku, ali je oba puta bio odbijen.

Početkom 1893. godine Misal je zaista bio tiskan, ali sa devet ključeva zaključan. Posebno razočaranje jest da je Misal bio rasprodan ali je sv. Otac naredio drugo

izdanje. Na kraju je primio sedam, osam glagoljskih Misala za Prabiskupiju.

1859. godine staroslavenski je uveden u Barsku nadbiskupiju.²

Jedan od velikih problema koje će završiti na štetu Hrvata jest pitanje zavoda sv. Jeronima u Rimu. Ovo pitanje uzrokovat će zahlađenju odnosa na relaciji Milinović – Strossmayer. U tom se zavodu vršila izobrazba naših svećenika. Ovdje se pokušala uplesti Austrija sa željom da zavod ne nosi hrvatsko ime i da ravnatelj zavoda ne smije biti Hrvat. U sve se umiješala i Crna Gora koja je isticala da i ona ima pravo na zavod zbog Barske biskupije. Crnogorci su tražili da u Zavodu mora biti zastupljena srpska i hrvatska nacija te bi tako taj zavod mogao postati sredstvo njihova međusobnog zbližavanja. Konačna će odluka Pape biti da Zavod nosi naziv Collegium Hieronymianum Ilyricorum, a pod tim se nazivom podrazumijevaju svi Slaveni. Na ovaj naziv pristat će i Milinović i zbog toga ući u sukob sa Strossmayerom, no ne samo s njim, već i s gotovo svim hrvatskim biskupima. Unatoč svemu, ostat će Strossmayer i Milinović prijatelji do smrti. Njihov odnos bio je kontroliran i od austrijske vlasti koja je nadzirala njihovo djelovanje. Često su očekivano nailazili na austrijsko protivljenje, ali ih je posebno bolio stav monsignora u Rimu koji su ih smatrali hereticima. Oni su bili ispred svoga vremena, na razini II. vatikanskog sabora i često su bili neshvaćeni, odbačeni i prezreni u svojim idejama.

Unatoč svim protivljenjima, Milinović je uspio ostvariti određeni uspjeh na barskoj stolici. Osim sklapanja konkordata između Crne Gore i Svete Stolice, uspio je i podići ugled katoličkih svećenika. Na Cetinju je izgradio katoličku crkvu, uredio je župnu kuću u Banu i u Podgorici je napravio kuću.

² Usp. Isto, str. 113.

Intervju
i svjedočanstva

INTERVJU S JOSIPOM DINIJEI BOTTERIJEI

razgovarao fra Jerko Kolovrat

Josip Botteri Dini (Zagreb, 3. lipnja 1943.) hrvatski je slikar. Najpoznatiji je po djelima sakralne tematike, posebice po vitrajima i mozaicima. Nakon završene gimnazije u Splitu, Botteri Dini 1964. godine upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje pohađa studij slikarstva kod profesora Ljube Ivančića, Ferdinanda Kulmera, Vjekoslava Paraća, Krste Hegedušića i Ive Režeka i gdje je godine 1968. diplomirao u klasi prof. Miljenka Stančića. Nakon završetka studija predavao je povijest umjetnosti na gimnazijama u Kninu i Bolu do 1975., nakon čega postaje slobodni umjetnik i član ZUH-a. Ujedno je bio i upravitelj Galerije umjetnina "Branislav Dešković" u Bolu. Danas je profesor na Likovnoj akademiji u Splitu, čiji je bio suosnivač. Samostalno je izlagao preko stotinu puta u zemlji i inozemstvu; neki od gradova s tog popisa su Pariz, Milano, Frankfurt, Padova, Toronto, Los Angeles, Ljubljana, Zagreb, Mostar, Split, Dubrovnik i dr. Njegovi se mozaici i vitraji nalaze u crkvama u Melbourneu, Splitu, Dubrovniku, Bolu, Baškoj Vodi, talijanskom Porto d'Ascoliju, austrijskom Wulkaprodersdorfu i Beču itd. Također je ostvario više ciklusa slika na platnu i drvu, kao i u tehnicama svilotiska i grafika. Djela mu se nalaze u Vatikanskom muzeju, Galeriji «Branislav Dešković» u Bolu,

Galeriji umjetnina u Splitu, zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt, Muzeju grada Šibenika, Zbirci Zagrebačke nadbiskupije i Zbirci Biškupić. Hrvatski likovni kritičar Josip Depolo napisao je monografiju o Josipu Botteriju Diniju.

Srdačno vas pozdravljam franjevačkim pozdravom: „Mir i dobro“! Kao priznati umjetnik, ne samo u Hrvatskoj već i u inozemstvu, možete li nam reći koliko i kako ono što jeste i što živite utječe na vaš umjetnički izričaj, tj. kako se odvija dinamizam između onoga što osjećate i onoga što stvarate?

Zahvaljujem za vaš poziv na ovaj razgovor. Vaša pitanja uvode me u promišljanje o mojem umjetničkom pozivu i mojem predanju stvaralačkim činima. Svaki umjetnik ostvaruje svoj doživljaj svijeta i život kroz svoju umjetničku interpretaciju u svojem originalnom djelu. Samom umjetniku njegovo djelo ne bi bilo nužno potrebno jer u njegovoj nutрини, s njime u duhu, živi njegova umjetnost. Ali čovjek je biće okruženo sa sebi sličnima i nosi sposobnost za interpretaciju, tj. komunikaciju. Umjetničko djelo sredstvo je komunikacije doživljaja umjetnika. Umjetnik svoju misao i doživljaj u svojem djelu objavljuje drugima. Stvarajući svoju umjetničku istinu iskazuje uvijek ono novom, neočekivano i do njega nepoznato, ostvareno na njegov način. On istražuje nove oblike, oblike, crtovlje, stvara mogućnost komunikacije sa svijetom koji

ga okružuje. Na umjetnički izričaj sigurno utječe sav život i čitava stvarnost. Svako vrijeme i mjesto može biti pogodno i prikladno za stvaranje umjetnosti. Moj život se do sada, kada sam stariji čovjek, odvijao u valovima nadahnuća. Ta su nadahnuća transcendentna. Ona nisu isključivo plodovi moje volje. Dobivam nadahnuće iz vjere u Krista Gospodina, Sveto Trojstvo, evanđeoske istine i učenja Crkve. Izvor mojih sakralnih tema je Sveto Pismo i život svetaca. Život s Kristom, vjerujući njegovoj riječi i osjećajući njegovu ljubav obavlja moj duhovni život. Umjetnost je plod i svjedočanstvo duhovnog života umjetnika. Slika mora imati svoje okvire. Slikarstvo je medij za evanđeosku poruku i suvremenu interpretaciju naše svete katoličke vjere. Dinamika našeg osjećanja i našeg

stvaranja ovisi o dubokim duhovnim mijenama i nevidljivim smjerenjima prema uzvišenom i boljem svijetu.

Veći dio vašeg opusa sakralne je tematike. Ta nam činjenica pokazuje da vaše stvaralaštvo nije samo umjetnički izričaj nego i izričaj vjere. Koju važnost vjera zauzima u vašem životu i kako se osjećate znajući da vaša djela u mnogim crkvama uzdižu ljudski duh k Bogu?

Zbog činjenice da su moja djela postavljena u mnogim crkvama osjećam i odgovornost uz ponos i radost. Kršćanstvo je neodvojivo od umjetnosti. Povijest umjetnosti dokazuje kako je kršćanstvo ostvarivalo i danas ostvaruje kulturni rast uljudbe kroz umjetnosti koje je ono podržavalo. Danas više nije

umjetnik mora biti posvećen svojem zvanju. Mora biti neprestano svjestan svoje uloge u zajednici i dar koji je dobio mora iznova upoznavati i dograđivati. Potreban je i žar duha kojeg raspiruje nova spoznaja, za kojom valja tragati. Umjetnik treba upoznati svu kulturu svijeta, sve umjetnosti, a uz to stalno bilježiti svoja viđenja koja se u nutrini, u samoći, kao u bljeskovima javljaju. Ovdje vrijedi sjetiti se sv. Pavla i govora o ljubavi. Riječ ljubav pokriva i ono što je lijepo i istinito. Ponekad i uz teškoće treba zabilježiti taj posjet ideje jer ono što nije zabilježeno ne postoji. Umjetnik ne zna unaprijed ishod svojeg umjetničkog djela. Stoga marno, strpljivo i zanosno, sa srcem punim ljubavi, treba davati sve od sebe kako bi ponekad ostvarili i ono tajnovito i čudesno lijepo.

Malobrojni znaju da ste jedno vrijeme bili sjemeništarac u Isusovačkom sjemeništu na Šalati. Kako ste dospjeli u sjemenište i sjetite li se rado tih dana?

Dvije i pol godine provedene u sjemeništu na Šalati u Zagrebu moj su duhovni život odredile za sav budući životni tijek. Kršćanin nije čovjek izbora. Krist sam kaže: niste vi izabrali mene, ja sam vas odabrao. Koga Isus odabere, taj zauvijek ostaje s njim i sve u životu dogovara s njim. Nisam postao svećenik jer za taj najuzvišeniji poziv nisam našao u sebi sve potrebne snage kako bih s Kristom mogao pasti njegovo stado. Kasnije sam otkrio umjetnički poziv kroz koji sam mogao svo nadahnuće blagom vijesti, u svojem vremenu, umjetnički interpretirati i tako kroz likovnost biti ministrant u kršćanskoj kulturi. Kršćanska kultura duhovna je stvarnost koja kroz svu povijest neprekidno, na svim poljima umjetnosti, interpretira blagu vijest. Umjetničke interpretacije uvijek su nove,

a ipak međusobno povezane zlatnom podlogom evanđeoskih istina. Evanđelje, Stari i Novi zavjet, zapisi su neprestane Božje prisutnosti u povijesti ljudskoga roda, a za kršćane, u povijesti spasenja. Svoja nadahnuća, koja umjetnik crpi iz svetih tekstova, u svakom novom umjetničkom djelu prevodi jezikom svoje umjetnosti u obnovljenu istinu ili događaj koji u slušatelju, promatraču ili čitatelju bude nove zanose i potiču na nove duhovne izazove. U tom smislu, nutarnji život umjetnika koji se priklonio svetog umjetnosti biva ozbiljan i u neprekidnom stanju osluškivanja. Neki umjetnici upravo su to osluškivanje ili pronicanje prema duhovnoj stvarnosti ostvarili u svojem djelu. Sjetit ćemo se Ivana Meštrovića i njegova kipa koji prikazuje sv. Ivana Evanđelistu dok vidi apokalipsu, istovremeno sav napet bilježi u knjigu svoj zapis, pogledom uprtim u nadvijet. Moj odlazak u sjemenište odvijao se davne 1958. godine. Bio sam, kao i moja braća, ministrant u crkvi Presvetog Srca Isusova u Splitu, a ponekad i u Gospe od Zdravlja gdje sam pohađao vjeronauk. Pamtim mnoge redovnike, posebno isusovce i franjevce, ali i dominikance i tolike dijecezanske svećenike. Mislio sam kako je sjemenište pravo mjesto gdje će mi duša biti ispunjena. I bila je, ali ona jedinstvena i odlučujuća odluka nije se tamo dogodila. Vjerujem kako je služba umjetnika za mene bila određena, a sjemenište je bilo mjesto i dahokrug mog buđenja kao vjernika, pa čak i kao umjetnika, ali i kao domoljuba i radoznalog čovjeka kulture, posebno kršćanske kulture i svih umjetnosti.

Otac ste ak. slikarice Ane Marije Peruzović Botteri i stric ak. kipara fra Duje Botterija. Vaš stric koji se također

zvao Josip bio je poznati ak. slikar. Kakav je osjećaj imati u obitelji umjetnike i koliko vam znači njihova podrška?

Naša obitelj od davnina je usmjerena na likovnost i različita intelektualna zanimanja. Naš pradjed bio je prvi fotograf u Splitu, stric Josip bio je slikar po kojem sam i dobio ime, a i slijedio sam ga u zvanju, kao i moja kćerka Ana Marija. Fra Duje je akademski kipar. Naša unuka Estera Mihaela također se priprema za zvanje slikara. Naš sin Aron diplomirani je dizajner. Naši su se stari bavili kamenarstvom. Bilo je liječnika, pravnika, nastavnika itd. Obitelj je nezamjenjiva životna scena, od kritike do podrške, čestitke i priznanja.

Koje od vaših djela smatrate najvrjednijim i zašto?

Posebno sam vezan uz križni put u dominikanskoj crkvi u Splitu. To je bio moj prvi križni put. Nastao je u vremenu nakon oltarne pale Gospe od Milosti za dominikansku crkvu na Bolu na Braču. Stilski, te slike su čvrsto povezane. One su nastale u periodu kad sam u figuraciji tražio put u apstrakciju. Crtež vibrira u raznolikim simboličnim bojama, a temeljna kompozicija naslikana je širokim potezima. Vaše pitanje izgleda jednostavno, ali za autora to pitanje predstavlja težak ispit. Djela su brojna i čak je vrlo teško svega se sjetiti. Možda i činim nepravdu ako neko djelo ističem pred drugim. Zato ću reći: svako djelo pojedinačno najbolji je plod trenutka u kojem je nastalo. Vitraji, mozaici, slike na velikim drvenim ploham, brojne slike na platnu, čitavi ciklusi, sve je to put moje duše i predstavlja u svojoj ukupnosti moje viđenje. Ne izostavljam ništa, od onih početnih crteža, pastela, akrilika, ulja, do nedavno završenog mozaika u župnoj

Crkva predvodnica umjetničkih pokreta i pravaca kao što je to bila u prošlosti, ali ona ne odustaje od sudjelovanja u kulturnom životu svijeta znajući da je umjetnost ogledalo duha, čudesno područje na kojem se govori univerzalnim jezikom umjetnosti. Valja priznati Crkvi veliku ulogu u kulturi i vrlo pažljivo promatrati i danas njezinu kontinuiranu zauzetost u kulturi, znanosti i svim drugim oblicima komunikacije na duhovnom planu. Sakralna ili sveta umjetnost ili Bogu posvećena umjetnost, oblik je molitve. Kako bi nastalo jedno umjetničko djelo

crkvi Svih Svetih u Sesvetama u Zagrebu, ili mozaika kojeg izvodim u crkvi sv. Nikole Tavelića u Tomislavgradu.

Koja je temeljna poruka koju odašiljete svojim djelima i postoji li neko načelo ili misao vodilja koja vas trajno nadahnjuje u radu?

Kod svakog djela javlja se želja i volja da u potpunosti bude i u svakom pogledu jasno izražena ideja i da bude uklopljeno u moj likovni izričaj i da izvedba bude što je moguće bolja. Umjetnost sama za sebe znak je da u materijalnom svijetu kroz nju djeluje transcendentni svijet čudesnog višeg reda, koji po nama samima ne bi bio moguć niti ostvariv.

Cijeni li se danas umjetnost i je li joj ostavljeno dovoljno prostora u društvenom i medijskom prostoru?

Kulturno je podržavati kulturu i nužno je za umjetnost se žrtvovati. Sve ono što nazivamo nematerijalna baština traži poštovanje i punu svijest o tim vrjednotama. Kultura je duhovni plašt koji narod i pojedinci nose kao najviši domet civilizacijskih vrjednota. Zato se u javnosti uvijek govori o pitanju valorizacije i osobito u medijskom prostoru. U sredstvima priopćavanja često se miješa kultura i tzv. glamur. Glamur je mnogo bliži ukusima šire publike. Kultura traži probranu i kultiviranu publiku.

Sadrži li umjetnički poziv u sebi proročku dimenziju?

Svi smo pozvani na milost, kazao je sv. Pavao. Proroštvo je poseban dar vjerniku. I u umjetnosti znaju se dogoditi najave nečega što se ima dogoditi. Umjetnost živi od sna i snoviđenja, a sni su ponekad i predskazanja.

Imate li svog omiljenog slikara?

Poznajem povijest umjetnosti i nikad se ne bih odlučio samo za jednog umjetnika. Ali mogao bih govoriti o imaginarnoj duhovnoj obitelji u kojoj su i Tizian i Michelangelo, El Greco, Rembrandt, Božidarević, Vidović, Job, Dulčić, Trepše, Meštrović, Kršinić, Rouault, Dufy, itd.

Pored zanimanja kojim se bavite imate li nekakav hobi?

Sav moj umor nestaje na obali mora ili u barci u ranu zoru.

Imate li neostvarenih želja, nešto što bi još u životu voljeli ostvariti?

Neostvareno je sve ono o čemu još sanjam, a snovi su u bojama i u slikama. Nadam se kako će Gospodin dopustiti da sve ono o čemu mislim i pretočim u slike. I nisu uvijek najvažnije dimenzije.

Na kraju, što biste poručili mladim franjevcima i studentima teologije te svim ljudima dobre volje u čije će ruke doći ovaj časopis?

Neka vas prati mir i dobro. Budite strpljivi sami sa sobom i sa svojim kolegama, odgojiteljima, profesorima i poglavarima. Vrlo je važno biti zajedno. Lijepo je bilo razgovarati kroz ovih dvanaest pitanja. U zidinama samostana, u posvećenim prostorima, kao i izvan njih vi ostvarujete Crkvu Kristovu, zajedno sa vjernicima, svatko svojim predanjem u volju Očevu. Neka vam svaki dan bude ispunjen, blagoslovljen!

Od srca vam zahvaljujem na ugodnom razgovoru i želim uspjeh i Božji blagoslov u daljnjem radu.

SVJEDOČANSTVO: SESTRA M. KATARINA ZRNO

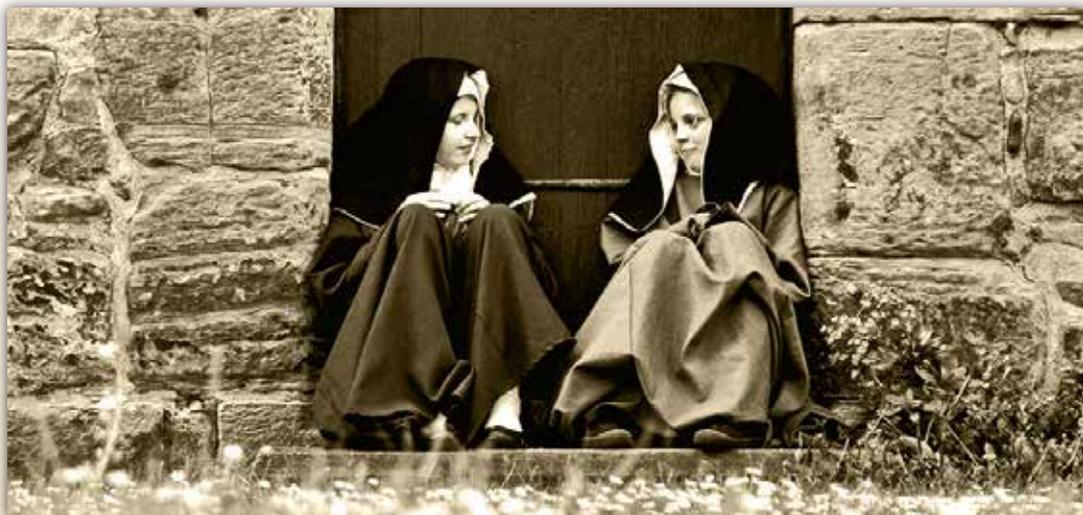
Redovnica iz benediktinskog samostana sv. Nikole u Trogiru

razgovarao fra Nikola Dominis

Poziv klauzurne sestre je specifičan i poseban poziv, kako ste se, kada i zašto odlučili na taj poziv?

Nije lako ukratko opisati najvažnije događaje u svom životu, suptilne promjene u doživljavanju sebe i drugih, procese u kojemu su vlastite potrebe i želje iz nesvjesne razine prelazile u svjesnu, smjernice koje su odredile životno putovanje, ali mogu pokušati dati neku siluetu. Doista, kontemplativni život je egzotičan život, u smislu duhovnosti, on intrigira svojom pojavom, pobuđuje zanimanje, no ono često ostaje na površini, izvana, na prilično sigurnoj udaljenosti. U vrijeme kad sam se prvi put susrela s ovakvim načinom života, tj. samo čula za njega i njegovo postojanje, vjerovala sam da tako nešto nije za mene, ali ujedno i slutila neki njegov duboki smisao te osjećala divljenje prema onima koji posjeduju toliku odlučnost, hrabrost i samoodricanje te su spremni u tolikoj mjeri dati prednost onom nevidljivom u odnosu na vidljivo, budućem u odnosu na sadašnje, Drugome u odnosu na sebe. No, život nas često iznenadi, a ponekad i potpuno promijeni naše pozicije u ovom svijetu, a samim tim i poglede na njega, tj. na sve u njemu, uključujući i nas same.

Naime, dok sam u svojoj dvadesetoj godini bila studentica, na početku studija i jednog novog i lijepog životnog razdoblja te su stvari, bar s te strane, izgledale prilično određene i posložene, iznutra je bilo sve drugo, samo ne to. Tamo sam bila na vrhuncu jednog ozbiljnog i dubokog promišljanja o sebi, svom životu i njegovu smislu te o vlastitu pozivu i poslanju. Paralelno s tim, pojačavala se i moja glad za Bogom ili mi je ona samo postajala jasnija. Ubrzo sam shvatila da sam odavno zapustila taj tako bitan odnos za osobno razumijevanje, prihvaćanje i sreću. Odgojena u katoličkoj obitelji u kojoj se redovito odlazilo u Crkvu, govorilo o Bogu i sa svećenicima imalo bliske i prijateljske odnose, pojmovi Crkva, vjera, Bog, nisu mi bili strani. No, u vrijeme puberteta i adolescencije te uslijed ratnih okolnosti zbog kojih sam kroz nekoliko godina bila prisiljena napustiti dom, to nije bilo dovoljno da zadrži prvotni značaj. No, nakon nekoliko godina, točnije u mojoj devetnaestoj – dvadesetoj godini odnos je ušao u novo razdoblje. Poticaj? Nejasni ciljevi,

potrebe, mogućnosti i zadaće. Sve je bilo zatvoreno, u nekoj polutami, u kojoj se ni sama nisam mogla snaći te sam žudjela za svjetlom i osobom koja će mi rasvijetliti i pojasniti ono što bih trebala znati. Promjena životne sredine donijela je sa sobom neke nove ljude, posebice redovnike i redovnice, koji su mi u tom smislu puno pomogli. To je bilo 1999./2000. Sljedeću godinu proživjela sam u vrlo otvorenim i učestalim kontaktima s njima, ali osobito u jednom drugom otvaranju i približavanju koje se očitivalo kroz intenzivan nutarnji život, odnosno svakodnevne odlaske na euharistiju, primanje sv. sakramenata, duhovno štivo, duhovne obnove, volonterski rad i osobnu molitvu. Bilo je to vrijeme preslagivanja vlastitog života i stavljanje pred izbor: Što dalje? Kako? Kuda? S kim? Budući da sam u tom okruženju bivala sve sretnija, činilo se logičnim nastaviti u tom smjeru. Usto, nakon što sam toliko toga kroz to vrijeme od drugih dobila,

i sama sam osjetila potrebu da slično djelujem, prema svojim mogućnostima. Štoviše, osjetila sam potrebu posvetiti život Onome koji me prvi ljubio i onima koje mi on stavi na put. Držala sam svojom dužnošću postati jedna mala karika u tom lancu dobrote te ugraditi negdje svoje skromno iskustvo i dobru volju. Njemu na slavu. Činilo mi se da bih to mogla najbolje ostvariti kroz redovnički poziv. Premda mi se ta misao ispočetka činila smiješnom i gotovo nevjerojatnom, pa sam ju odbijala kao nešto strano, ubrzo se taj dojam promijenio te sam ju doživljavala vrlo bliskom i prihvatljivom. Koliko god mi je postalo jasno da želim biti redovnica, toliko je ostalo nejasno u kojem redu ili družbi bih to trebala i ostvariti. Dok sam kontemplativne redove skoro a priori isključivala, držeći da nikada ne bih mogla živjeti u toj formi života i kako to ne odgovara mojoj naravi, kroz jedan razgovor s duhovnikom i prijateljem, shvatila sam da je upravo to moj poziv.

Nije bilo nikakve sumnje, samo izbor – prihvatiti ili ne. Iako je monaški život za mene bio i ostao jedan visoki i nedostižni ideal, pred čijim sam se zahtjevima osjećala slabom i nedoraslom, ipak je vjera u prisutnost i vjernost onoga koji zove, a to je Bog, ali i podrška onih koji su na tom putu daleko ispred mene, učinila da donesem upravo takvu životnu odluku. Uvjerenje da je monaški život moj životni poziv, od jednog proljetnog dana 2000. do danas, nikada me nije napustila. Svim slabostima usprkos! Tako sam sa ono malo poznatog odlučila ući u nepoznato. Postupno su stvari bivale jasnije, iskustvo bogatije, a moje povjerenje u vodstvo i blizinu pozivatelja veće. Pred kraj 2001. učinila sam još jedan korak u tom smjeru te sam 10. 11. 2001. pristupila zajednici sestara benediktinki u samostanu Sv. Nikole gdje sam i sada.

Za jedan takav poziv visoki kršćanski ideali su neophodni. Što Vas nosi, oduševljava ili nadahnjuje u Vašem svakodnevnom kršćanskom životu?

Nosi me iskustvo osobnoga živoga Boga te uvjerenje da On želi da budem tu gdje jesam, kako bi u osami monaškog života govorio mom srcu, a ja pružala svjedočanstvo njegove prisutnosti, ljubavi i nježnosti.

Znamo za načelo sv. Benedikta „moli i radi“. Koliki je izazov danas živjeti po tom načelu?

To je uvijek bio izazov, pa i danas. I jedno i drugo traže prisutnost, otvorenost, zauzetost, postojanost i ustrajnost, odnosno odricanje, a čovjek

je po svojoj naravi sklon izbjegavati većinu od toga. Nadalje, u brznoj i neprestanoj izmjeni događaja nije baš previše potaknut podizati pogled uvis. Prava molitva traži uređene odnose sa samim sobom, Bogom i drugima. Ona ih stalno preispituje, podržava ili pak kori i preoblikuje, a to nije nešto što je lako, predvidivo i bez zahtjeva. Naprotiv! Jer, zahvaća u srž života i stalno je dodiruje. To je jedna trajna dinamika u kojoj se ovi odnosi prožimaju i preoblikuju. Iskrenost je, dakle, temeljni zahtjev istinskog vjerničkog stava i molitve, a to je nešto što je zahtjevno. Iskrenost pred sobom, Bogom i drugima. Rad je, također, bitna i konstitutivna sastavnica monaškog života. Monah koji dobro radi, dobro i moli, govorili su stari monasi. To su, dakle dva vesla ili dva krila pomoću kojih se ide naprijed, prema cilju. Isključiti jedno ili drugo značilo bi vrtjeti se u mjestu. Gospodin traži radnike, ali ne samo to, on traži i suradnike. Stoga je, također, izazov biti uvijek i u svemu raspoloživ za ovu suradnju i predanje, jer monah ne bira što će i kad raditi, nego u duhu ljubavi i poslušnosti, u uzajamnom povjerenju između njega i zajednice, prihvaća i obavlja svoje dužnosti najbolje što može, uz odgovarajuću skromnost. Dakle, za mene je to izazov i ideal. Uvijek je bio i uvijek će biti. Daleko sam od toga da nemam trenutke rastresenosti, tj. duhovne odsutnosti, da sam uvijek tamo gdje i kada trebam biti, ali tome težim i oko toga nastojim.

Sada ste upisali Filozofsko – teološki studij, kakvi su dojmovi i reakcije kolega?

Sretna sam što mi se nakon toliko vremena pružila prilika zaplivati u studentske vode. Ta je odluka, kao što sam očekivala i priželjkivala, unijela osvježenje, obogaćenje i izvjesno ispunjenje jednog segmenta moga života koji mi je nedostajao, odnosno mene kao osobe. Nadam se i očekujem da će i nadalje tako biti. Što oni misle, to trebate pitati njih, no ono što do mene dopire jesu poštovanje, prihvaćanje i razumijevanje te se, naravno, u takvom ozračju osjećam ugodno.

Kako vidite svoje buduće djelovanje nakon studija? Možda rad s mladima ili nešto drugo?

Prava polazišna točka za studij teologije jest osobno iskustvo Boga, prožeto sviješću da ono nije konačno ni savršeno te ga kao takvog treba proširivati i pročišćavati, kao i otvorenost i spremnost zahvaćati iz riznice ljudskog iskustva. Teologija, po riječima Benedikta XVI., i nije ništa drugo doli „razmišljanje o onome što je Bog prije nas mislio i rekao“. A sve u cilju

boljeg upoznavanja i produblivanja vlastite vjere kako bi se moglo na primjereniji i učinkovitiji način prenositi i svjedočiti drugima. To je bila moja prvotna nakana, a za sve ostalo stojim na raspolaganju zajednici pa kako ona procijeni prioritete svoga djelovanja, sukladno potrebama i mogućnostima iste. Svakako, studij kao takav, otvara i proširuje pogled na mogućnosti.

Poruka, poticaj ili nešto po Vašoj želji redovnicima i redovnicama.

Jedan od sažetih opisa jedne benediktinke je i taj da je to žena koja moli i koja se cijeli svoj život odgaja i oblikuje za Boga, stoga bih kao jedinka vrste u kojoj je to istaknuto među ostalim vrijednostima, a koja je opet dio jednog višeg i šireg pojma, a to je red, naglasila potrebu jednoga i drugoga. Odvojimo svakodnevno trenutke za vječnost u kojoj je i ovo naše sada, uđimo u njih otvorena, povjerljiva i čeznutljiva srca i dopustimo da oni preobrazu našu svakodnevnicu i nas same.

RAZGOVOR S FRA JOSIPOM REPEŠOM

Provincijskim promicateljem duhovnih zvanja

Cijenjeni fra Josipe htjeli smo vam uputiti nekoliko pitanja kao provincijskom promicatelju duhovnih zvanja. Prvo što nas zanima općenito stanje s zvanjima u Katoličkoj Crkvi, kako vidimo u Europi ponestaje duhovnih zvanja, dok u nekim drugim krajevima svijeta duhovna zvanja cvatu. Mislite li da je ovakav trend na našem kontinentu održiv i vidite li u kojem bi se pravcu taj trend mogao kretati u budućnosti?

Hvala lijepo na pozivu na razgovor za časopis franjevačkih studenata. Sjećam se prvih "Početaka" iz Makarske kada sam bio i tehnički urednik časopisa. Radostan sam što časopis odolijeva vremenu i napreduje u svojim temama i novim izdanjima.

Gotovo godinu dana vršim službu provincijskog promicatelja duhovnih

zvanja. To je odgovorna i izazovna služba u Provinciji. U posljednjih nekoliko mjeseci uz tu službu vršim i službu privremenog upravitelja župe sv. Ante u Šibeniku. Naime, iznenada je preminuo naš subrat fra Božo Morić, koji je u Šibeniku bio gvardijan i župnik. Ovakve iznenadne situacije i pokušaji sređivanja stanja pokazuju nam potrebu za potragom za novim duhovnim zvanjima, onima koji će u budućnosti vršiti odgovorne službe Bogu i narodu. Ova pomalo alarmantna situacija samo je mala slika još goreg stanja u Zapadnoj Europi, Njemačkoj, gdje sam pastoralno djelovao posljednjih 10 godina. Biskupije imaju na stotine praznih mjesta dušobrižnika, provincije se spajaju u mega zajednice, pokušava se improvizirati kako bi se postojeće stanje donekle sredilo. Svi primjećuju

problem i pokušavaju pronaći rješenje, no izbor metoda zna biti jako različit i u tome se, vjerujem pokazuje stanje duha onih koji provode reforme. Jedni se pokušavaju prilagoditi novonastalim situacijama "suvremenim" metodama, koje mi se ipak čine suprotnog efekta. Primjerice, u mnogim njemačkim zajednicama pojedini sakramenti su potpuno zamrli (ispovijed). Improvizacije ili suvremenizacije pristupa u takvim slučajevima više izgledaju, nažalost, kao gašenje osjećaja potrebe za sakramentalnim životom. Ako istinski vjerujemo da su sakramenti vidljivi znakovi nevidljive Božje milosne prisutnosti, onda smanjivanje sakramentalnog života iskreno znači smanjivanje osjećaja Božje prisutnosti. U takvom ozračju manjak duhovnih zvanja je samo logični slijed prema alarmantnom izumiranju. Nije čudno da je sveti Ivan Pavao II., kao i njegovi nasljednici na Petrovoj stolici nemalo puta upozoravao da Europu treba ponovo misionizirati. Na posljednjem Ad limina susretu sa njemačkim biskupima papa Franjo, u izvanrednoj Svetoj Godini Božanskog Milosrđa upozorava da je Sveta Godina Božanskog Milosrđa izvanredna prigoda da se obnovi sakrament pokore koji je u Njemačkoj pred izumiranjem. U Zapadnoj Europi, kao i u čitavom svijetu, duhovna zvanja nisu u krizi, nego u procvatu u sredinama gdje se njeguje sakramentalni život. Zanimljivo je spomenuti da kontemplativni redovi, koji njeguju pobožnost i molitvu, nemaju puno problema sa duhovnim zvanjima. Sjećam se posjeta jednom ženskom samostanu u okolici Stuttgarta koji

doživljava procvat duhovnih zvanja. Časne sestre imaju jednostavno objašnjenje: "Mi imamo neprekidnu adoraciju pred Presvetim Sakramentom i mnoge se djevojke i žene pridružuju zajednici, dok mnoštvo ljudi iz okolice dolaze na molitvu sa sestrama pred Presvetim."

Kakvo je stanje u Franjevačkom redu, na razini reda?

Na razini Franjevačkog reda imamo slične situacije i princip je vrlo jednostavan. Ona zajednica koja moli i dozvoljava da ih molitva okreće otvorenosti djelovanja našeg Gospodina, koja čuva i promiče sakramentalni život, ta će zajednica i ostvariti primjetljive reakcije u vidu novih duhovnih zvanja. Nisu mi detaljno poznati podaci na razini Reda, ali se može primijetiti da je npr. u Njemačkoj nekoliko franjevačkih zajednica objedinjeno u jednu, na razini čitave Njemačke kako bi se preduhitrio problem opsluživanja samostana i ostalih duhovnih mjesta. Nažalost, zbog manjka braće prisiljeni su svoje dugogodišnje postaje djelovanja prepustiti drugima ili jednostavno prenamijeniti. Duh sekularizma i čestih improvizacija u vidu traženja novih modela neminovno vodi u zabrinjavajućem smjeru.

A sada opet kako vidite stanje na razini naše provincije, postoji li prostora za rad s mladima, postoje li mehanizmi kako pristupiti mladima, kako oduševiti mlade i one malo starije za redovničko zvanje?

Naša Provincija je u prekrasnom izazovu napraviti obilje dobrih inicijativa kojim bi se izašlo u susret obilju duhovnih

potreba svih vjernika. Rad sa svim dobrim skupinama, profesionalnim orijentacijama duhovni je izazov svakom fratri naše zajednice. Mi smo "pastoralna provincija" koja je od svojih početaka nastanka u narodu za narod. Tijekom svih vremenskih perioda, više-manje, uspješno smo duhovno hranili narod kojem smo poslani. Tome svjedoče mnoštvo lijepih uspomena koje čuvaju naši samostani i župe na kojima smo prisutni. Gdje vjernici osjete da fratar, svećenik izgara za Boga i narod ako imaju imalo dobra u sebi, oni će to obilno nagraditi svojim sudjelovanjem u mnoštvu inicijativa. Ako mladi i sve ostale generacije vjernika osjete našu radost i otvorenost djelovanju Gospodina, rado će nam se pridružiti. Moramo se paziti napasti "duha masovnosti" kao jednog od mjerila uspješnosti. Gospodin nam lijepo kaže "Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!" (Mt

25, 45). Krenuti s vjerom od najmanjega, znak je ulaganja u budućnost. I iznad svega pouzdanje u Božju providnost. Vjernicima treba pristupiti otvorena duha, bez skrivenih namjera. Ako je Gospodin nekoga izabrao za svoje zvanje, taj će se u tom susretu sam otkriti. Ne zaboravimo da Gospodin poziva, a ne mi. Ako svakog tko dođe u našu zajednicu primimo poput dara, mnogi će se i prepoznati kao dar i s nama ostati.

Kad smo već spomenuli malo starije, a tu bih priključio i sve one koji nisu prošli kroz sjemenište, već su završili neku drugu školu i promišljaju o pozivu. Prva stepenica njihova puta bi bila postulatura u Imotskom, vidimo u zadnjim godinama da sve češće mladi na taj način dolaze u Provinciju? Gdje vidite ulogu postulature?

Postulatura je naš odgojni zavod, mjesto u kojem se relativno kratkom periodu treba obostrano procijeniti ima li netko zvanje za našu zajednicu. Prijašnja praksa postulaturu je smještala u sklopu našeg sjemeništa kada bi maturanti, nakon 3 godine gimnazijskog školovanja i života u sjemeništu u toj završnoj godini ulazili u pripremu za novicijat. Tijekom tog četverogodišnjeg perioda kandidati su se lakše upoznavali od zajednice, a i oni su mogli upoznati zajednicu za svoju odluku ulaska u novicijat. Tek povremeno bi se pridruživali oni koji bi drugačijim životnim periodom dolazili u našu Provinciju. Sada se pokazala potreba postulaturu promatrati kao samostalni odgojni zavod i zato je smještena u Imotski, odvojeno od

sjemeništa u Sinju. "Kasna zvanja", kako neki nazivaju one koji su nakon završene srednje škole ili fakulteta pristupili zajednice, ja bih nazvao odgođenim odgovorima na duhovni poziv. Vjerujem da je Gospodin svakom dao u životu usmjerenje i poziv, ali ga mi otvorenim srcem otkrivamo i prihvaćamo, netko prije, a netko poslije. Duhovna zvanja treba čuvati i radovati se odgovorima mladih i odgovornih ljudi koji se vide u našoj zajednici. Postulatura u tom procesu može imati dvostruku ulogu: zavod koji priprema kandidate za novicijat i zajednicu i zavod koji promiče vrijednost duhovnog redovničkog poziva kao osobnog poslanja.

Frama bi nekako bilo prirodni izvor franjevačkih zvanja. Koliko se radi s Framama u župama može li se bolje?

Frama je osvježenje našem pastoralnom radu posljednjih 20-ak godina. Često se osjećao problem u kojem okviru zadržati mlade u našim župskim zajednicama jer su "preveliki" za ministrante, možda nemotivirani za zbor mladih, a sindrom "izlaska iz Crkve nakon krizme" je i dalje dosta utjecajan među mlađom populacijom. Franjevačka mladež je izvrsna prigoda za ostvarenje poziva kršćanskog odrastanja unutar zajednice. Statut Frame jako lijepo opisuje narav te zajednice: Franjevačka mladež (Frama) je bratstvo mladih katolika koji se osjećaju pozvanima od Duha Svetoga da žive Evanđelje u bratstvu, u svjetlu poruke sv. Franje Asiškoga, u krugu Franjevačkoga svjetovnog

reda (FSR) i njegove duhovnosti, otkrivajući i produbljujući vlastiti poziv, sudjelovanjem u različitim crkvenim i društvenim inicijativama i aktivnostima. Framoš je pozvan upoznati sebe u vidu Božjeg promisla sa svakim od nas. Velika je radost zajednice ako se netko od framaša odazove na duhovni poziv, ali isto tako treba biti velika radost kad primijetimo aktivnu uključenost tih mladih ljudi u razne druge oblike društvenog zajedništva. Frama je tako temelj katoličkog laikata u Crkvi. U tom pogledu uvijek se može i treba bolje po primjeru poticaja naš Svetog oca Franje: "Počnimo *braćo* ispočetka jer do sada gotovo *ništa ne učinismo!*"

Imate li neki savjet za pastoralne djelatnike u Provinciji, za nas bogoslove, za Franjevački svjetovni red, framaše, vjerujem da svi mi želimo više zvanja, postoje li neke smjernice kako djelovati da se to i ostvari?

Moj savjet je vrlo jednostavan. Otvorimo se Božjem nadahnuću na dobro ljudi s kojima živimo, a da bi osjetili to nadahnuće ne zaboravimo sjesti do nogu Učiteljevih i ostvariti osobni susret. Ovdje vidim primjer Marije koja sjedi i sluša Gospodina, za razliku od Martina jakog aktivizma. Aktivizam, koliko god izgledao korisnim, lako se može pretvoriti u svaštarenje. Akcija uz kontemplaciju otkriva smjer ispravnog duhovnog djelovanja svakog člana naše zajednice. Tada će nas, vjerujem, puno lakše prepoznati po plodovima.

Iz života bogoslova

POKRENUTA INTERNETSKA STRANICA

Životu i radu bogoslova odsada čitajte i na stranici „Bogoslovi Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja“. Pod vodstvom magistra fra Ivica Jurića pokrenuta je na blagdan Prikazanja Gospodinova u hramu, koji se slavi i kao Dan posvećenoga života, službena internetska stranica <https://franjevci-st.com/>.

Stranica je pokrenuta s ciljem upoznavanja šire javnosti kako sa životom i djelovanjem franjevačkih bogoslova u Franjevačkom klerikatu o. fra Ante Antića na Trsteniku u Splitu tako i sa franjevačkom karizmom općenito. Osim o redovitim aktivnostima u navedenom odgojno-obrazovnom zavodu na stranici možete pronaći i različite sadržaje s područja teologije, a na osobit način iz područja franjevačke duhovnosti.

Osim toga stranica donosi osobna svjedočanstva o nastanku i procesu zvanja, zatim primjere duhovnih gorostasa koji su nam u ovom vremenu zamagljenih vrijednosti pouzdani pokazatelji vječnih vrednota. Ljubitelji duhovnog pjesništva kao i crkvenog pjevanja također će na stranici pronaći zanimljivih sadržaja za sebe. Konačno, uz redovite informacije o događanjima u Klerikatu i rasporedu bogoslužja u crkvi Presvetog Otkupitelja

stranica će postupno otkrivati i bogatstvo duhovne i kulturne baštine u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja. Upoznavanje i pravilno vrednovanje baštine koju stari namriješe preduvjet je uspješnog nastavka zajedničkog poslanja: vođenja ljudi Bogu i obrnuto.

Stranica u tom smislu predstavlja novi doprinos razvoju crkvenih medija te u duhu nove evangelizacije želi vječne istine kršćanske vjere obući u primjereno „ruho“ kako bi iste bile razumljivije i privlačnije ljudima našeg vremena. Stoga upućujemo poziv mladima, ali i ne samo njima, da i preko ove stranice upoznaju jednostavnost i neprolaznu ljepotu karizme asiškog siromaha - sv. Franje - kako bi još više uzljubili Krista te bili njegovi zauzeti suradnici u izgradnji boljeg svijeta.

BOGOSLOVI I ŠTIĆENICI CENTRA „JURAJ BONAĆI“ ZAJEDNO PROSLAVILI SV. NIKOLU

U samostanu O. Ante Antića u utorak, 6. prosinca 2016., bogoslovi i korisnici centra Juraj Bonaći zajedno su proslavili blagdan sv. Nikole. Svetu misu je predvodio fra Bože Vuleta, duhovnik franjevačkih bogoslova, koji je sudionicima naglasio međusobno zajedništvo i zajedništvo s našim zajedničkim Ocem Nebeskim i Nebeskom Majkom Marijom pa smo svi stoga braća i sestre.

Nakon zajedničkog fotografiranja, organiziran je domjenak za sve sudionike susreta. Zajedničko druženje kroz razgovor i pjesmu razveselio je i jedne i druge. U jednom trenutku pridružio se i sveti Nikola te je šticienicima doma podijelio darove. Sudionici su svoju radost pokazali i željom da se fotografiraju s sv. Nikolom pa se, uz zajedničko fotografiranje, gotovo svatko pojedinačno fotografirao sa sv. Nikolom.

HUMANITARNA AKCIJA: „ZA DJECU JUŽNOG SUDANA“

Početak korizme 2017. bogoslovi Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita u suradnji s Marijinim obrocima Hrvatska pokrenuli su humanitarnu akciju pomoći djeci Južnog Sudana. Odazivajući se na apel pape Franje organizirali su navedenu akciju diljem samostana, župa i Hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj u kojima djeluju franjevci provincije Presvetog Otkupitelja. U akciju su se zatim uključile i druge župe, osobito u Splitu, kao i mnoge Hrvatske katoličke misije u Njemačkoj, različite zajednice i pokreti i mnogi pojedinci. Svima od srca zahvaljujemo!

Budući da su mediji o tome više puta izvještavali, sigurno vam je poznato kako u Južnom Sudanu (najmlađoj državi na svijetu koja je neovisnost izborila 2011. godine) od 2013. traje krvavi građanski rat. Ljudi su raseljeni iz svojih domova, crkve i škole su uništene, zemlja zbog ratnih okolnosti neobrađena. Zbog svega navedenog dobar dio stanovništva nije u stanju kupiti ni najosnovnije životne namirnice. Stanje je toliko loše da je u nekim dijelovima zemlje službeno proglašena glad.

U tako teškim uvjetima Katolička crkva i Marijini obroci najsustavnije pomažu narodu Južnog Sudana. Naime, ova dobrotvorna organizacija, koja je plod marijanske duhovnosti iz Međugorja pa zato i nosi Marijino ime, ne samo da omogućuje siguran obrok siromašnoj djeci, već ih i školuje te na taj način dugoročno pomaže riješiti njihovu tešku materijalnu situaciju. Znajući kako zbog navedenih okolnosti u Južnom Sudanu

trenutno tek polovica djece, nažalost, redovito pohađa školsku nastavu, navedena činjenica još više dobiva na značenju. Inače, Marijini obroci koji djeluju u 14 država i na 5 kontinenata u ovom trenutku na ovakav način hrane i školuju 1,230,000 djece (milijon i dvjestotridest tisuća) djece!

Novac koji smo ovom humanitarnom akcijom prikupili u cijelosti je uplaćen na račune Marijinih obroka u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Iako će, nadamo se, na navedene račune (objavljene u dosadašnjim pozivima za akciju) još ponetko uplatiti, osobito oni koji tek sada saznaju za akciju, s ponosom ističemo kako smo od dobrih ljudi velikog srca diljem Hrvatske, Njemačke, Bosne i Hercegovine i drugih zemalja za ovu akciju skupili – 404,361,38 kuna. Bogu hvala! Hvala svima od srca koji su pomogli! Od navedenog iznosa u Hrvatskoj smo, po posljednjim podacima koje imamo iz Marijinih obroka, sakupili 339.546,38 kuna, a u Njemačkoj 8,700 eura.

Od srca zahvaljujemo svim dobrim ljudima koji su podržali akciju!

*Franjevački bogoslovi provincije
Presvetog Otkupitelja & Marijini obroci*

Foto: Kate Holt

BOGOSLOVI I MLADI IZ SAMOSTANA NA TRSTENIKU NA SHKM-U

Fra Filip Čogelja

Puni nade i radosti, željni zajedništva i novih poznanstava, krenuli smo 29. travnja 2017. u ranim jutarnjim satima put Slavonije, Baranje i Srijema, kako bi sudjelovali na 10. SHKM u Vukovaru. Naš domaćin bila je župa Valpovo. Nakon smještaja po obiteljima i objeda, uputili smo se, nas 600 mladih iz raznih mjesta lijepe naše i Bosne i Hercegovine, u dvorac Prandau-Normann gdje smo pjesmom, skečevima ili plesom predstavili posebnost svog života i rada u župi i mjestu iz kojeg dolazimo. U prekrasnoj valpovačkoj crkvi pjesmom i molitvom, koju je predvodio sisački biskup mons. Vlado Košić, pokazali

smo tko je uzrok naše radosti i radi koga smo se okupili. Uz vesele Valpovčane i u pratnji tamburaša večer smo zaključili s pjesmom i plesom na glavnom gradskom trgu.

U nedjelju, 30. travnja 2017., bio je središnji događaj ovogodišnjeg SHKM u Vukovaru: 30 000 mladih došlo je dati gradu heroju-Vukovaru nadu-Krista, svjedočiti radost života i tako dati svoj doprinos zacjeljenju rana koje mu je agresija nanijela. I zaista se toga dana na licima tisuća mladih vidjela samo radost, kao i zahvalnost svima onima koji su se žrtvovali za Domovinu i osigurali nam slobodu i stabilnost. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup i metropolita mons. Đuro Hranić, u zajedništvu s brojnim biskupima i svećenicima.

U svojoj propovijedi nadbiskup Đuro je istaknuo kako cijela Hrvatska polaže nadu u mlade ljude koji su spremni na novost koja ne zaboravlja povijest ni tradiciju, ali koja s Kristom koji je nada svih nas može puno toga učiniti na dobrobit društva i Crkve. Nakon euharistijskog slavlja, ispunjeni Kristovom nadom, mladi su ispunili ulice Vukovara. Popodne smo imali priliku posjetiti vodotoranj, crkvu svetog Filipa i Jakova, vukovarsku bolnicu, Ovčaru, i mnoge druge povijesne znamenitosti grada heroja. U poslijepodnevnom programu u 18 sati bio je održan koncert na kojem su sudjelovali Alan Hržica, Ivana Husar Mlinac, Marija Husar Rimac, band Božja Pobjeda i Opća Opasnost sa svojim pjesmama, a gost iznenađenja bio je Miroslav Škoro. Vratili smo se obiteljima umorni i sretni.

U ponedjeljak, 1. svibnja, svetom misom u 9.30 sati u valpovačkoj crkvi Bezgrešnog začeca BDM, koju je predvodio kapelan don Krešimir Šaf uz koncelebraciju magistra bogoslova fra Ivica Jurića, zahvalili smo Gospodinu za sve dobro koje smo dobili na susretu u Vukovaru i od veselih i gostoljubivih Valpovčana. Nakon mise i kratke okrepe oprostili smo se od domaćina i krenuli na put prema Splitu. Na povratku smo navratili i u obližnji Osijek, razgledali osječku konkatedralu, stari grad Tvrđu te prošetali ulicama grada.

Zahvaljujemo Bogu na osjećaju zajedništva i radosti koje smo osjetili na 10. SHKM u gradu heroju-Vukovaru. Neka nam oči uvijek budu uprte u Krista, nadu našu, da nikad ne odustajemo i da ne posrćemo na putu, već da nadom prožeti živimo za Krista i svoga bližnjega.

HUMANITARNI KONCERT MARIJANSKIH NAPJEVA

Fra Frano Bosnić

U nedjelju 28. svibnja 2017. godine u crkvi Presvetog Otkupitelja franjevačkog samostana o. fra Ante Antića održan je Humanitarni koncert marijanskih napjeva za misije na Salomonskim otocima. Na koncertu su sudjelovali: Zbor franjevačkih bogoslova, Zbor mladih „Vox pacis“, Zbor sestara milosrdnica provincije Navještenja Gospodinova iz Splita, sopranistica Antonija Teskera te na orguljama mo. don Ivan Urlić i mo. s. M. Mirta Škopljanac Mačina.

Koncert je započeo u 20 sati nakon večernje sv. mise koju je predslavio duhovnik franjevačkih bogoslova fra Bože Vuleta, a pjevanjem uzveličao zbor mladih „Vox pacis“, koji inače animira pjevanje na večernjoj sv. misi nedjeljom.

Zbor franjevačkih bogoslova izvedbom marijanske antifone Ave Regina coelorum započeo je program, a zatim su nastupili: Zbor sestara milosrdnica sa skladbama: Hvaljen Isus dobri ljudi, don Šime Marovića i O luči zlatna, Franje Lučića; Antonija Teskera, solistica splitskog HNK je otpjevala poznatu skladbu Ave Maria Franza Schuberta te Ave Maria s. Lujze Kozinović; Zbor mladih „Vox pacis“ izveo je Ave Maria fra Miroslava Petraca te Uz križ Isusov fra Slavka Topića. Nadalje, Zbor franjevačkih bogoslova izveo je antifonu Salve Regina (tonus solemnus) te himan Zdravo zvizdo mora, crkveni pučki napjev s otoka Ugljana.

Iako je ljudski glas najbolji instrument orgulje su ipak kraljica među instrumentima, a da je to tako dokazali su nam don Ivan Urlić i s. M. Mirta Škopljanac Mačina izvedbama skladbi: Kanon u D-duru za orgulje četveroručno Johanna Pachelbela te Fantaziju za orgulje četveroručno Amandina Hessea.

Ovom koncertu je prisustvovala i s. Augustina Marta Nikolić, misionarka sa Salomonskih otoka, koja nam je preko videa i osobnog svjedočanstva predstavila život i rad sestara milosrdnica na Salomonskim otocima kao i potrebe žitelja te države s „kraja svijeta“.

Kroz program su nas vodili Matea Korda i Igor Ramović, a na koncu se okupljenima obratio i o. gvardijan, fra Domagoj Runje zahvalivši kako izvođačima tako i posjetiteljima koncerta, jer kako je kazao, glazbenici stvaraju glazbu da bi se slušala.

Za vrijeme koncerta mladi iz Marijanske vinkovske mladeži iz Splita prodavali su svoje rukotvorine, a sav prihod od prodaje i darova posjetitelja upućen je na Salomonske otoke za potrebe misija.

Ovim putem svima još jednom iskreno zahvaljujemo na sudjelovanju kao i onima koji su na bilo koji način pomogli u organizaciji i realizaciji ovog koncerta koji je završio zajedničkom izvedbom najpoznatije hrvatske marijanske popijevke Zdravo Djevo koja je ujedno bila i molitva za sve naše misionare i misionarke da po zagovoru Blažene Djevice Marije Gospodin blagoslovi njihov rad.

DUHOVNE PRIPREME BOGOSLOVA ZA SVEČANE ZAVJETE

????

U organizaciji franjevačke provincije Bosne Srebrene, od 31. srpnja do 26. kolovoza, održane su ovogodišnje zajedničke pripreme za svečane zavjete bogoslova iz šest franjevačkih provincija iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Na pripremama

je sudjelovalo ukupno 19 bogoslova od kojih su četvorica članovi naše Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja: fra Marko Đerek (Split), fra Darijo Sinković (Gradac n/m), fra Milan Sladoja (Sinj) i fra Dražan Tadić (Otok). Voditelj priprema bio je fra Danijel Nikolić, magistar bogoslova franjevačke provincije Bosne Srebrene. Na početku priprema provincijal Bosne Srebrene fra Jozo Marinčić susreo se sa

svim kandidatima i njihovim magistrima te im izrazio riječ dobrodošlice. Inače, kandidate za svečane zavjete posjetili su svi provincijali navedenih provincija.

Program priprema trajao je četiri tjedna. Bogoslovi su boravili po tjedan dana u samostanima u Sarajevu i Rami, odakle su obilazili župe i ostale samostane te upoznavali bogatu povijest i tradiciju franjevačke provincije Bosne Srebrene. Kroz ostale dane održana su predavanja na temu triju redovničkih zavjeta, te aktualnosti franjevačke karizme danas. Same duhovne vježbe održane u samostanu sv. Bonaventure u Visokom. Voditelj duhovnih vježbi bio je fra Pavo Filipović, voditelj HKM u Aachenu. Fra Pavo je kroz četiri dana govorio o izazovu franjevačke duhovnosti u svijetu današnjih raznih spiritualnih pokreta. Govorio je o kršćanskoj, osobito franjevačkoj duhovnosti čija je posebnost upravo življenje evanđelja u današnjem vremenu po primjeru i karizmi svetoga Franje.

Četvrti tjedan naših priprema posvetili smo pastoralno-socijalnom radu, volontiranjem u staračkom domu "Otac Kristofor" te u bolnici "Dr. fra Mato Nikolić".

U subotu, 26. kolovoza misom zahvalnicom koju je predvodio magistar fra Danijel završene su jednomjesečne pripreme, nakon čega su se kandidati zahvalni Bogu vratili svojim provincijama iščekujući dan polaganja svojih doživotnih zavjeta.

KRONOLOŠKI PRIKAZ GODINE

30. rujna 2016. – Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu započela je nova akademska godina.

21. listopada 2016. – Bogoslovi volontirali za Marijine obroke na sveučilišnom kampusu.

23. listopada 2016. – U Imotskom održan susret odgojnih zavoda Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja.

9. studenog 2016. – priređena je Sveta misa, u crkvi Presvetog Otkupitelja na Trsteniku, za korisnike centra za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonaći“ (Firule).

11. studenog 2016. – Prikupljanjem paketa hrane i potrepština, započela tradicionalna karitativna božićna akcija bogoslova. Paketi su se prikupljali u primorskim župama naše provincije.

6. prosinca 2016. – Bogoslovi i korisnici centra Juraj Bonaći zajedno su proslavili blagdan sv. Nikole.

* **Prosinac 2016.** – Izašao iz tiska prošli broj Početaka Vol. 13.

11. prosinca 2016. – Na treću nedjelju došašća, nedjelju Caritasa, sakupljeni paketi i u nekoliko idućih dana podijeljeni potrebitima.

25. prosinca 2016. – Proslavili Božić i svoje prijatelje na facebook-u obradovali videom za pjesmu „Priveliku radost navišćujem vam“.

17. siječnja 2017. – O. gvardijan fra Domagoj Runje podijelio je bogoslovima treće godine službu lektorata (čitača riječi Božje), a bogoslovima četvrte godine službu

akolitata (posluživanja kod oltara).

2. veljače 2017. – Proslavili Svijećnicu (Kandeloru) za tu prigodu objavili video „Proroci časni“ – himan blagdana Prikazanja Gospodinova u hramu.

3. veljače 2017. – Puštena u rad internetska stranica bogoslova.

1.-4. ožujka 2017. – Održana trodnevna i 4. ožujka proslavljen spomendan smrti Časnog sluga Božjeg o. fra Ante Antića.

3. ožujka 2017. – Održan prvi memorijalni malonogometni turnir "fra Ante Antić".

11. ožujka 2017. – Išli na već tradicionalni godišnji izlet, ovaj put cilj je bio osvajanje planine Promine.

14. ožujka 2017. – Bogoslovi i Marijini obroci su pokrenuli akciju za pomoć djeci Južnog Sudana.

4. travnja 2017. – Novi logo bogoslova.

9. travnja 2017. – Na Cvjetnicu, vrhunac "Humanitarne akcije za djecu Južnog Sudana". U mnogim crkvama su se prikupljala sredstva, a bogoslovi su sami u nekima od njih predstavljali akciju.

10. – 16. travnja 2017. – Veliki tjedan i 16. travnja proslava Uskrsnuća Gospodinova.

18. travnja 2017. – Na svojoj facebook stranici i na youtube kanalu otvorili novu rubriku „Poezija proširuje vidike“.

29. travnja – 1. svibnja 2017. – Bogoslovi i mladi iz samostana na Trsteniku sudjelovali na SHKM-u u Vukovaru.

7. svibnja 2017. – Proslavljen blagdan svetog Dujma patrona grada Splita.

18. svibnja 2017. – Proslavljen dan Katoličkog bogoslovnog fakulteta.

20. svibnja 2017. – Bogoslovi sudjelovali u „Hodu za život“.

28. svibnja 2017. – Održan humanitarni koncert marijanskih napjeva za misije na Salomonskim otocima.

3. lipnja 2017. – U našoj crkvi Presvetog Otkupitelja na Trsteniku u 21 sat održano Duhovsko bdijenje.

9. lipnja 2017. – Završila predavanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

15. srpnja 2017. – Proslavljena svetkovina Presvetog Otkupitelja naslovnika samostanske crkve i provincije.

16. srpnja 2017. – Slavlje obljetnice posvete samostanske crkve.

31. srpnja do 26. kolovoza – Održane duhovne pripreme bogoslova za svečane zavjete.

24. do 28. rujna 2017. – U franjevačkom samostanu Uznesenja BDM u Makarskoj održane su duhovne vježbe prigodom obnove privremenih zavjeta koje su obnovili devetorica braće.

30. rujna 2017. – U zagrebačkoj katedrali fra Ivan Đuzel zaređen za đakona.

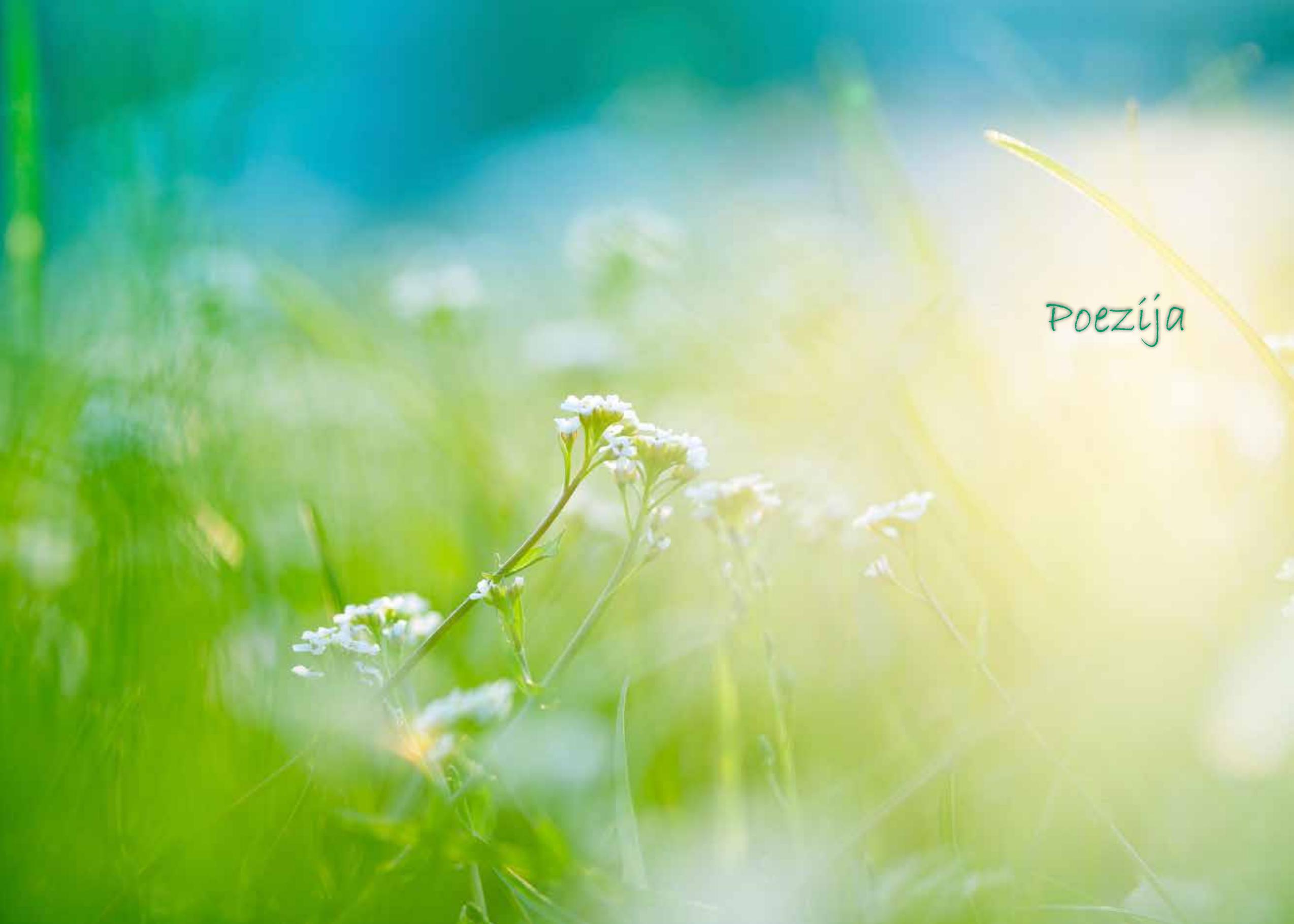
2. listopada 2017. – Na splitskom KBF-u započela nova akademska godina 2017./18.

1. do 4. listopada 2017. – Održana trodnevna i 4. listopada proslavljena svetkovina svetog Franje Asiškog na kojoj su nam se pridružili bogoslovi CBS-a Split i mnogi drugi gosti.

21. listopada 2017. – Održan susret odgojnih zavoda Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja u Karinu.

31. listopada 2017. – U suradnji s Uredom za pastoral mladih Splitsko – makarske nadbiskupije animirali smo molitveni susret uoči svetkovine Svih Svetih pod geslom Svetost pobjeđuje.

26. studenog 2017. – Na svetkovinu Krista Kralja u crkvi Gospe od Zdravlja biskup i metropolita mons. Marin Barišić zaređio za đakone šestoricu naše braće: fra Franu Bosnića, fra Tonija Šimunovića Erpušinu, fra Antu Prološčića, fra Dejana Međugorca, fra Ignacija (Milana) Sladoju i fra Jerka Kolovrata.

Poezija

Svečev cjelov

I.

Med vama njemu blistaše na čelu
oreol onih što su tu da trpe.
On - i obučen u prnje i krpe –
Nosaše zvijezde u svom odijelu.

Slab, pognut, sam i siv u tome bijelu
svijetu, ko oni što znadu da strpe,
stajaše iznad gomile i hrpe
Visoko ... svoje bijede na propelu.

Vi ste se digli u dan kad i vuci
od zime dršću, protiv nevoljnika ...
No kad iz grada prognaste ga svoga,

On osjeti na svojoj mrzloj ruci
poljubac topli Sveca asiškoga,
tog oca bijednih, tog brata
pjesnika.

II.

I on tad reče: - Ne vidim te, brate
Frančesko! Al te osjećam kraj sebe.
I moje srce ne preda. Ne zebe
Ruka. Sve moje naslanja se na te.

Ja više ne znam što je stolnjak, ćebe
i topli prsluk; al su mi još date
misli zbog kojih i drugi se pate ...
Ubog i duhom bit ću tek uz tebe.

Prebogat ja sam. - Previše mi daše
dani i noći. Sveg me omotaše
sni, pređe riječi, parčad snova strtih.

Pa sad, pred tobom, ja se, eto, stidim,
jer pravog lica ne mogu da vidim
bratu Životu i sestri nam Smrti.

III.

Oče Frančesko, ti me sada vodi
po bijelom polju našeg brata Snijega.
I tog me trha oslobodi svega,
nek sam ko dijete što se jedva rodi.

Povedi sad me k bistroj sestri Vodi
što, da se smrzne, čeka studen dašak.
Nek budem i ja pravi siromašak,
go prut što hoće da iznova rodi.

Kad mi već dođe, pusti nek te prate
te noge moje. Uvedi me u taj
kraj čist i bio! O Frančesko brate..

Al on se trgnu. - O rame ga taknu
surova ruka. Glas redarev graknu:
- Gle. Vlak već ide. Odrpanče, stupaj!

Vladimir Nazor,
Ja vjerujem, Glas Koncila, Zagreb, 2014

Franjo mi je ime

Zelen vrt
kamen rt
na Zemlji je;
životinje i ljudi,
zora sve budi,
lijepo je.

Nebo gore
dolje more
beskrajno;
brat mjesec i sunce
ko' zlata unce
sjajno.

Radosno kročim
pa poskočim,
veselja zbog;
Franjo mi je ime,
ja radujem se s Njime,
i sa mnom Bog.

fra Nikola Dominis

Želim

Želim zagrliti čitav svijet
čak i zvijezde što sjaje u noći
želim zagrliti čitav svijet
ali ne znam hoću li moći.

Želim raskinuti okove smrti
napustiti staru ljušturu srama
ustati iz zemlje koja me grli
vjerovati u svijetlo i kada je
tama.

Fra Ivan Režić
Čežnja, Imotski, 2016

Brat mali

Pod tiskom bola i srdžbe sve jače,
ja ću sve laži, kao paučine,
razderat, s lica bacit obrazine,
pa u prosjake poč i u skitače.

Hoću da sve što sad u meni plače
i bjesni, iz te skućene nutrine
izađe! Hoću da bijeda skine
s mene prokletstva, što me tru i tlače!

Živjet ću - zemljom dok me noge nose
od mrvica, od sunca i od rose,
ko biljka poljska i ptičad nebeska.

Oh, postat jednom svoj! I ostaviti
za sobom sve! I, ničeg željan, biti
brat, makar mali, Svetoga Frančeska.

Vladimir Nazor,
Ja vjerujem, Glas Koncila, Zagreb, 2014

Majko htio bih znati

Ti si Marijo našeg Boga rodila,
položila ga u siromašne jasle.
Sigurno te boljelo srce
što poput sve druge djece,
svoj krevetić nije imao.
Ma znaš, volio je on više jasle,
onako sitan i nemoćan,
ali bio je On miran i siguran,
jer Ti i Josip ste bdjeli nad Njime.

A kako si mu tiho pjevala,
kako si ga grlila,
a kad bi ga podigla na svoja koljena,
pa ga nježno zibala
ili kad bi mu one lijepe priče pričala,
o povijesti staroj, židovskoj,
i kad bi ga na rukama nježnim držala
i ljubila, od sreće često bi suzu pustila.

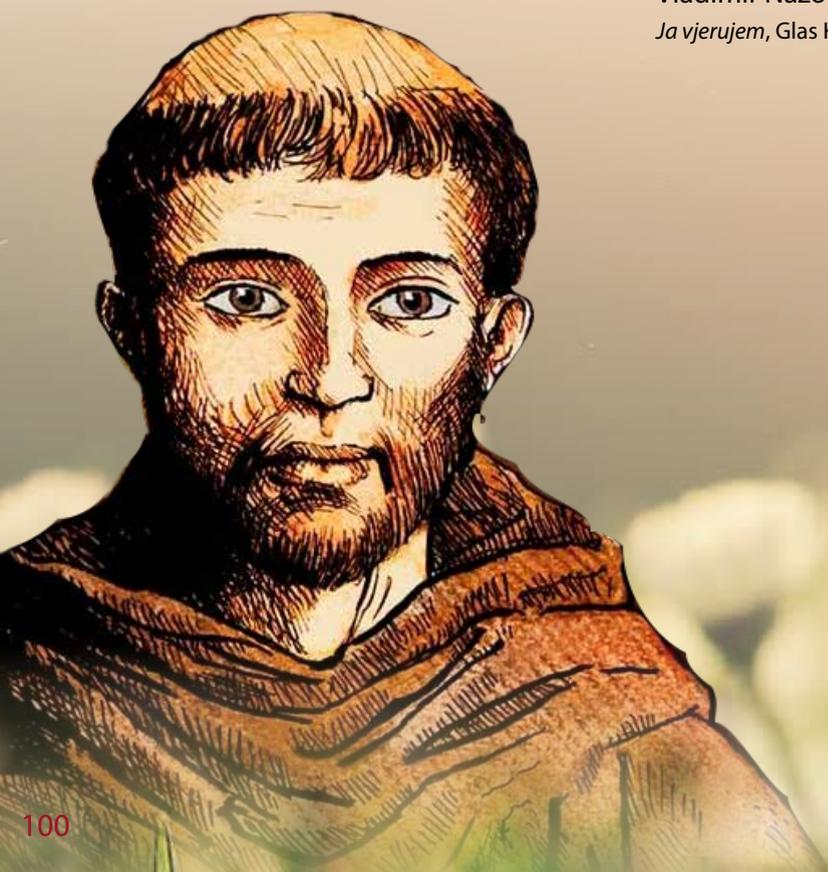
Kako li su divni ti rani dani za majke,
kako li je divno imati svoje dijete,
te malene ruke kad te zagrle,
te velike oči dok te gledaju,
nek prođe svemir, nek završi svijet,
ali majka ne vidi drugo doli dijete svoje.

Ali još bih nešto htio znati,
kako li je Majko gore među zvijezdama,
kako li te to časte serafini i kerubini,
kakvo li je Nebo kad zaori se pjesma anđela,
i vi pastiri recite mi
kakvim to glasom anđeli pjevaju,
to bih htio znati,
i htio bih znati kako li je biti blizu Bogu,
kako li je to kad gledaš Ga u lice,
kako li je kad te obasja Njegovo svjetlo?

I još bih htio znati,
mogu li gore čuti pjev kanarinca
ili veselih lastavica,
ko u ljetne dane u mom rodnom kraju,
ima li gore kao ovdje
lijepih livada i cvjetova,
ima li bistrih potoka i visokih slapova.
Znam da sam znatiželjan, ali htio bih znati,
ako uspijem k tebi doći,
a znaš da ću sve od sebe dati:
hoću li ikada vidjeti onu radost
Betlehema?
Hoću li moći vidjeti malenoga Krista
i kako je to bilo u toj svetoj noći?
Znaš, to bih htio.

Znam da me čuješ, Majko,
možda su ti osmijeh izmamile
moje djetinje želje,
ali svi smo djeca nekada bili,
svi smo bili radost svojih majki.
Premda nisam više dijete, bilo bi mi žao
da se ugase u meni te djetinje sanje,
nek ostane nešto od radosti djetinjstva,
nek ostane nešto od sjećanja na malenost,
nek ostane nešto od Božića u meni.

fra Nikola Dominis
Kraljevstvo Božje, Split, 2015.

Poticaji našega Oca Sv. Franje:

Ljubljena braćo i sinovi zauvijek blagoslovljeni, poslušajte me, čujte riječ svoga Oca:

Velike smo stvari obećali, još su veće obećane nama.
Opslužujmo jedne, težimo za drugima.
Naslada je kratka, kazna vječna.
Trpljenje nezatno, slava beskonačna.

Mnogo zvanih, malo izabranih; sve će biti nagrađeno.
Braćo dok ima vremena, činimo dobro. Amen.

Neka ipak sva braća propovijedaju djelima. (Nepotvrđeno pravilo XVII 3-4)

Jer sve što ljudi ostavljaju na svijetu propada, ali od ljubavi i od milostinja što ih udijele
imat će život vječni. (Fragmenti 81)

Idite, predragi, dvojica po dvojica u različite krajeve svijeta, navješćujte ljudima mir
i pokoru za oprostjenje grijeha! U nevoljama budite strpljivi i sigurni da će Gospodin
ispuniti svoju odluku i obećanje. Onima koji vas što zapitaju odgovorite ponizno,
blagoslivljajte one koji vas progone, zahvaljujte onima koji vam nanose nepravdu i
uvrede, jer nam se za sve ovo pripravlja vječno kraljevstvo. (1 Čelano 29)

• U akademskoj godini 2017./2018. u Franjevačkom klerikatu o. fra Ante Antića u Splitu žive i djeluju sljedeći odgojitelji i bogoslovi:

Magistar: fra Ivica Jurić

Domagistar i voditelj pastoralne godine: fra Domagoj Volarević

Duhovnik: fra Bože Vuleta

I. godina Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu (KBF-a)

fra Ivan Novaković (Broćanac- Prugovo)

fra Marko Pudar (Kaštel Sućurac)

II. godina KBF-a

fra Nikola Dominis (Postira)

IV. godina KBF-a

fra Slaven Čeko (Livno)

fra Ivo Rastočić (Metković)

fra Martin Romić (Metković)

fra Dani Marko Čulo (Sinj) – pauzira

V. godina KBF-a

fra Ivan Grubišić (Trilj)

fra Darijo Sinković (Gradac n/m)

fra Stipan Vugdelija (Otok)

fra Davor Landikušić, (Neorić) brat

• U klerikatu u Zagrebu (Vrbanićeva 35) žive i djeluju odgojitelji i bogoslovi:

Magistar: fra Ivan Maletić

Domagistar: fra Leo Delaš

fra Nikola Žulj (Knin) – III. godina
Filozofsko-teološkog instituta Družbe
Isusove (FTIDI)

fra Željko Štrbac (Zagreb) – IV. godina FTIDI-a
fra Marko Đerek (Split) – V. godina FTIDI-a
fra Dražan Tadić (Otok) – V. godina FTIDI-a
fra Kristian Radas (Vodice) – V. godina FTIDI-a

• U Rimu: fra Filip Čogelja (Kaštel Stari) – IV. godina teologije

Ove godine za đakone su zaređeni:

fra Jerko Kolovrat (Imotski)

fra Dejan Međugorac (Knin)

fra Toni Šimunović Erpušina (Otok)

fra Frano Bosnić (Blato na Korčuli)

fra Ante Prološčić (Klis)

fra Ignacije (Milan) Sladoja (Sinj)

fra Ivan Marija Đuzel (Imotski)

